

Miljødirektoratets tilråding til
Klima- og miljødepartementet om

Verneplan for skog mars 2024

Mars 2024

Innhold

1.	FORSLAG	4
1.1	Hjemmelsgrunnlag.....	4
1.2	Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget	5
1.3	Andre interesser	6
1.4	Planstatus	7
2.	SAKSBEHANDLING	7
2.1	Generell bakgrunn	7
2.2	Saksbehandlingsprosesser	7
2.3	Frivillig skogvern på privateid grunn.....	7
2.4	Saksgang	8
2.5	Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt	8
2.6	Forholdet til utredningsinstruksen	9
3.	VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	9
3.1	Navn.....	9
3.1	Avgrensing	9
3.2	Verneforskriftene	9
4.	OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK	10
5.	FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER.....	10
5.1	Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	10
5.2	Avveiiinger mellom skogbruk og skogvern	11
5.3	Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	11
6.	HØRING AV VERNEFORSLAGENE	12
7.	GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE.....	14
7.1	Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene	14
8.	MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE.....	18
8.1	VESTLAND FYLKE	18
1.	Svanøya, Kinn kommune	18
2.	Vestreim, Sogndal kommune.....	24
8.2	AGDER FYLKE	28
3.	Sporkland, Sirdal kommune.....	28
4.	Kleppsfjellet og Slettafjellet, Hægebostad kommune	30
5.	Nedre Timenes, Kristiansand kommune - Utvidelse.....	33
6.	Hisåsen, Lillesand kommune	36

7.	Vennevannsliene, Tvedestrand kommune	39
8.3	TELEMARK FYLKE	42
8.	Barlindknuten, Kragerø kommune	43
9.	Grønlifjellet, Drangedal kommune	46
10.	Meiheia og Tiurleikåsen, Nome kommune	50
11.	Tårånli, Kviteseid kommune - Utvidelse	52
12.	Vasstveitåsan, Tinn kommune	55
13.	Hanakne, Porsgrunn kommune	60
14.	Viersdalen, Porsgrunn kommune	64
8.4	BUSKERUD FYLKE	67
15.	Melåa, Modum kommune	67
8.5	ØSTFOLD FYLKE	71
16.	Gukilhøgda og Abbortjernhøgda, Indre Østfold og Aurskog-Høland kommuner - Utvidelse 71	
8.6	AKERSHUS FYLKE	75
17.	Høgsmåsan og Geitåsen, Lillestrøm og Gjerdrum kommuner - Utvidelse	75
8.7	INNLANDET FYLKE	79
18.	Høghaug og Hansebakkberget, Sør-Aurdal kommune	79
8.8	TRØNDELAG FYLKE	83
19.	Oldøya, Ørland kommune	88
20.	Hesthølmelan og Aunbekkdalen, Stjørdal kommune	91
21.	Meådal, Stjørdal kommune	96
22.	Mardalen, Levanger kommune	99
23.	Aurstadklumpen i Grong og Høylandet kommuner	103
24.	Finntjønnin, Overhalla kommune - Utvidelse	107
25.	Holmdalen og Langfjelldalen i Nærøysund og Høylandet kommuner – Utvidelse	110
9.	MILJØDIREKTORATET TILRÅR	114

1. FORSLAG

Miljødirektoratet tilrår vern av 25 naturreservater i skog i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). 19 av områdene er nye naturreservater, 6 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. For 2 av områdene foreslås utvidelsen som endring av eksisterende verneforskrift.

Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog. Tilrådingen omfatter ca. 32 kvadratkilometer nytt verneareal, hvorav ca. 25 kvadratkilometer er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Svanøya i Kinn kommune, Vestland fylke
2. Vestreim i Sogndal kommune, Vestland fylke
3. Sporkland i Sirdal kommune, Agder fylke
4. Kleppsfjellet og Slettafjellet i Hægebostad kommune, Agder fylke
5. Nedre Timenes i Kristiansand kommune, Agder fylke - Utvidelse
6. Hisåsen i Lillesand kommune, Agder fylke
7. Vennevannslie i Tvedestrand kommune, Agder fylke
8. Barlindknuten i Kragerø kommune, Telemark fylke
9. Grønlifjellet i Drangedal kommune, Telemark fylke
10. Meheia og Tiurleikåsen i Nome kommune, Telemark fylke
11. Tårånli i Kviteseid kommune, Telemark fylke - Utvidelse
12. Vasstveitåsen i Tinn kommune, Telemark fylke
13. Hanakne i Porsgrunn kommune, Telemark fylke
14. Viersdalen i Porsgrunn kommune, Telemark fylke
15. Melåa i Modum kommune, Buskerud fylke
16. Gukilhøgda og Abbotjærnhøgda i Indre Østfold og Aurskog-Høland kommuner, Østfold fylke og Akershus fylke – Utvidelse
17. Høgsmåsen og Geitåsen i Lillestrøm og Gjerdrum kommuner, Akershus fylke - Utvidelse
18. Høgshaug og Hansebakkerget i Sør-Aurdal kommune, Innlandet fylke
19. Oldøya i Ørland kommune, Trøndelag fylke
20. Hesthølmelane og Aunbekkdalen i Stjørdal kommune, Trøndelag fylke
21. Meådal i Stjørdal kommune, Trøndelag fylke
22. Mardalen i Levanger kommune, Trøndelag fylke
23. Aurstadklumpen i Grong og Høylandet kommuner, Trøndelag fylke
24. Finntjønnin i Overhalla kommune, Trøndelag fylke - Utvidelse
25. Holmdalen og Langfjelldalen i Høylandet og Nærøysund kommuner, Trøndelag fylke – Utvidelse

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Områdene foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning

for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturresevatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene *a (variasjonsbredden av naturtyper og landskap), b (arter og genetisk mangfold), c (truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter).*

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål, jf. Stortingsmelding 14 (2015-16):

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. De foreslåtte skogområdene i denne tilrådingen omfatter mange områder med innslag av ulike utforminger med edellauvskog, som f.eks. lågurt-edellauvskog, alm-lindeskog, gammel edellauvskog og rasmarksutforminger. Tilrådingen omfatter også flere områder med gammel gran- og furuskog, lågurt-granskog, høgstaudegrenskog og kalk-lågurtskog. Tilrådingen inneholder også områder med oseanisk furuskog med boreonemoral regnskog, boreal regnskog og noen forekomster av flomskogsmark/sumpskoger.

Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene. Vi har seks utvidelser av eksisterende naturresevat som varierer fra 23 dekar til 1463 dekar. Det minste nye området er Meådal med sine 180 dekar, mens Svanøya er på 5217 dekar tilfører størst areal av enkeltområdene i tilrådingen. Halvparten av områdene er på over 1000 dekar. Felles for alle områdene er at de uavhengig av størrelse innehar høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet eller har viktig funksjon i et økologisk nettverk.

Fem av områdene som tilrås er vurdert å ha nasjonal verneverdi (***), mens de øvrige områdene er vurdert å ha regional verdi (**) eller er vurdert på bakgrunn av eksisterende naturtypedata. Det inngår flere naturtypelokaliteter med verdi A (svært viktig) innenfor de foreslåtte områdene. Det inngår også areal fra tematisk kartlegging av edellauvskog blant de tilrådde områdene.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i Narin - Lokalitetsdatabase for skogområder eller gjennom andre naturtypekartlegginger. Flere av områder i tilrådingen er kartlagt etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis vegbygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige verne kvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt miljøforringelser betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. Miljødirektoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Miljødirektoratet anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Miljødirektoratets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken. For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8. Dersom områdene ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Miljødirektoratet vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologiske mangfoldet i skog.

1.3 Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går eksisterende veger inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveger, og i noen tilfeller skogsbilveger. Noen av disse kan være aktuelle for bruk i jordbrukssammenheng eller i forbindelse med bakenforliggende skogarealer, og for uttransport av felt storvilt.

Det går kraftledninger i områdene:

Områdenavn	Spenning
Svanøya	11 kV
Aurstadklumpen	420 kV

Det går kraftledninger innenfor de eksisterende verneområdet Nedre Timenes.

Områdene Vestreim, Gukilhøgda og Abbotjernihøgda grenser til kraftledningstrasé eller ligger i nærhet av slik trasé.

Sporkland grenser til regulert vassdrag. Det samme er tilfellet med eksisterende vern innenfor Gukilhøgda og Abbortjernhøgda.

Det er registrert kraftpotensial innenfor følgende områder:

Områdenavn	Produksjon per år	Utbyggingskostnad (år)
Holmdalen og Langfjelldalen	1,11 GWh	9 NOK/kWh (2021)

Det er registrert mineralforekomster innenfor områdene Svanøy, Barlindknuten, Vasstveitåsan, Oldøya, Hesthølmelan og Aunbekkdalen, Meådal og Aurstadklumpen.

For konkret omtale av de ulike anleggene se kap. 8.

1.4 Planstatus

Arealene i denne verneplanen er i all hovedsak avsatt som LNFR-områder i de respektive kommunenes kommuneplaner. De tilfellene som avviker fra dette, er omtalt spesifikt under beskrivelsen av det enkelte området.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) Vern av norsk natur, St.meld. nr 46 (1988-89) Miljø og utvikling og St.meld. nr. 40 (1994-95) Opptrapping av skogvernet fram mot år 2000. Et viktig politisk grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget behandlet meldingen 23. mai 2016, og ba regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

2.2 Saksbehandlingsprosesser

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser.

2.3 Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende Statsforvalter. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Statsforvalteren forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

De områdene som foreslås vernet gjennom frivillig vern, er ikke en del av en samlet verneplan. Felles for disse områdene er at de bygger på tilbud om frivillig vern fra de berørte grunneierne. I tabellen nedenfor er angitt tidspunkt for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene.

	Navn	Tilbudsår	Oppstart	Høring	Statsforvalterens tilråding
1	Svanøya	2021	29.9.2023	5.12.2023	28.2.2024
2	Vestreim	2020	22.9.2021	14.12.2022	9.10.2023
3	Sporkland	2020	28.2.2022	5.1.2023	27.7.2023
4	Kleppsfillet og Slettafillet	2020	5.10.2021	15.5.2023	29.1.2024
5	Nedre Timenes	2021	22.3.2023	17.7.2023	29.1.2024
6	Hisåsen	2020	28.2.2022	5.1.2023	27.7.2023
7	Vennevannslie	2020	28.2.2022	5.1.2023	27.7.2023
8	Barlindknuten	2019	2.11.2020	14.10.2021	8.03.2022
9	Grønlifillet	2017	29.10.2021	27.01.2022	2.8.2023
10	Meheia og Tiurleikåsen	2019	29.10.2021	27.1.2021	2.8.2023
11	Tåråli	2017	29.10.2021	27.1.2022	23.2.2023
12	Vasstveitåsan	2018	11.6.2020	19.2.2021	8.3.2022
13	Hanakne	2020	29.10.2021	10.10.2023	6.2.2024
14	Viersdalen	2020	29.10.2021	10.10.2023	6.2.2024
15	Melåa	2021	1.4.2022	10.11.2023	1.2.2024
16	Gukilhøgda og Abbortjernhøgda	2019	4.11.2019	19.12.2019	1.2.2024
17	Høgsmåsan og Geitåsen	2020	1.4.2022	10.11.2023	1.2.2024
18	Høgshaug og Hansebakkerget	2019	31.3.2020	5.6.2020	30.1.2024
19	Oldøya	2021	8.3.2021	8.4.2022	10.8.2023
20	Hesthølmælan og Aunbekkdalen	2020	8.3.2021	19.4.2021	29.9.2023
21	Meådal	2020	8.3.2021	19.4.2021	29.9.2023
22	Mardalen	2020	11.3.2022	8.4.2022	29.9.2023
23	Aursdasklumpen	2020	11.3.2022	8.4.2022	10.8.2023
24	Finntjønnin	2020	11.3.2022	8.4.2022	10.8.2023
25	Holmdalen og Langfjelldalen	2021	11.3.2022	8.4.2022	10.8.2023

2.4 Saksgang

Områdene i denne verneplanen har hatt ulik saksbehandling fram til tilrådingen. Det er orientert om saksgangen under omtalen fra de forskjellige fylkene.

2.5 Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt

Følgende områder som tilrås i denne verneplanen ligger innenfor reinbeitedistrikt:

- Hesthølmælan og Aunbekkdalen
- Meådal
- Mardalen
- Aursdasklumpen
- Finntjønnin - utvidelse
- Holmdalen og Langfjelldalen - utvidelse

Protokoll mellom Statsforvalteren og berørte reinbeitedistrikt, i de tilfellen hvor det har vært krevd konsultasjon, følger som vedlegg til tilrådingen.

2.6 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 og 8 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Svanøy endres til *Svanøya*

Holmdalen-Langfjelldalen endres til *Holmdalen og Langfjelldalen*

Mardalen og Kvildalen endres til *Mardalen*

3.1 Avgrensning

Det er gjennomført endringer i avgrensinger for flere av områdene etter høring. Stort sett er dette snakk om mindre tilpasninger til eiendomsgrenser eller for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg. Den største endringen er gjort for området Vestreim, hvor 810 dekar er grenset ut for å utelate eksisterende kraftledning samt korridor for bygging av ny parallell ledning. Samtidig grenser man ut en gammel stølsvold. I området Mardalen foreslår Statsforvalteren å grense ut ca. 500 dekar av hensyn til vernekvalitetene. I området Høgsmåsan og Geitåsen er 218 dekar er grenset ut av verneforslaget. Dette arealet blir imidlertid stående igjen i eksisterende verneforskrift for Høgsmåsan naturreservat.

3.2 Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder

samme tema. Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. For noen av områdene tilrås utvidelser basert på eksisterende verneforskrift.

Miljødirektoratet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneierne.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 14.02.2014 nr. 152 om vern av Gukilhøgda naturreservat, Trøgstad og Aurskog-Høland kommuner, Østfold og Akershus
2. Forskrift 16.12.2011 nr. 1291 om vern av Finntjønnin naturreservat, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag
3. Forskrift 26.09.2008 nr. 1056 om verneplan for skog. Vedlegg 1. Holmdalen naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag
4. Forskrift 17.12.2010 nr 1620 om vern av Langfjelldalen-Holmdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 25.11.2016 nr. 1399 om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Agder
2. Forskrift 20.06.2023 nr. 1040 om vern av Tårånli naturreservat, Kviteseid kommune, Vestfold og Telemark
3. Forskrift 04.09.1981 nr. 4777 om fredning for Høgsmåsan naturreservat, Gjerdrum og Skedsmo kommuner, Akershus

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom områdene som her vernes alle er under 250 kvadratkilometer i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet. Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)). Det skal likevel vurderes om vernet har konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning. De vil

inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Det er helheten av prissatte og ikke-prissatte effekter som må legges til grunn for beslutningsformål.

Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede. Områdene er i kommunenes arealplaner i uten unntak lagt ut som LNFR-områder. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er disse aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, mineralutvinning og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensing og forskriftsutforming.

Miljødirektoratet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Direktoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5.2 Avveininger mellom skogbruk og skogvern

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk den 1. juli 2020 i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å utrede forvaltningstiltak knyttet til skogvern og konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 ba Klima- og miljødepartementet om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1. februar 2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart fra og med samme dato.

Alle områdene som omfattes av denne verneplanen er tilbudt for frivillig vern av grunneier før 1. februar 2022. De omfattes derfor ikke av oppdraget fra Klima- og miljødepartementet.

5.3 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene som foreslås vernet er små verneområder. Det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys å overta forvaltningsmyndigheten for slike områder. Aktuelle kommuner vil få tilbud om delegering av forvaltningsmyndigheten for nye områder som opprettes, og som i sin helhet ligger innenfor kommunen. For eksisterende verneområder som nå utvides, endres forvaltningsmyndigheten ikke.

Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndighet, blir denne myndigheten lagt til Statsforvalteren. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

Klima- og miljødepartement vurderer det som hensiktsmessig at fastsetting av forvaltningsmyndighet for skogvernområder framover så langt det er mulig bør skje i forbindelse med verneprosessene. For kommuner som frivillig har valgt å overta forvaltningsmyndigheten vil dette da kunne framgå av vedtatt verneforskrift. Den vedtatte verneforskriften vil likevel fortsatt gi Miljødirektoratet myndighet til å delegere myndigheten etter forskriften til et annet organ senere.

KLD har bedt Miljødirektoratet fase inn en praksis i skogvernarbeidet hvor forvaltningsmyndighet for foreslåtte verneområder i størst mulig grad avklares i forbindelse med formelle verneprosesser. En slik avklaring må gjøres av Statsforvalterne i forbindelse med høring av verneforslagene. Alle områdene i denne verneplanen ble sendt på høring før dette ble innfaset som del av høringsprosessen. I noen tilfeller er henvendelse formidlet til kommunene i ettertid, men det er usikkert når Statsforvalteren får svar fra kommunene på disse henvendelsene. Det vil også variere hvor raskt kommunene er i stand til å ta stilling til spørsmålet om forvaltningsmyndighet i forbindelse med statsforvalternes høring. Det kan derfor være behov for at Miljødirektoratet formidler kommunenes tilbakemelding i etterkant av at vi har sendt vår tilråding.

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Skog som vernes som naturreservat og nasjonalpark vil i de fleste tilfeller best opprettholde og videreutvikle verneekvalitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak. Det er noen felt med plantet gran innenfor enkelte av områdene som kan være aktuelle å rette aktive tiltak mot.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige verneekvaliteter.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper.

Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

6. HØRING AV VERNEFORSLAGENE

Under omtalen av hvert enkelt område i kap. 8 framgår det hvilke lokale/regionale og sentrale høringsparter som har hatt verneforslagene til uttalelse.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Sentrale høringsinstanser som har hatt verneforslagene til uttalelse (det vil være noen variasjoner i om alle disse sentrale høringsinstansene har fått alle verneforslagene på høring):

Landbruksdirektoratet, Språkrådet, Vegdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, Bane NOR, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kartverket, Riksantikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Telenor, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, NHO Reiseliv, Norsk Industri, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for bioøkonomi,) Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Villreinrådet i Norge.

Generelle høringsuttalelser fra sentrale eller spesielt berørte instanser:

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DFM) peker generelt på at det er viktig å ivareta hensynet til mineralressursene i verneprosesser for å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområder og restriksjoner og/eller begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområder. Merknader til enkeltområder er gjengitt under hvert enkelt område.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har uttalt seg til de aller fleste områdene i verneplanen. De oppfordrer spesifikt områdekonsesjonærer og regulanter til å uttale seg til verneplanene, selv om de ikke deres interesser blir berørt. Statsforvalterne har i varierende grad mottatt slike uttalelser. Statsforvalterne har generelt tatt en mer aktiv rolle i å etterspørre slike uttalelser. NVE sine områdespesifikke uttalelser er gjengitt under det enkelte området.

Landbruksdirektoratet har uttalt at det generelt må komme tydelig fram av høringsdokumentene om, og i tilfelle hvordan, områder blir brukt til landbruksformål. Dersom det er landbruksinteresser i området som ikke blir tatt hensyn til gjennom forskriften, så ber Landbruksdirektoratet om at det blir begrunnet hvorfor. Videre skriver de at dersom det går veger gjennom området må Statsforvalteren vurdere om det kan bli gitt åpning for merking, rydding og vedlikehold av disse. De skriver videre at det bør bli lagt til rette for drift og vedlikehold av eventuelle støl- og seterområder og at det kan åpnes for andre tekniske tiltak som bidrar til en landbruksmessig utnyttning av området. Landbruksdirektoratet ber videre om at det blir vurdert om forskrifta kan åpne for beiting samt utsetting av saltstein og oppføring/vedlikehold av gjerde og sankekeveer. De skriver videre at det må vurderes å gi unntak knyttet til motorferdsel i forbindelse med de nevnte tiltakene, samt at det bør gis generelt unntak for ferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Det forutsettes videre at Statsforvalterens landbruks- og reindriftsfaglige kompetanse blir involvert i utformingen av forskrift og verneplan.

For merknader til enkeltområder så er dette gjengitt spesielt i kapittel 8.

Hensynet til reindriftsutøvelse er spesielt påpekt i forbindelse med de siste vernevedtakene. Dette er ivaretatt i forskriftene for de områdene hvor dette er aktuelt.

7. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 8 under omtalen av hvert enkelt område. Under dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

7.1 Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratets har følgende kommentarer til innholdet i verneforskriftene og til temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sinking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen

områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises det til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til *"at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."*

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. I områder hvor det er aktuelt er det også åpnet for uttransport av villsvin. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg, hjort og villsvin i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg, hjort og villsvin er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn og ulv. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med

dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende stier der dette er foreslått i forskriftene.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Det forutsettes at man primært søker å legge motorisert ferdsel utenfor verneområdene.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall.

Ved de senere skogvernvedtakene er det i noen konkrete tilfeller gitt generelt unntak til Statnett SF for at det i forbindelse med drift og vedlikehold på kraftledninger kan kjøres på etablerte traséer. En forutsetning for dette er at det finnes oversikt over slike traséer, og at kjøringen er vurdert å ikke føre til nevneverdig skade på verneverdiene. Traseene skal da markeres på vernekartet. Statnett er i slike tilfeller selv ansvarlig for å levere traséer.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensdragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerdning ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Når det gjelder orientering så er det ikke noe generelt forbud mot orienteringsvirksomhet, men orienteringsløp som faller inn under forbudet mot større arrangement må søkes.

Henvisninger til forvaltningsplan

Miljødirektoratet viser til at henvisning til «etter retningslinjer i forvaltningsplan» er tatt ut fra verneforskriftene der dette var foreslått. Verneforskriftene skal i så stor grad som mulig gi presise unntak fra forbud i verneområdene, og selv om en forvaltningsplan kan gi retningslinjer, skal forbudene gå fram av vernebestemmelsene. I noen tilfeller vil det likevel være behov for å vise områder eller stier/traséer på kart, men da fortrinnsvis på vernekart eventuelt på kart i forvaltningsplan. I forskriftene er det kun i områder med samiske interesser hvor det gjøres unntak for tillatt uttak av bjørk og småvirke i kjerneområder at forskriften viser til at kjerneområdene vises i forvaltningsplan. I disse områdene er bestemmelsen om utarbeidelse av forvaltningsplan endret fra *bør- til skal*.

8. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

8.1 VESTLAND FYLKE

Det tilrås vern av 2 områder. Begge områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

1. Svanøya, Kinn kommune

Totalareal 5 217 daa, hvorav 3 900 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område med gamal og lite påverka skog som inkluderer mellom anna boreonemoral regnskog, rik edellauvskog, gamal boreal lauvskog, og kystfuruskog som med si variasjon i form av naturtypar, økosystem, artar og naturlege økologiske prosessar har særleg verdi for biologisk mangfald. Det er eit mål å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, med stadeigne artar og naturtypar og naturleg skogdynamikk, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området består av fire separate delområder, som til sammen utgjør 47 % av totalarealet på Svanøya. Svanøya er kartlagt flere ganger og skogen er vurdert som en biologisk «hotspot».

Foreslått verneområde inkluderer 14 naturtypelokaliteter med bl.a. fattig og rik boreonemoral regnskog, rik edellauvskog, gammelskog av både boreal barskog og lauvskog, låglands- og kystfuruskog, samt en lokalitet av gammel svartorsumpskog. Det finnes ikke tilsvarende skog på Vestlandet med tilsvarende kombinasjon av størrelse, alder, berggrunn, variasjon og klima, noe som bekreftes av det høye antallet av sjeldne, sårbare og trua arter.

Skogen er gjennomgående urørt og gammel, og det er stedvis mye død ved. En rekke arter er registrert i området, hvorav mange står på rødlista. Bl.a. så er den kritisk trua stiftpulselaven (CR) og den sterkt trua stjernerurlaven (EN) registrert her. Sistnevnte lav har Svanøya som eneste levested i Sogn og Fjordane, og er ellers registrert i Sunnhordaland, i Storbritannia og Nord-Amerika.

Svanøya ligger i kjerneområdet for fattig boreonemoral regnskog, som er en trua naturtype med status sårbar (VU) på rødlista for naturtyper. Området fyller ellers mangler i skogvernet når det gjelder rike og lavereliggende skoger. I tillegg oppnår området høy mangeloppfylling ved at det danner et storområde. Samlet vurderes området til å ha svært høy måloppfyllelse i skogvernet, både regionalt og nasjonalt. Sammen med Osøyra naturreservat som ble vernet i 2023, så vil Svanøya dessuten bidra til et større økologisk nettverk.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Kraft og energi: Det går en 11 kV kraftledning i det foreslåtte verneområdet, nordvest for Kvalstadmyra, mellom Kletten og Sagevatnet. Sagevatnet, som ligger litt utenfor det tilrådde verneområdet, er et magasin i drift til kraftproduksjon der formålet er akvakultur.

Telekommunikasjon: På Storåsen er det ei mobilmast. Det var et vilkår fra lokalbefolkningen og grunneierne at denne skulle settes opp for at verneprosessen skulle bli realisert.

Mineral: Det er spor av gammel gruvevirksomhet innenfor det tilrådde området. Det er registrert en forekomst av kobber på Storåsen. Det er mangelfulle data på denne registreringen, og det er ikke signalisert at forekomsten er aktuell for utvinning av mineraler.

Forskning: Det er satt opp 12 ulike forskningshegn på øya, hvorav 10 er i skogen og 2 er innenfor gjerdet til Norsk Hjortesenter. Formålet med hegna er å holde hjorten utenfor, slik at man kan forske på dynamikken i skogøkosystemet med ulik grad av beitepåvirkning. Det har vært, og vil trolig fortsatt være en god del forskningsaktivitet på Svanøya.

Kulturminner: Det er registrert et kulturminne, Vardeneset, i form av ei gravrøys innenfor området. Det kan være flere kulturminner her enn det som er registrert i offisielle databaser.

Friluftsliv, jakt og sanking: Det er mange som benytter seg av stinettverket på Svanøya gjennom hele året. Stiene er godt vedlikeholdt og merket i terrenget. Noen av de mest brukte stiene er merket og omtalt på Ut.no. Jakt, særlig på hjort, er en stor del av både næringa og rekreasjonen på Svanøya. Det er mange jakttårn i området. Sanking av bær, nøtter og matsopp er også en populær aktivitet. Noen fastboende på øya sanker ramsløk, noe som ikke kan fortsette etter et evt. vern.

Landbruk: Det er utstrakt beite fra kløvdyr, spesielt sau, i den vestlige delen av området. Det er også kyr, hest og geiter som beiter på øya, men disse er i all hovedsak utenfor området. Det er traktorveger i randområdene til området.

Fremmede treslag: Den viktigste påvirkningsfaktoren på verneverdiene i området per i dag, er spredning av fremmede treslag.

Planstatus:

Deler av Austneset og søre del av Kvalstadfjellet er foreslått til «LNF spredt», pluss at det ligger inne et mindre område som "noverande idrettsanlegg". I vedtaket for kommunens behandling av forslag til vern, står det at: *Når framlegget er endeleg vedteke må Kinn kommune samkøyre vernekartet med kommuneplanen sin arealdel. Arealet i dette verneforslaget vil såleis bli avsett som LNFR-område i Kinn kommune sin arealplan når den er ferdig revidert.*

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til Norskog (som videresendte til grunneierne), Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Fiskeridirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat – NVE, Landbruksdirektoratet, Vest politidistrikt, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Vestland fylkeskommune, Luftfartstilsynet, Avinor, Kystverket, NTNU, Høgskulen på Vestlandet, Norsk institutt for bioøkonomi, Forum for Natur og Friluftsliv i Hordaland v/ Bergen Turlag, Det norske skogselskap, Den Norske Turistforening, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Fortidsminneforeningen, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Havforskningsinstituttet, Norsk institutt for naturforskning, KS - Kommunesektorens organisasjon, Natur og ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkeforbund, Fiskarlaget Vest, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Kystfiskarlag, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk Organisasjon for Terrengsykling NOTS, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, Sabima, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Technogarden, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, WWF Verdens naturfond, Naturhistorisk museum, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Vegdirektoratet, Stadnamntenesta på Vestlandet, Kinn kommune, Stiftelsen Svanøya hus, Svanøya beitelag, Svanøya grendautval, Svanøya havbruk as, Svanøya røykeri as, Svanøya segl inn as, Svanøya stiftelse, Svanøya tomt og anlegg as, Indre Sunnfjord turlag, Flora cykleklubb, Flora historielag, Flora jeger & fiskerforening, Flora krigshistorielag, Flora politistasjon, Flora Røde Kors, Flora skogeigarlag, Miljødirektoratet, Forsvarsbygg, Linja as avd Florø, Atle Asheim, Norges geologiske undersøkelse, Linja as, Telenor asa avd hovedkontor Fornebu, Telenor communication as.

Det har kommet inn 12 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett sendte innspill til oppstartsmeldingen og hadde ingen merknader

Statens vegvesen hadde ingen merknader.

Landbruksdirektoratet hadde generelle innspill om traktorveger og ferdselsveger, samt merking og rydding av slike, støler/seterområder, beiting og reindrift. Landbruksdirektoratet ba om at landbruks- og reindrifsfaglige interesser hensyntas i utformingen av verneforskriften, og at det blir redegjort for hvilke interesser det er i området. Landbruksdirektoratet går ut ifra at Statsforvalterens landbruksfaglige kompetanse, samt den lokale landbruksforvaltninga, blir involvert i utformingen av forskrift og verneplan.

Språkrådet tilrår å bruke navnet Svanøya naturreservat. I sentralt stedsnavnregister (SSR) er navnet på øya registrert med skrivemåten Svanøya som prioritert form og Svanøyna som ikke-prioritert form. Navnene på gårdene er Kvalstad (g.nr. 113), Grepland (g.nr 114), Erikstad (g.nr 116) og Svanøy (g.nr 117). Sistnevnte bruker skrivemåten Svanøy som entallsform. Språkrådet tilrår at øynavnet Svanøya blir lagt til grunn for navnet på verneområdet og at navnet bør være Svanøya naturreservat.

Lisa Myklebust skriver at det vil føles feil å kalle naturreservatet for Svanøya naturreservat.

Atle Asheim er hytteeier på gnr. 113 bnr. 19. Asheim informerer om at han har hatt rett til å hogge ved til hytta siden han kjøpte hyttetomta. Veden har han hatt rett til å hogge på gnr. 113 bnr. 5, dvs. eiendommen som hyttetomta er skilt ut fra. Dette er en av eiendommene som tilrås for vern. Han har hogd litt ulike treslag, bortsett fra kristtorn. Asheim forteller at han har felt tre i form av plukkhogst, og utført slik at det har vært minst mulig synlige spor etter aktiviteten.

NVE vurderte oppstartsmeldingen og oppfordret Linja AS om å uttale seg i saken. NVE er positiv til at nesten alle standardformuleringene for nettanlegg er inkludert slik at drift, vedlikehold og oppgradering kan bli gjennomført. NVE peker på at det mangler en dispensasjonsregel i § 7 som åpner for oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og ber om at denne blir inkludert. Til høringa uttaler NVE at det er positivt at alle standardformuleringer for drift, vedlikehold og oppgradering av linjenett er ivarettatt i forslaget til verneforskrift.

Linja AS skriver at de har områdekonsesjonen i området og har ei 11 kV luftlinje i området mellom Kletten og Sagevatnet. Linja AS har ikke planer om nye nettanlegg som vil komme i konflikt med verneområdet, men det er viktig at drift, vedlikehold og oppgradering kan bli gjennomført på eksisterende anlegg. Linja AS ber om at standardformuleringer som åpner for oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke kommer under § 4, blir lagt inn under § 7.

Svanøy grendalag skriver om dugnadsinnsatsen i fm. vedlikehold av gamle stier og ferdselsruter på Svanøya, og at det ble gjort et større arbeid da EU-prosjektet Nordsjøløypa ble etablert på 90-tallet. Grendalaget er tilfreds med verneforskriften og at det på noen stier er åpnet for riding og sykling, mens andre likevel kan holdes åpne og ved like selv om de ikke er markert på vernekartet. En av stiene som er markert på vernekartet er likevel for bratt til å kunne ri og sykle uten omfattende oppgradering, og det anbefales å enten ta den ut eller velge en annen trasé. Grendalaget ønsker et samarbeid med grunneiere og Statsforvalteren. Den nye 5G-masta på Storåsen (Kvalstadfjellet) med tilhørende infrastruktur må hensyntas i verneprosessen. Kart over stier er vedlagt innspillet.

Kinn kommune er positiv til oppretting av naturreservat på Svanøy. Kommunen støtter grunneiernes ønske om navn på naturreservatet (Svanøy naturreservat). Ved opprettelse av et naturreservat, vil kommunen samkjøre vernekartet med kommuneplanens arealdel. Dersom det skal utvinnes mineral i Storåsen, må verneforskriften vurderes på nytt. Det må opprettes et besøkssenter i tilknytning til opprettelsen av naturreservatet.

Kommunedirektøren har ellers noen konkrete merknader til forslaget til forskrift: Det bør vises til naturmangfaldloven § 49 under forskriftens § 3 andre ledd bokstav b for å sterkere vise til tiltak utenfor vernegrensa som kan påvirke verneverdiene innenfor vernegrensen. Videre er det kunstig å vise til felling av rovdyr i forskriften fordi det ikke er rovdyr på Svanøy, og det er heller ingen definisjon av hva som er et «stort» rovdyr. Felling av mink og andre fremmede arter bør inn på lista dersom de ikke allerede er dekt av forskrifta § 4 første ledd bokstav b om jakt og fangst etter gjeldende lovverk. Kommunen stiller også spørsmålsteget ved at uttransport av felt vilt inkluderer elg, da det ikke er elg på Svanøy.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) hadde flere innspill til oppstartsmeldingen. Ettersom området omfatter gamle gruveåpninger fra den tida det var gruvevirksomhet på Svanøy, bør disse kartlegges da det kan være noen gruveåpninger som ikke er registrert i DMF sitt aktsomhetskart. Dersom det er gruveåpninger og liknende innenfor verneområdet som kan utgjøre risiko for mennesker eller husdyr, må det åpnes for nødvendige sikringstiltak. Det kan også være nødvendig med miljøoppfølgingstiltak knyttet til gamle gruver. DMF er ikke kjent med at det er aktuelt i dette området, men Statsforvalteren bør undersøke om dette er en aktuell problemstilling. Forskriften kan tilpasses slik at nødvendig miljøoppfølging er mulig.

DMF påpeker også at det foreslåtte verneområdet kan berøre en forekomst av kobber, og at denne forekomsten ikke er verdivurdert av Norges Geologiske Undersøkelse (NGU). Statsforvalteren må hente inn informasjon og sørge for at det blir gjort en vurdering av verdien til denne. DMF skriver videre at verneprosessen må vurdere evt. hensyn til mineralressursen, for eksempel ved å åpne for dispensasjon for å kunne undersøke forekomsten. Dersom hensynet til mineralressursen ikke blir tilstrekkelig vurdert, vil DMF fraråde vern av Svanøy.

Til høringen presiserer DMF at vern av kjente mineralforekomster i seg selv ikke er problematisk så lenge man kan dokumentere at ressursene ikke er av betydning og heller ikke er aktuelle for uttak. DMF er ikke kjent med at det er interesser knyttet til gruvedrift i området på nåværende tidspunkt, og mener at Statsforvalteren har tatt hensyn til innspillet om behov for sikring og miljøoppfølging av gamle gruveåpninger.

Forum for natur og friluftsliv Sogn og Fjordane skriver at de støtter Statsforvalterens arbeid med frivillig skogvern i fylket, og de grunneierne som sitter på viktige skogverdier og som ønsker å verne disse. FNF Sogn og Fjordane mener at Svanøy er et spesielt viktig område å verne, og at selv om naturkrisa er global er det på lokalt og kommunalt nivå at arbeidet må gjennomføres. Det er viktig å verne større, sammenhengende natur og naturtyper for å unngå fragmentering slik at man kan bevare funksjonelle økosystem.

Statsforvalterens kommentarer:

De generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivare tatt gjennom forskriften som er utarbeidet i dialog med grunneierne. Brukerinteressene er utredet i tilrådingen, og det er ikke støler eller seterområder i området. Traktor- eller skogsbilveger er holdt utenfor vernegrensen.

I oppstartsmeldingen, og etter dialog med grunneierne, ble navnet Svanøy naturreservat benyttet. Statsforvalteren mottok innspill til oppstartsmeldingen fra Språkrådet om å heller benytte navnet Svanøya naturreservat. Statsforvalteren la innspillet til grunn i det videre arbeidet og endret så navnet til Svanøya naturreservat da området ble sendt på høring. Under høringen kom det innspill fra både Kinn kommune, Svanøy grendalag og Lisa Myklebust om at man skulle gå tilbake til å bruke det opprinnelige navnet Svanøy naturreservat, i tråd med dagligtale og ønske fra grunneierne. Historisk har Svanøy en sterk bokmålpåvirkning på grunn av posisjonen som øya hadde som bispesete, senere fogdesete, og det at øya var underlagt danskekongen som krongods som haugianerne brukte som hovedkvarter. De fleste som har tilknytning til øya i dag benytter navnet i ubestemt form, f.eks. Svanøy Stiftelse, Svanøy Røykeri, Svanøy hovedgård. Statsforvalteren tilrår derfor navnet Svanøy naturreservat i den videre prosessen. Navnet vil være i tråd med det som blir brukt i dagligtale og signalene er tydelige fra høringsinteressene.

Norskog undersøkte vedrettigheter knyttet til hyttetomt skilt ut fra en landbrukseiendom, og fant ut at retten til å ta ut ved er gyldig i 25 år, jf. servituttolven av 29.11.1968 § 12, 1. ledd. Retten Asheim har hatt til å ta ut ved, har gått ut på dato og er derfor ikke relevant for den videre skogvernprosessen.

Statsforvalteren har etterkommet NVE sitt innspill. Linja AS fikk tilsendt oppstartsmeldingen og sendte innspill. Statsforvalteren har inkludert standardformuleringen i § 7 bokstav o) *oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4*.

Statsforvalteren ønsker dialog med grendalaget den videre prosessen med forvaltning av området. Statsforvalteren ser at det ikke vil være logisk å verken ri eller sykle på den markerte stien på Vågsfjellet fordi det er for bratt. De ønsker likevel å la den stipla linja stå, og kan ikke tilrå et strengere vern enn det som har vært på høring uten å legge opp til en ny høring. Etablerte stier kan

holdes åpne og man kan søke om merking og rydding av nye stier dersom det er behov for det og det ikke er i strid med formålet med vernet. Statsforvalteren ser at Svanøy er et populært turmål, og at naturopplevelser også er viktig i formidling og forståinga av vernet. Mobilmast på Storåsen (Kvalstadfjellet) med tilhørende infrastruktur blir hensyntatt gjennom bestemmelser i forskriften.

Statsforvalteren tar innspillet fra Kinn kommune om å endre navnet til Svanøy naturreservat til etterretning. Dersom det skal utvinnes mineral på Storåsen må verneforskriften vurderes på nytt. Statsforvalteren påpeker at mineralforvaltning ikke er en aktivitet i tråd med formålet med vernet og vernegrensen i så fall må endres slik at Storåsen grenses ut av verneforslaget. Gruvedrift vil imidlertid være vanskelig å kombinere med merkevarebygging, reiseliv og et naturinformasjonssenter dersom det blir et åpent dagbrudd med tilhørende utskipingskai. Statsforvalteren vil derfor heller ikke åpne for prøvetaking av mineral i naturreservatet, da det er et mål å ta vare på verneverdiene i mest mulig urørt tilstand. For de enkelte merknadene til verneforskriften viser Statsforvalteren til at malen for verneforskrifter inneholder standardformuleringer. Når det gjelder forholdet som verneforskrifta har til naturmangfoldloven § 49 (om tiltak utenfor vernegrensa kan påvirke forhold innafor vernegrensa) vil det avhenge av det enkelte tiltak. I utgangspunktet er det grensa som gjelder, så vil forvaltningsmyndigheten måtte ta stilling til, gjennom naturmangfoldlovens § 49 om eventuell aktivitet utenfor vernegrensa som eventuelt kan påvirke verneverdiene. Fangst og jakt av mink (uten jakttid) og andre arter med jakttid blir regulert av forskriftens § 4 om jakt og fangst. Etablering av et naturinformasjonssenter for skog vil Statsforvalteren være positive til å støtte opp om dersom det blir prioritert midler til et slikt senter gjennom forhandlinger på Stortinget

Etter innspillene fra DMF i forbindelse med oppstart er verneforskriften tilpasset slik at man kan søke om å sikre gruveåpninger dersom de vurderes som farlige for dyr og mennesker. Det ble også tilføyd en dispensasjonshjemmel for miljøoppfølging (sikring av eventuell forurensning ol.) dersom det viser seg å være behov for dette. Statsforvalteren har etterspurt ytterligere informasjon fra DMF om forekomsten av kobber, og hvorvidt det var en reell verdi på registreringen på Storåsen, men har ikke fått noen innspill på dette. DMF skriver i høringsuttalelsen en registrering av kobber ikke trenger å være problematisk i et verneområde så lenge en kan dokumentere at den ikke er interessant for utvinning. Statsforvalteren vurderer at det ikke er sannsynliggjort at det er nasjonale mineralinteresser på Storåsen, og det er ikke lagt inn dispensasjonshjemmel i verneforskriften for å åpne for prøvetaking av mineralressurser eller utvinning. Til oppstartsmeldingen formulerte DMF seg tydelig på å ville ha åpning for prøvetaking av mineral i naturreservatet. DMF har ikke opprettholdt dette i høringsuttalelsen. Statsforvalteren etterspurte kunnskap om det kunne være teoretiske muligheter for eventuell underjordisk drift gjennom eksisterende eller nye gruveåpninger utenfor vernegrensa, men har ikke fått innspill på dette. Statsforvalteren har ikke selv ressurser eller kompetanse til å vurdere registreringen av kobber på Storåsen, og med svært mangelfull informasjon tilgjengelig i offentlige databaser og uten flere innspill på forekomsten i løpet av høringen, tilrås den samme vernegrensen som ble lagt til grunn i høringen.

Navn

Statsforvalteren tilrår å endre navnet til *Svanøy* naturreservat

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter i hovedsak Statsforvalterens vurdering av avgrensing av verneområdet, men tilrår en mindre justering av vernegrensa mot kraftledning og veg øst for Midtvatnet. Her er foreslått vernegrense lagt slik at den akkurat omfatter vestgående kraftledning med ryddegate. Vi tilrår å grense ut ca. 1,6 dekar her for å la vernegrensen følge grense mot ryddegate.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding til Miljødirektoratet, mottok Miljødirektoratet en henvendelse fra Kartverket angående navnet på reservatet. Kartverket viser til *lov om stadnamn* og at primærnavnet i denne saken er øynavnet Svanøya (med -a) som godkjent og prioritert skrivemåte i Sentralt stadnamnregister (SSR). Kartverket skriver videre at dersom Statsforvalteren mener at en annen skrivemåte likevel bør brukes, kan de be om navnesak. Navnet på reservatet kan da i ettertid omgjøres i tråd med et eventuelt slikt vedtak. Med bakgrunn i dette, og i samsvar med § 4 tredje ledd i *lov om stadnamn* og § 14 siste ledd i forskrift om stadnamn, tilrår Miljødirektoratet navnet Svanøya naturreservat. En eventuell endring av dette navnet i samsvar med innspill fra Statsforvalteren må skje i forbindelse med en navnesak for stedsnavnet.

Tilråding Svanøya:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform, men tilrår en mindre justering i avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Svanøya som naturreservat.

2. Vestreim, Sogndal kommune

Totalareal 2 338 daa, hvorav 1 922 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eldre og naturprega furuskog og boreal lauvskog representativ for indre delar av Sognefjorden, med ospeholt, grove tre og med gråor og hegg i fuktige sig. Det er eit føremål å ta vare på verneverdiane i best mogleg tilstand, og at mangfaldet av artar og livsmiljøa deira skal få utvikle seg mest mogleg naturleg.

Vestreim består av eldre og naturprega furuskog og boreal lauvskog representativ for indre del av Sognefjorden. Vestreim ligger i mellomboreal vegetasjonssone og i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon. Det foreslåtte området ligger i en sørvendt li, og høydenivået varierer fra om lag 500 til 800 meter over havet. I området finner vi ulike skogtyper. Lengst nord i de høyere liggende områdene er de gammel boreal lauvskog med furu. Lenger ned i lia er det gammel og skrinnet furuskog. De sørligste og lavereliggende områdene er dominert av gammel furuskog på høg bonitet,

og de største verneverdiene ligger mest sannsynlig her. Området huser furu av store dimensjoner, trolig eldre enn 150 år. Det er god variasjon av død ved, både stående og liggende og med ulike dimensjoner og av ulik nedbrytningsgrad.

Gubbeskjegg, som har status nær truet (NT) på rødlista, er registrert her. Ellers er det ikke registrert mange rødlistede arter i området, men kartleggingen peker på at det er potensial for ytterligere funn innenfor området, særlig knyttet til død ved.

Samlet verdi på området er vurdert til regional verdi (**). Vestreim ligger nært flere andre naturreservat som er opprettet de siste årene, og vil styrke nettverket mellom skogvernområdene nord for Sognefjorden i indre fjordstrøk. Innenfor en radius på fire-fem kilometer ligger det fem eksisterende naturreservat. Skogområder med høy bonitet er generelt dårlig dekt opp i skogvernet, og vil i noen grad bidra til å oppfylle mangler i skogvernet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området benyttes til beiting, primært av sau, og jakt. Det står en gapahuk i området som blant annet brukes som jaktbu, i tillegg til en eldre bygning. Det går en traktorveg inn mot grensa til verneområdet ved Grautafatet rett ved Vestreimstølen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på høring til: *Grunneiere, Sogndal kommune, Vestland fylkeskommune, AT Skog SA, AVINOR AS, Bratt Moro AS, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF), Forsvarsbygg, Fortidsminneforeningen, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Høgskulen på Vestlandet, Kaupanger hovedgård, Kaupanger idrettslag, Kommunal- og distriktsdepartementet, Kommunesektorens organisasjon (KS), Kvinnherad Energi AS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og ungdom, Naturhistorisk museum, Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelse, Norges Handikapforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Sogn og Fjordane, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU), Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Bergindustri, Norsk Biologiforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk Organisasjon for Terrensykling (NOTS), Norsk Ornitologisk Forening, Norsk ornitologisk forening avd. Sogn og Fjordane, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, NTNU Vitenskapsmuseet, Riksantikvaren, Sabima, Sogn og Fjordane Bonde- og småbrukarlag, Sogn og Fjordane Energi, Sogn og Fjordane Turlag, Sogn Terrensykkel, Sogndal Bondelag, Sogndal Idrettslag, Sogndal jeger- og sportfiskarlag, Sogndal kommune, Sogndal og Leikanger Bonde- og Småbrukarlag, Sogndal Turlag, Stadnamntenesta på Vestlandet, Kartverket, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning (NINA), SYGNIR AS, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, Vegdirektoratet, Vest politidistrikt, Vestland fylkeskommune, Visit Sognefjord AS og WWF Verdens naturfond.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett og Statens Vegvesen hadde ingen merknader til verneforslaget.

Forsvarsbygg registrerte at de generelle unntakene fra ferdselsreglene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet, i tillegg til landing og start med Forsvarets luftfartøy, og hadde ingen ytterligere merknader.

NVE informerte om at det er kartlagt et digitalt småkraftverk nært det foreslått verneområde, med et årlig produksjonspotensial på 1,11 GWh/år og en spesifikk utbyggingskostnad på 6,9 NOK/kWh (2021-priser). NVE ba om at grunneier ble informert om vannkraftpotensialet.

Norsk Orientering ber om at det skal være tillatt med orientering i verneområdet. De har erfart at verneforskriftene ofte er til hinder for gjennomføring av turorientering og mindre orienteringsløp i verneområde, til tross for at arrangementene ikke forringer verneverdiene. I tillegg peker de på at eventuelle vedtak om restriksjoner og avgrensing av aktivitet ofte mangler faglig begrunnelse. Sammen med flere andre organisasjoner, mellom anna Norsk Friluftsliv, har Norsk Orientering kommet med forslag til endringer i forskriftsmalen for naturreservat.

Sygnir AS er eier av kraftledningen nord for stølsvollen i Svartedalen, som ligger like utenfor foreslått vernegrense. Etter oppstartsmeldingen informerte Sygnir AS om at det kan bli aktuelt å oppgradere kraftledningen og at det i framtiden kan bli aktuelt å etablere ei 132 kV-linje mellom Årøy og Kaupanger. I høringsuttalelsen skriver Sygnir at det kun er to aktuelle trasé-alternativer: Det ene alternativet er å legge den nye kraftledningen parallelt med eksisterende kraftledning og gjennom det foreslåtte naturreservatet. Det andre alternativet er å legge den nye kraftledningen vest for det foreslåtte naturreservatet. Sygnir mener det beste alternativet, både for naturverdiene og kraftledningsplanene, er å legge en ny 132 kV-ledning i samme. Dette begrunnes behovet for skogrydding og etablering av nye anleggsveger vil være mindre enn den ville blitt for den andre traseen. I tillegg vil ledningstraseen her være mer driftssikker (mer skjermet for vær og vind) og mindre synlig i terrenget trasé. Sygnir AS har derfor bedt om at det settes av en 100 meter bred korridor langs den eksisterende kraftledningen slik at en framtidig 132 kV-linje til Kaupanger kan etableres i denne korridoren. NVE støtter Sygnir AS i sin høringsuttalelse. Sygnir AS har i senere dialog med Statsforvalteren poengtert at den nye kraftlinja må gå i et parallelt løp sør/vest for den eksisterende kraftlinja, og at denne vil båndlegge en 70 meter bred trasé på sørsida av eksisterende kraftlinje.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar uttalelsen fra NVE til etterretning, og har informert AT Skog om kraftpotensialet i området.

Statsforvalteren er kjent med at Norsk Orienteringsforbund er i dialog med Miljødirektoratet om bruk av standardiserte verneforskrifter og regulering av arrangement som orienteringsløp i naturreservat. Fram til det eventuelt kjem nye føringer fra Miljødirektoratet retter Statsforvalteren seg etter den gjeldende forskriftsmalen for naturreservat. Det er ikke noen sammenhengende merke og registrerte tur- og friluftsruter i området og Statsforvalteren vurderer at det er mindre aktuelt med orienteringsvirksomhet her. Statsforvalteren viser ellers til verneforskriften § 7 bokstav a, der forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til avgrenset bruk av naturreservatet til større arrangement.

Når det gjelder innspillet fra Sygnir AS så kan ikke verneforskriften åpne for etablering av helt nye kraftledninger innenfor vernegrensa. Om det skal bygges en ny 132 kv ledning, kan ikke traseen ligge innenfor naturreservatet. Statsforvalteren mener at man i dette tilfellet kan derfor kan legge til rette for bygging av ny kraftlinje i det alternativet som Sygnir AS mener er den beste traseen, enten ved å grense ut en korridor for kraftledningen, men som vil dele verneområdet i to, eller ved å trekke nordlig vernegrense sør for eksisterende kraftlinjetrase. Naturkvalitetene området er hovedsakelig knyttet til skogen som ligger sørvest for eksisterende kraftledning. I området nordøst for kraftledningen består skogen av høgereliggende og uproduktiv skog, som ikke er prioriterte kvaliteter i skogvernet i dag. Det er heller ikke registrert naturtypelokaliteter eller rødlistede arter

her. Delområdet nordaust for kraftlinja har, etter Statsforvalterens vurderinger, ikke store nok naturkvaliteter til at det kan vernes dersom det ikke henger sammen med den produktive skogen i sør. Å grense ut en korridor som deler verneområdet i to er derfor ikke et godt og naturfaglig grunnlagt alternativ. Samlet sett mener Statsforvalteren at å justere foreslått vernegrense slik at den går 80 meter sør for eksisterende kraftledning er den beste løsningen for å sikre muligheten til å bygge ny kraftledning mellom Årøy og Kaupanger. Verneområdets areal reduseres da med ca. 810 daa. Statsforvalteren vurderer at en slik grenseendring ikke krever ny høring ettersom området som var på høring var mer omfattende enn forslaget vil være etter grensejusteringen.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Vestreim* slik som i høringsforslaget.

Avgrensning

For å sikre muligheten for å bygge ny kraftledning, tilrår Statsforvalteren at vernegrensen flyttes 80 meter sør for eksisterende kraftledning og at naturreservatets areal dermed reduseres med ca. 810 daa.

Verneforskrift

Som følge av redusert areal, tilrår Statsforvalteren følgende endringer:

- I § 4 e er ordlyden endret fra drift og vedlikehold av energi- og kraftanlegg *inntil* verneområdet, til energi- og kraftanlegg *i eller inntil* verneområdet.
- § 4 f og § 7 j i verneforskriften som ble sendt på høring, omhandlet oppgradering eller fornying av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnittet. Disse er fjernet fordi det ikke er kraftlinjer å oppgradere eller fornye innenfor vernegrensene.
- I det som nå er § 7 j er ordlyden endret slik at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon både til nødvendig motorferdsel i forbindelse med etablering av nye kraftlinjer og i forbindelse med oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning.
- I § 4 d er «traktorveg» fjernet.
- § 6 e som omhandlet nødvendig motorferdsel på traktorveg er fjernet
- § 5 b er endret fra «*Utanom eksisterande traktorvegar og stiar, avmerkt på vernekartet, er bruk av sykkel, hest og kjerre, samt riding forbode*» til «*Bruk av sykkel, hest og kjerre, og riding er forbode.*», fordi den ikke lenger relevant

Etter oppstartsmeldingen fikk Statsforvalteren informasjon om at det foreligger en avtale mellom eier av gnr. 94 bnr. 1 og eier av gnr. 94 bnr. 26 om rett til utkjøring av tømmer over deler av tilbudsområdet. Derfor er det lagt til en bestemmelse i § 7 om at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til:

- I. *naudsynt motorferdsle på frosen eller snødekt mark til næraste traktorveg i samband med utkjøring av tømmer felt på eigedom 94/26*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til et digitalt kartlagt småkraftpotensial i nærheten av verneforslaget. Statsforvalteren har ikke kommentert dette videre, men ut fra Miljødirektoratets vurdering, så vil ikke verneforslaget komme i konflikt med en eventuell utbygging av et anlegg her.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Vestreim:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Vestreim som naturreservat.

8.2 AGDER FYLKE

Det tilrås vern av 5 områder. Ett av områdene er utvidelse av eksisterende verneområde. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

3. Sporkland, Sirdal kommune

Totalareal 1 963 daa, hvorav 1 260 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et større sammenhengende område som representerer en bestemt type natur i form av rik edellauvskog av typen alm-lindeskog samt storvokst blåbæreikeskog med viktige gammelskogelementer. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området Sporkland i Sirdal kommune sikrer vern av et stort sammenhengende område som går fra Sirdalsvannet og opp til Sporkland. Området inneholder flere naturtyper, slik som gammel boreal lauvskog, gammel fattig edellauvskog og et stort areal med rik edellauvskog. Den rike edellauvslogen ligger primært i nordenden og er en lågurtedellauvskog som er dominert av lind, med innslag av alm (EN), bjørk, rogn og eik. Det er registret flere store gamle styvingstrær av lind. Lokaliteten er vurdert å være velutviklet med et betydelig innslag av stor lind, i tillegg til at det forekommer en betydelig del død ved av lind. Forekomsten er gitt A-verdi. Arealet er bratt og veldig frodig. Den midtre delen av det foreslåtte verneområdet er preget av fattigere edellauvskog, som består av storvokst blåbæreikeskog med innslag av lind flere steder. Den sørligste delen av området er stedvis dominert av furuskog, men inneholder også områder med gammel boreal lauvskog. I tillegg til alm (EN) så er det registrert flere rødlistearter (bl.a. hvitryggspett, dvergspett og granmeis (VU)).

Området vil bidra til å oppfylle manglene i skogvernet i Agder gjennom vern av et større sammenhengende område med rik edellauvskog og storvokst blåbæreikeskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er merket av en traktorveg som går inn i området i nordre del av verneforslaget. Ut over det er det ingen kjente tekniske inngrep i området. Området er i bruk til små- og storviltjakt.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med fem andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Lillesand kommune, Grimstad kommune, Sirdal kommune, Evje og Hornnes kommune, Vegårshei kommune, Tvedestrand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Naturvernforbundet Lillesand, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Statens Vegvesen, Nye Veier, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektorat og SABIMA.*

Det har kommet inn to generelle høringsuttalelser til verneforslaget, samt at NVE har uttalt seg i forbindelse med oppstartsmeldingen.

Norsk orienteringsforbund er positive til vernet, men anmoder om at orientering tillates i verneområdene.

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder) mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen. De påpeker at naturreservat er den strengeste formen for områdevern i Norge, og at det kan gi både positive og negative konsekvenser for friluftsliv. FNF Agder vurderer det slik at de foreslåtte vernebestemmelsene ivaretar både det biologiske mangfoldet og det tradisjonelle friluftslivet innenfor de foreslåtte verneområdene. Organisasjonen stiller seg derfor positiv til de bestemmelsene som er foreslått i forslag til verneforskrift.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) presiserer at det er viktig å inkludere alle berørte parter i adresselisten, og ber om at bl.a. Sira Kvina Kraftselskap inkluderes i adresselisten. Det foreslåtte verneområdet grenser til reguleringsmagasinet Sirdalsvatnet som blir brukt i forbindelse med kraftproduksjon av vannkraftverket Åna-Sira. Sira Kvina Kraftselskap, som er tiltakshaver av vannkraftverket, bør få mulighet til å uttale som om hvorvidt det foreslåtte verneområdet kommer i konflikt med drift av reguleringsmagasin, konsesjonsbestemmelser, om erstatninger gitt tidligere til grunneiere og vurdere hvorvidt det er aktuelt med heving av høyeste regulerte vannstand (HRV) i fremtiden. NVE skriver videre at det allerede ligger et verneområde som går ned til HRV til Sirdalsvatnet og at det ligger mye infrastruktur langs Sirdalsvatnet. NVE vurderer derfor økningen av HRV som lite sannsynlig.

Statsforvalterens kommentarer:

Av høringsinnspillene som kom inn fremgår det at både Norsk orienteringsforbund og Forum for natur og friluftsliv Agder er positive til et vern som foreslått. Statsforvalteren mener at disse høringsinnspillene ikke behøver noen nærmere vurdering.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Sporkland* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget, men med følgende tillegg i § 4:

- j. *Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endring i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7, herunder forholdet til orientering i kap.7.

Sirdalsvatnet er et regulert vassdrag. NVE har uttalt seg til oppstartsmeldingen, og vurderer at øking av HRV er lite sannsynlig. Sira Kvina kraftselskap har fått tilsendt høringsdokumentene, men har ikke uttalt seg i forbindelse med høringen. Miljødirektoratet vurderer at det uansett ikke vil være aktuelt med heving av høyeste regulerte vannstand (HRV) av hensyn til bebyggelsen på Tonstad og i Sira.

Midt i området er det et areal som ikke omfatter forslag til verneområde. Området er delt i to og avgrenset av traktorveg etter ønske fra grunneiere. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet, og tilrår å legge vernegrensen slik at den følger HRV.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sporkland:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Sporkland som naturreservat.

4. Kleppsfjellet og Slettafjellet, Hægebostad kommune

Totalareal 205 daa, hvorav 172 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog med innslag av den den trua naturtypen frisk rik edelløvskog samt gammel ospedominert skog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det foreslåtte verneområdet ligger på vestsiden av innsjøen Lygne, som ligger om lag 6 kilometer nord for Birkeland i Hægebostad kommune. Undersøkt tilbudsområde for vern var om lag 320 daa stort. Vegetasjonen i området er variert, og spenner fra fattig blåbærskog til rik lågurtskog og almlindskog. Området sett under ett, har også en god treslagssammensetning. Samlet sett er skogen i

området påvirket av menneskelig aktivitet, og er derfor relativt ung enkelte steder. Dette medfører at det også finnes relativt sparsomt med gamle trær. Andelen død ved som er sterkt nedbrutt er følgelig også ganske lav. De vanligste treslagene i de rikeste lokalitetene er alm (EN), lind (NT) og spisslønn, samt innslag av hassel. Området har også verneverdier knyttet til gammel ospedominert skog og gammel eikeskog. Foruten alm så er narrepiggsopp, lodden begermorkel, raspskjellsopp og begerfingersopp funnet. Det er noe potensiale for funn av sjeldne lavararter tilknyttet løvtrær og sopp tilknyttet rik bakke.

De største vernekvallitetene i området er knyttet til forekomstene av rik lågurt-edellauvskog samt den trua naturtypen frisk-rik edellauvskog (NT) som dekker inn kjerneområdet med alm-lindeskog. Rik edellauvskog er en av de prioriterte skogtypene for vern i Agder for å dekke opp manglene i skogvernet knyttet til denne skogtypen. Av de generelle manglene i skogvernet i Agder vil Kleppsfjellet og Slettafjellet naturreservat fange opp skog i lavereliggende områder på høy bonitet.

Det foreslåtte verneområdet er vurdert som et verneverdig område med regional verdi (**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området er i bruk til små- og storviltjakt.

Det går tre traktorveger inn i området i nord, og en traktorveg inn i den midtre delen av området.

Deler av verneforslaget (ca. 106 daa) er omfattet av en eldre disposisjonsplan for hytter på Kleppe. Arealer tilsvarende dispensasjonsplanen er derfor avsatt til byggeområde for fritidsboliger i kommuneplanens arealdel. I disposisjonsplanen er arealet som inngår i foreslått verneområde i sin helhet regulert til jord- og skogbruk.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Direkte berørte høringsinstanser, grunneiere, Hægebostad kommune, Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Å Energi AS, Å Energi vannkraft, Lister friluftsråd, Midt-Agder friluftsråd, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norsk Ornitologisk forening, Mandal lokallag, Forum for natur og friluftsliv, DNT Sør, NHFU Agder, Norsk sau og geit, Norges Jeger- og fiskerforbund Vest-Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Eiken Idrettslag, Hægebostad og Eiken Jeger- og fiskerforening, Vest-Agder sopp og nyttevekstforening, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Natur og ungdom, Friluftsrådenes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norges Bondelag AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Riksantikvaren og SABIMA*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Hægebostad kommune er positiv til opprettelse av Kleppsfjellet og Slettafjellet naturreservat med foreslått avgrensning og forskrift. Kommunen viser til at saken er godt belyst i høringen, og at naturverdiene i området taler for å opprette naturreservat. Kommunen vurderer området foreslått som naturreservat til å være marginalt viktig i skogbrukssammenheng. De viser til at deler av området inngår i en eldre disposisjonsplan for hytter på Kleppe, og at tilsvarende deler av foreslått

naturreservat derfor også er satt av til byggeområde i kommuneplanen. Kommunen mener at så lenge det er inngått avtaler om frivillig vern med grunneierne, ønsker også kommunen å være positiv til verneforslaget.

Norges Jeger og fiskerforening Vest-Agder stiller seg positiv til frivillig skogvern så sant det ikke er til hinder for utøvelse av jakt, fiske og friluftsliv.

Agder fylkeskommune er generelt positive til opprettelse av naturreservat gjennom ordningen med frivillig vern av skog. Fylkeskommunen fremhever at vern av skog bidrar til å oppfylle flere av FN sine bærekraftsmål, spesielt mål nr. 15 som er å beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold. FN sine bærekraftsmål er også lagt til grunn for Regionplan Agder 2030 – hvorav et av målene er å skape verdiskaping basert på bærekraftig bruk av naturressurser hvor hensyn til landskap, naturmangfold, friluftsområder, landbruksområder og kulturmiljø skal ivaretas. Opprettelse av naturreservatet vil etter fylkeskommunen sin vurdering bidra til å styrke alle de hensyn som er nevnt over.

Språkrådet har ingen merknader til navneforslaget Kleppsfjellet og Slettafjellet naturreservat. Navnet er dekkende for området, og skrivemåtene Kleppsfjellet og Slettafjellet er i samsvar med skrivemåten av naturnavnene i Sentralt stedsnavnregister (SSR).

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til sitt innspill til oppstartsmeldingen og at de har gått gjennom verneforslaget for Kleppsfjellet og Slettafjellet naturreservat med hensyn til energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i det foreslåtte verneområdet. NVE gjør oppmerksom på at det er Glitre Nett AS som har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet. NVE har ikke detaljerte kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. Det er viktig at områdekonsesjonær vurderer om verneforslaget kommer i konflikt med deres eksisterende og fremtidige planer. De kan ikke se at Glitre Nett AS er inkludert i adresselisten og ber Statsforvalter om å inkludere dem. De ber også Glitre Nett AS om å uttale seg, også i tilfeller uten konflikt. NVE er positive til at Statnett SF er inkludert i adresselisten.

Statnett SF opplyser at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneplanarbeidet. De har derfor ingen merknader til verneforslaget for Kleppsfjellet og Slettafjellet naturreservat.

Glitre Nett AS opplyser at de ikke har ledningsnett eller noen konflikter innenfor det foreslåtte verneområdet.

Direktoratet for Mineralforvaltning uttalte seg til oppstartsmeldingen, og hadde ingen merknader.

Statsforvalterens kommentarer:

Hægebostad kommune, Agder fylkeskommune, Språkrådet, Statnett SF og Glitre Nett AS har kommet med uttalelser til høringen, men har enten vært positive til eller ikke hatt merknader til verneforslaget.

Verneforslaget vil ikke komme i konflikt med areal avsatt til oppføring av hytter i disposisjonsplanen. Statsforvalteren legger til grunn av kommunen, i sitt positive høringsinnspill, har gjort en avveining av verneinteressene opp mot eventuelle fremtidige utbyggingsinteresser i det aktuelle området som fremmes for vern. Statsforvalteren mener at det ikke kan legges avgjørende vekt på at områdene ikke er utnyttet i tråd med gjeldende kommuneplan når dette ikke er realisert i tråd med planen på

tilnærmet 25 år. Ved neste kommuneplanrullering vil Statsforvalteren anbefale at arealet avsettes til LNFR-område med hensynssone bevaring naturmangfold.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kjenner ikke til at det er vassdrags- og/eller energiinteresser som blir berørt av verneforslaget. De bemerker videre at Glitre Nett AS, som områdekonsesjonær i området, ikke har fått verneplanen på høring. Det stemmer at Glitre Nett AS ikke var kommet med på adresselista da verneplanen ble sendt på høring. Glitre Nett AS ble satt som kopimottaker på uttalelse fra NVE, og har derfor på eget initiativ vurdert sine interesser innenfor avgrensningen av Kleppsfjellet og Slettafjellet naturreservat, og sendt inn et høringssvar etter at fristen var gått ut. Statsforvalteren mener derfor at det ikke har vært nødvendig å ta noe ytterligere kontakt med Glitre Nett AS, som NVE anbefalte i sitt høringsinnspill.

Norges Jeger og fiskerforening Vest-Agder er bekymret for om vernet vil kunne være til hinder for utøvelse av jakt, fiske og friluftsliv. Vernebestemmelsene for området legger ikke opp til noen ytterligere innstramming av dagens bruk av området til jakt, fiske og friluftsliv. Det vil fremdeles være mulig å bruke området som tidligere til disse aktivitetene.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Kleppsfjellet og Slettafjellet* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kleppsfjellet og Slettafjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Kleppsfjellet og Slettafjellet som naturreservat.

5. Nedre Timenes, Kristiansand kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 23 daa, hvor hele arealet er produktiv skog. Nytt totalareal 2 264 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av edelløvskog med naturtyper som svartorstrandskog og rik edelløvskog, samt slåttemark. Spesielle kvaliteter i skogen er stedvis store forekomster av lind til dels med store dimensjoner og lauvingspreg, arealer med ospesuksesjoner, rik hagemarkskog, rik edellauvskog og en stor forekomst av barlind. Videre er formålet å bevare et område som har særskilt betydning for naturmangfold ved at det er leveområde for en rekke truede og nær truede sommerfuglarter, planteveps og sopp. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi i form av referanseområde for store typiske sørlandske eikeskoger. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Foreslått utvidelse av Nedre Timenes naturreservat er forholdsvis liten, men som følge av utvidelsen vil reservatet få en betydelig bedre arrondering samtidig som at arealet bidrar med ytterligere vern av gammel eikeskog, stedvis av lågurt-type. De største verneverdiene er knyttet til edellauvskog med stedvis store forekomster av lind med til dels store dimensjoner og lauvingspreg samt forekomster av spesielle naturkvaliteter som blant annet ospesuksesjoner, slåttemark, rik hagemarkskog og en større forekomst av barlind som har status *sårbar* (VU) på rødlista. Ellers er det registrert mykbrunpigg (VU), vaniljerot (NT), kokskremle (NT), fiskemåke (VU) og stær (VU) i utvidelsesområdet.

Utvidelsesområdet i Nedre Timenes vil bidra til å dekke inn nasjonale mangler i skogvernet knyttet til lavereliggende skog. Av de fylkesspesifikke manglene i skogvernet i Agder vil området dekke inn mangler knyttet til eldre eikedominert skog. Utvidelsen vil dessuten forbedre verneområdets arrondering og med det kunne bidra til å gjøre verneverdiene mer robuste mot ytre påvirkninger.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Hele området er i bruk til små- og storviltjakt. Utvidelsesområdet er tilknyttet stinettet ellers i verneområdet og er mye brukt i friluftlivssammenheng.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: Grunneiere, Hægebostad kommune, Kristiansand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Å Energi AS, Å Energi vannkraft, Lister friluftsråd, Midt-Agder friluftsråd, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk ornitologisk forening avd. Vest-Agder, Norsk Ornitologisk forening, Mandal lokallag, Forum for natur og friluftsliv, DNT Sør, NHFU Agder, Norsk sau og geit, Norges Jeger- og fiskerforbund Vest-Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Eiken Idrettslag, Hægebostad og Eiken Jeger- og fiskerforening, Vest-Agder sopp og nyttevekstforening, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Natur og ungdom, Friluftsrådenes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norges Bondelag AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, Riksantikvaren og SABIMA

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Kristiansand kommune er positiv til foreslått utvidelse av Nedre Timenes naturreservat da den vil bidra til å nå det nasjonale målet om økt vern av natur. Kristiansand kommune eier et eksisterende vann- og avløpsanlegg som går i tunnel i fjellet, gjennom foreslått utvidelse og eksisterende naturreservat. Det er planer om å utvide dette anlegget. Tunnelportalen ligger vest i det foreslåtte utvidelsesområdet, og her er det foretatt terrenginngrep i form av sprengning. Kommunen ber derfor om at Statsforvalteren tar ut selve tunnelåpningen av verneforslaget, og at vernegrensen justeres i tråd med kart vedlagt høringsinnspillet. Kommunen legger videre til grunn at utvidelsen av verneområdet ikke er til hinder for vedlikehold av kommunal vann- og spillvannsledning med tilhørende anlegg som ligger i verneområdet, og ber derfor om at gjeldende vernebestemmelser også skal gjelde for utvidelsesdelen av reservatet.

Norges Vassdrags og Energidirektorat (NVE) har gått gjennom verneforslaget med tanke på energi- og vassdragsinteresser for eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser innenfor den foreslåtte utvidelsen av Nedre Timenes naturreservat. NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS, har fått verneplanen på høring, og ber om at de også får mulighet til å komme med innspill til verneforslaget. De viser videre til at det er Glitre Nett AS som har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet, og ber om at de uttaler seg om hvorvidt et vern som foreslått, vil være i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter.

Statnett SF falt dessverre ut av adresselista da verneforslaget for utvidelse av Nedre Timenes naturreservat ble sendt på høring. Statsforvalteren ba imidlertid om innspill i etterkant av høringen, jf. e-post til Statnett av 7.11.2023. Statnett har nå gått gjennom verneforslaget for utvidelse av naturreservatet, og har ingen merknader til dette.

Språkrådet har ingen merknader til at Nedre Timenes naturreservat videreføres som navn på det utvidede verneområdet.

Statens Vegvesen bemerker at utvidelsesdelen av Nedre Timenes naturreservat ligger nær E18 hvor det pågår utbedringsarbeid. Utbedringene skjer på E18 og i krysset mot Sørlandsparken, og omfatter etablering av lenger rampe og justering av løsning for kollektivtransport samt gang- og sykkelveg. Statens Vegvesen presiserer imidlertid at nevnte arbeider skjer på vegarealet og derfor ikke direkte berører forslag til utvidelse av reservatet. Statens Vegvesen har ingen vesentlige merknader til høringen.

Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) fikk ikke tilsendt oppstartsvarsel, men fikk tilsendt verneforslaget til høring. DMF har ikke uttalt seg ikke til denne.

Statsforvalterens kommentarer:

Statnett SF, Språkrådet og Statens Vegvesen har kommet med uttalelser til høringen, men har enten vært positive til eller ikke hatt noen merknader til verneforslaget.

Kristiansand kommune har bedt om at forslaget til utvidelse av Nedre Timenes naturreservat reduseres noe i forbindelse med eksisterende tunnelportal for drift av kommunalt vann- og avløpsanlegg. Statsforvalteren mener kommunens innspill er fornuftig med hensyn til forenkling av fremtidig forvaltning av naturreservatet. Det legges også vekt på at foreslått utvidelse kun reduseres med om lag et dekar, og at det ikke er verneverdier av betydning innenfor det aktuelle arealet, da det fra før er gjennomført sprengningsarbeider her. Statsforvalteren bekrefter at den foreslåtte utvidelsen av verneområdet ikke vil medføre endring i restriksjonsnivå i forbindelse med vedlikehold av den eksisterende kommunale vann- og spillvannsledningen som går gjennom verneområdet. Statsforvalteren fremmer kun en endringsforskrift for Nedre Timenes naturreservat. Dette

innebærer at eksisterende bestemmelser forblir gjeldende også for utvidelsesområdet, og at det kun er verneområdets areal som justeres i tråd med ny avgrensning.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kjenner ikke til at det er vassdrags- og/eller energiinteresser som blir berørt av verneforslaget. De bemerker videre at Glitre Nett AS, som områdekonsesjonær i området, ikke har fått verneplanen på høring. Det stemmer at Glitre Nett AS ikke var kommet med på adresselista da verneplanen ble sendt på høring. Statsforvalteren har, på bakgrunn av innspillet fra NVE, ettersendt høringsdokumentene til Glitre Nett AS i forbindelse med tilrådingen.

På bakgrunn av mottatt kopi av NVE sitt innspill, har Glitre Nett AS vurdert verneforslaget for utvidelse av Nedre Timenes naturreservat, og har ingen merknader til det.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Nedre Timenes* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår å ta ut et areal på om lag ett dekar i forbindelse med tunnelportal til en eksisterende tunnel for vann- og avløpsanlegg som går gjennom naturreservatet.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endring av vernekart som beskrevet

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Nedre Timenes:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Nedre Timenes naturreservat.

6. Hisåsen, Lillesand kommune

Totalareal 693 daa, hvorav 552 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av boreonemoral edelløvskog med flere forekomster av lågurtskog og barlind samt blandingsskog med verdifulle gammelskogelementer. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

I Lillesand kommune ligger Hisåsen naturreservat som er et skogområde med stor topografisk variasjon. Hisåsen var et av de første områdene i Agder som ble kartlagt etter ny metodikk for

kartlegging av verneverdier gjennom ordningen med frivillig vern. Området har spredte til konsentrerte biomangfoldkvaliteter i form av eldre skog, spesielt eik, osp og furu, men også en del gran og boreale løv- og edellauvtrær. Det er flere mindre områder med barlindskog i området. Det er spredt med død ved og gamle trær i hele området, men det er et sterkt kontinuitetsbrudd spesielt på eiketrær. Disse er trolig hogd et stykke tilbake i tid. Den eldste skogen er rundt 130 år.

Det er gjort få funn av rødlistede arter med funn av bl.a. alm (EN), eikegreinkjuke (NT), furuvintergrønn (NT) og ruteskorpe (NT), men området har potensial for funn av en del mindre krevende rødlistede insekter.

Området er preget av fattige skogtyper, men med et relativt høyt innslag av svak lågurtskog. I tillegg er det registrert frist rik lågurtskog i området. Lågurtedellauvskog er naturtype med status *sårbar* (VU) mens frisk rik edellauvskog har status *nær truet* (NT) på den norske rødlista for naturtyper. Mye av de samme kvalitetene, kanskje større, fortsetter mot nordvest. De største kvalitetene ved området er dermed knyttet til gammel eikeskog med innslag av rik lågurtskog og blandingsskogen. Det er potensial for reetablering av grøftet sumpskog/myr i enden av Askedalen.

Området er vurdert å ha regional verdi (**), og vil bidra til høy mangeloppfyllelse for prioriterte skogtyper i Agder med boreonemoral edellauvskog med både svak lågurtskog og rik lågurtskog, samt barlind.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Hisåsen er et område hvor det er knyttet friluftsinnteresser til. Det går en mye brukt tursti opp til Hisåsen, som er den høyeste toppen i Lillesand kommune og et mye brukt turmål. Stien er merket og går inn til grensa for verneområdet i nordvest. Området rundt toppen av Hisåsen som ligger innenfor Lillesand kommune, er kartlagt som viktig friluftslivsområde (nærturterreng). Brukerfrekvensen er oppgitt som *ganske stor*. Området i bruk til små- og storviltjakt.

Innenfor forslag til vernegrense for Hisåsen naturreservat finnes det flere automatisk fredede kulturminner, i form av gravhauger (ID 70044-1 og 53038-1), klebersteinsbrudd (ID 21746-1, 70891-1, 31591-1) og en heller (ID 70041-1).

Det går en liten del av en traktorveg ved grensa i nordvest. Utover det er det ingen kjente tekniske inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med fem andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Lillesand kommune, Grimstad kommune, Sirdal kommune, Evje og Hornnes kommune, Vegårshei kommune, Tvedestrand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Naturvernforbundet Lillesand, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Statens Vegvesen, Nye Veier, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit,*

AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdragsog energidirektoratet og SABIMA.

Det har kommet inn fire høringsuttalelser til verneforslaget.

Norsk orienteringsforbund er positive til vernet, men anmoder om at orientering tillates i verneområdene.

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder) mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen. De påpeker at naturreservat er den strengeste formen for områdevern vi har i Norge, og at det kan gi både positive og negative konsekvenser for friluftsliv. FNF Agder vurderer det slik at de foreslåtte vernebestemmelsene ivaretar både det biologiske mangfoldet og det tradisjonelle friluftslivet innenfor de foreslåtte verneområdene. Organisasjonen stiller seg derfor positiv til de bestemmelsene som er foreslått i forslag til verneforskrift.

Agder Fylkeskommune er positive til at Statsforvalteren vurdere å lage forvaltningsplan og besøksstrategi for området og minner om at Hisåsen er kartlagt som viktig nærturområde i Lillesand kommune. Videre påpekes det at det innenfor forslaget til Hisåsen naturreservat finnes flere automatisk fredede kulturminner, i form av gravhauger, klebersteinsbrudd og en heller. Det er viktig at det kommer frem i verneforskriftene at i forbindelse med eventuell skjøtsel, vedlikehold og istandsetting av fredete kulturminner i naturreservatene, må fylkeskommunen kontaktes, jf. verneforskriftenes § 7 bokstav b) eller a). I § 2 andre ledd i forskrift om vern av Hisåsen naturreservat står det at avgrensingen for naturreservatet skal avmerkes i marka ved knekkpunktene. Det nordligste knekkpunktet på kommunegrensen mellom Lillesand og Grimstad ligger midt i en automatisk fredet gravrøys (ID 53038-1). En alternativ markering i marka må avklares med fylkeskommunen på forhånd i henhold til dette knekkpunktet.

Naturvernforbundet i Lillesand støtter opp om forslaget til opprettelse av naturreservat i Hisåsen. De skulle gjerne ha sett at forslaget omfattet en større del av Hisåsen. Det hadde vært naturlig å la hele åsen og hovedstien som fører opp mot toppen fra vestsida, være en del av naturreservatet. Naturvernforbundet håper derfor at opprettelsen av naturreservatet vil gjøre det enklere å utvide området senere. FNs naturavtale oppfordrer nå kommunene til å øke verneområdene betydelig. Naturvernforbundet utfordrer Lillesand kommune og berørte grunneiere til å gripe den muligheten som ligger i å åpne for en utvidelse av naturreservatet på Hisåsen. Naturvernforbundet anbefaler at det utarbeides en forvaltningsplan, så snart naturreservatet er vedtatt. Det er viktig å bygge på den erfaringen man har fra f.eks. Olashei naturreservat. Det gjelder både informasjon om naturverdiene og vernebestemmelser om ferdsel og bruk av området.

Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) fikk ikke tilsendt oppstartsvarsel, men fikk tilsendt verneforslaget til høring. De uttalte seg ikke til denne.

Statsforvalterens kommentarer:

Av høringsinnspillene som kom inn fremgår det at både Norsk orienteringsforbund og Forum for natur og friluftsliv Agder er positive til et vern som foreslått. Statsforvalteren mener at disse høringsinnspillene ikke behøver noen nærmere vurdering.

Statsforvalteren vurderer at skjøtsel, vedlikehold og istandsettelse av fredete kulturminner et ivarettatt gjennom verneforskriftenes § 7. Det skal ikke settes vernegrensemerke i den automatisk freda gravrøysa på toppen av Hisåsen.

Området er kommet frem gjennom frivillig vern av skog fra grunneiere i området og Statsforvalteren har ikke anledning til å utvide på areal som ikke er tilbudt. Statsforvalteren ønsker å utarbeide en forvaltningsplan og en besøksstrategi for området, når det er kapasitet til dette arbeidet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Hisåsen* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Etter høring og tilråding til Miljødirektoratet, ble Statsforvalteren gjort oppmerksom på at noen av grunneierne på Grimstadsiden ikke ønsker å gå videre med vern på sine eiendommer per nå. Arealet i Grimstad kommune er derfor grenset ut, noe som tilsvarer en reduksjon av arealet på 293 daa. Statsforvalteren vurderer området likevel til å ha tilstrekkelig kvaliteter for å kunne vernes, da de største kvalitetene samlet sett ligger i Lillesand. Kommunenavn og areal endres tilsvarende i forskriften. Statsforvalteren tilrår endring i avgrensning slik som beskrevet, og arealet på 293 daa i Grimstad kommune grenses ut av forslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7, herunder forholdet til orientering. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Når det gjelder fylkeskommunens innspill om at de må kontaktes i forbindelse med skjøtsel, vedlikehold og istandsetting av fredete kulturminner i naturreservatet, så er dette noe som eventuelt kan omtales i en forvaltningsplan. Forvaltningsmyndighetens rolle ved vurdering av en søknad som gjelder kulturminner, er hensynet til verneverdiene. Det vil i mange tilfeller være nødvendig for forvaltningsmyndigheten å søke kompetanse på andre fagområder som blir berørt, deriblant på kulturminnefeltet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Hisåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Hisåsen som naturreservat.

7. Vennevannsliene, Tvedestrand kommune

Totalareal 344 daa, hvorav 318 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av storvokst gammel ospeskog med elementer av rik lågurtskog samt rik edellauvskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Vennevannsliene i Tvedestrand kommune er en stor boreonemoral blandingsskog med mye lågurtskog og stedvis rik lågurtskog. Blåbær-/røsslyngskog dominerer i de øvre og vestlige delene av området. Flere steder finnes det en del frodig og samtidig dødved-rik lauvdominert skog. Kvalitetene er spesielt knyttet til gammel ospeskog, men også gammel og dels rik edellauvskog samt i svakere omfang gammel granskog. Osp og eik er de vanligste treslagene, men også treslag som bjørk og rogn, lind, svartor, spisslønn og hassel finnes flere steder. Helt lokalt finnes også ask (NT) og alm (NT).

I feltsjiktet vokser stedvis kravfulle arter som myske, blåveis og vivendel, men slike er ikke vanlige. I tillegg finnes skogsvingel og tannrot. På eiketrær er det registrert arter som svovelkjuke og eikebroddsopp som begge er registrert som livskraftige arter på den norske rødlista. Ellers er også ruteskorpe (NT) funnet. Tegen *Metzira tremulae* er også påvist, en art som trolig ikke er registrert i fylket tidligere. Det er et klart og stort potensial for flere kravfulle og rødlistede insekter knyttet til dødt trevirke, særlig arter på osp, men kanskje også andre treslag. På granlåg er det registrert svartonekjuke (NT) ett sted. Lungenever-samfunnet er dårlig utviklet på lauvtrærne, men muslinglav forekommer sparsomt og stiftfiltlav er mer vanlig. I tillegg er det så vidt innslag av vanlig rurlav. Av moser er krusfellmose registrert sparsomt på berg. Av fugl finnes noen spetter, bl.a. grønnspett og dvergspett. Musvåk hekker antagelig i området. Samlet sett er denne lokaliteten av boreonemoral blandingsskog er vurdert til å ha en verdi A, svært viktig.

Området vil bidra til å oppfylle i mangler i skogvernet i Agder knyttet til gammel storvokst ospeskog og boreonemoral blandingsskog med forekomster av lågurt- og rik lågurtedellauvskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området er i bruk til små- og storviltjakt. På vernekartet er det tegnet inn en traktorveg, ellers er det ingen andre kjente tekniske inngrep i området. Utenfor verneområdet i øst ligger riksveg E18.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med fem andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Lillesand kommune, Grimstad kommune, Sirdal kommune, Evje og Hornnes kommune, Vegårshei kommune, Tvedestrand kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norges Jeger- og fiskerforbund avd. Aust-Agder, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Naturvernforbundet Lillesand, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Lister friluftsråd, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Norges orienteringsforbund, Natur og ungdom, Friluftsrådenes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Statens Vegvesen, Nye Veier, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdragsog energidirektoratet og SABIMA.*

Det har kommet inn 3 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norsk orienteringsforbund er positive til vernet og anmoder om at orientering tillates i verneområdene.

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder) mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen. De påpeker at naturreservat er den strengeste formen for områdevern vi har i Norge, og at det kan gi både positive og negative konsekvenser for friluftsliv. FNF Agder vurderer det slik at de foreslåtte vernebestemmelsene ivaretar både det biologiske mangfoldet og det tradisjonelle friluftslivet innenfor de foreslåtte verneområdene. Organisasjonen stiller seg derfor positiv til de bestemmelsene som er foreslått i forslag til verneforskrift.

Nye Veier påpeker at grensen mellom Vennevannsliene naturreservat og E18 bør være i regulert byggegrense, dette begrunnes med hensynet til drift og vedlikehold av stikkrenner og, men i vesentlig grad, viltgjerdet langs motorvegen. Grensen er per dags dato satt i eiendomsgrensen og denne ligger 3-4 meter fra viltgjerdet. Dette betyr at trær kan falle inn i viltgjerdet og ødelegge gjerdet. I området hvor E18 ligger i fylling er eiendomsgrensen midt i fyllingen og det er da ikke mulig å ta seg inn langs gjerdet med lette kjøretøyer eller lign.

Nye Veier har behov for å kunne drifte og vedlikeholde vegens utstyr, også langsgående viltgjerd som er et viktig trafiksikkerhetstiltak. Viltgjerdet kan potensielt bli ødelagt, hvis plantevernet i reservatet forhindrer Nye Veier i at fjerne veltede trær eller hugge trær, som risikerer å velte og ødelegge viltgjerdet.

På en strekning på ca. 170 m ligger motorvegen i fjellskjæring inn mot det foreslåtte naturreservat. Her vil det være vanskelig å vedlikeholde viltgjerdet fra vegsiden, derfor anser Nye Veier det som hensiktsmessig, at eventuelt større vedlikehold kan skje fra gnr. 27 bnr. 2. Et forbud mot all motorisert ferdsel innenfor byggegrensen, vil derfor betyr at det må stenges et felt på motorvegen, som igjen vil betyr tapt nytte for trafikanter, men kan også være trafikkfarlig. Alternativt foreslås det at vernebestemmelsene justeres med følgende formuleringer:

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

h. På gnr./bnr. 26/1, 26/2, 27/2 vil plukkhogst og fjerning av døde treer være tillatt innenfor byggegrensen, for å opprettholde viltgjerdets integritet.

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

d. Motorferdsel med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget kan benyttes innenfor byggegrensen til nødvendig vedlikehold av veiens utstyr lang E18.

Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) fikk ikke tilsendt oppstartsvarsel, men fikk tilsendt verneforslaget til høring. DMF men uttalte seg ikke til denne.

Statsforvalterens kommentarer:

Av høringsinnspillene som kom inn fremgår det at både Norsk orienteringsforbund og Forum for natur og friluftsliv Agder er positive til et vern som foreslått. Statsforvalteren mener at disse høringsinnspillene ikke behøver noen nærmere vurdering.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Vennevannsliene* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren har vært i dialog med Nye Veier og de har blitt enige om å ta inn bestemmelser i verneforskriften som åpner for at trær som faller over viltgjerdet kan fjernes uten søknad, men at dette meldes inn i etterkant, jf. § 4 punkt h. I tillegg tas det inn et punkt d i § 6 punkt, om at det tillates nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt ødeleggelse på eksisterende viltgjerde:

§ 4 nytt punkt h: Drift og vedlikehold av eksisterende viltgjerde når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneforskriften nevneverdig.

§ 6, nytt punkt d: Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt ødeleggelse på eksisterende viltgjerde. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten

Etter grunneiers ønske så har Statsforvalteren tatt inn følgende bestemmelser i knyttet til jaktutøvelse:

§ 4 nytt punkt i: Forsiktig rydding av småbusker og kvist i siktgate på jaktposter i forbindelse med storviltjakt

§ 4 nytt punkt j: Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endringer i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Vennevannsliene:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Vennevannsliene som naturreservat.

8.3 TELEMARK FYLKE

Det tilrås vern av 7 områder. Et av områdene er utvidelse av eksisterende verneområde. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

8. Barlindknuten, Kragerø kommune

Totalareal 401 daa, hvorav 394 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å ta vare på et område som har særlig verdi for biologisk mangfold på grunn av forekomst av naturtypen frisk rik edelløvskog, lavlandsskog og høybonitetsskog, samt arealer med gammel skog. Videre er formålet å ta vare på et område med forekomst av sjeldne og truede arter av sopp og lav. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området består av mesteparten av Barlindknuten, Mellomknuten og Den brente knuten, i tillegg til småkupert terreng nordøst for Barlindknuten. Området utgjør et lavereliggende, topografisk variert areal med hovedsakelige vernekvaliteter i de sørøstvendte skrentene ned mot Barlindtjennene og Barlinddalen. Berggrunnen i området er rik, og består av amfibolitt, og i hovedsak mangler det løsmasser, eller det består av et tynt usammenhengende lag av morenemateriale. Barlindknuten ligger i boreonemoral vegetasjonssone i klart oseanisk seksjon.

Boniteten varierer sterkt i området, fra skrinne topp-partier med uproduktiv og lavproduktiv skog, til liser med middels og høy produktivitet. Vegetasjonen er variert, med spredning først og fremst innenfor rike vegetasjonstyper. Vegetasjonen og topografiske forhold gir grunnlag for et rikt innslag av karplanter, moser og markboende sopp. Øverst på Den brente knuten, Mellomknuten og Barlindknuten dominerer vegetasjonstyper som lyngskog og svak lyng-lågurtskog. På litt friskere mark inngår svak bærlyng-lågurt og lyng-lågurt, mens det i større søkk og i mer rasmærket skog er ren lågurtskog, men innslag av kalklågurtskog. Mellom Barlindknuten og Mellomknuten inngår et mindre areal med myr. Omtrent en tredel av verneforslaget er avgrenset som den rødlistede typen frisk rik edellauvskog (NT).

Det er stor spredning i treslag i området, med furu på toppene og edellauv, borealt lauv, barlind og noe gran i de mer produktive delene. Mesteparten av arealet dekkes av eldre skog, inkludert mange gamle trær og død ved, men det er trolig at skogen er plukkhogd lenger tilbake. Det forekommer grovstammete ospetrær, og også en god del grove ospelæger. Hele lia har mye granlæger, men lite stående gran. Det er nesten ikke registrert læger av lind, ask og eik, men noe høystammete grove lind er i ferd med å gå overende. Eika i området er anslagsvis opp til 80-100 år gammel. Det forekommer flere hule løvtrær i området, blant annet hul eik.

Barlindknuten anses som et godt arrondert område med stor grad av urørthet de siste tiårene. Skogen i storparten av området er vurdert som lite påvirket av hogst i de siste 50-100 årene. Det går en veg gjennom området som er anlagt etter 2013. Det er rikelige forekomster av de tre rødlistede treslagene barlind (VU), ask (EN) og alm (EN) i de edellauvdominerte, sørøstvendte liene. Det er funnet sjeldne og rødlistede markboende sopp, blant annet av piggsvinrøysopp (VU). De dødved-rike liene gir også godt grunnlag for vedboende sopp. Det er registrert svartsonekjuke (NT) på gran. Flere eldre eiketrær, asketrær og ospetrær har velutviklet epifyttisk lav- og moseflora med store flak av lungenever, og funn av kystnever og stiftfiltlav. Rikelig med død ved, og hule løvtrær gjør at området også kan være viktig for mange insekter. Området er vurdert til å være nasjonalt verneverdig (***).

Inngrepsstatus og andre interesser og andre interesser:

Det går en skogsbilveg gjennom området i Merrfudalen, og en sti inn i området i nord. Det er ellers ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på felles høring med 4 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Kragerø kommune, Telemark fylkeskommune, Sannidal skogeierlag, Sannidal JFF, Sannidal og Skåtøy Bondelag, Naturvernforbundet i Kragerø, Kragerø turlag, Kragerø lokallag av Norsk Ornitologisk Forening, Tinn skogeierlag, Tinn bondelag, Tinn JFF, Tinn lokallag av NSB, Tinn og Rjukan turlag, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit, Forum for Natur og Friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Norsk Ornitologisk forening, avd. Telemark, Telemark Turistforening, Vestfold og Telemark Orienteringskrets, Tinn Energi, Statens vegvesen Region sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft, og Lede (tidligere Skagerak Nett), AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

BaneNor SF, Forsvarsbygg og Statnett SF har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de ikke kjenner til at det er energi- eller vassdragsinteresser knyttet til vern av Barlindknuten.

Lede AS skriver at de eier, drifter og utvikler strømnnett i regionen. De skriver videre at de ikke har nettanlegg i dette området, og har heller ikke planer om nye nettanlegg innenfor området.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at kvarts med særdeles høy renhet er identifisert av Norges geologiske undersøkelse (NGU) som en av de kritiske mineralene som skal inngå i det grønne skiftet¹. Ekstremt ren kvarts er et nødvendig råstoff for blant annet solcelleproduksjonen og halvlederindustri, og behovet for silisium var i 2019 forventet å nær tredobles innen 2030. I dialog med NGU har DMF sett på forslag til verneområde, og bekrefter at foreslått område kommer i konflikt med mineralske interesser av minimum regional betydning som industrimineral, mest sannsynligvis nasjonal betydning. DMF henviser til NGU sine registreringer i området, oppsummert i rapport merket 2005.0552 og 2006.0623, som ligger til grunn for ressursregistreringene i området. Konkret er det foreslått vern som går inntil 25 meter inn i den dokumenterte forekomsten, og verneområdet trekkes innenfor buffersonen for videre undersøkelser - området for prospekt i NGU sine databaser. Denne sonen er under 100 m bred, og fremkommer på bakgrunn av NGU sin vurdering av områder som ikke bør gjøres utilgjengelig; både av hensyn til fremtidige undersøkelser og for å sikre et nødvendig areal rundt området der det er en kjent forekomst.

Området ved Kilsfjorden er forholdsmessig godt undersøkt. De mest kommersielle interessante kvartssittforekomstene i området er blitt registrert som forekomster i NGU sin malm-,

industrimineral- og natursteinsdatabase. Åren med den mest interessante kvartsitten er påvist i 25-50 meter brede soner som løper i fra sør-sørvest til nord-nordøst. Rapporten fra 2005 tilsier at kvartsen i Barlindknuten-området bør ansees å ha samme verdi som produksjonsområdet ved Snekkevik. I rapport 2005.005 står følgende om forekomstene som ble kartlagt: *Det er påvist 25-50 m brede soner av god kvartsitt i en avstand av 1-5 km fra dagens utskipningsanlegg. Disse sonene har dels lang utstrekning og disse nye lokalitetene med god kvartsitt befinner seg primært innenfor områder som er skjermet for innsyn fra sjøen og eksisterende bebyggelse, og vil således kunne være tilgjengelig for mulige fremtidige uttaksalternativer.* Grunnet den begrensede mektigheten av åren med god kvartsitt som drives ved Snekkevik, gjør at det er sannsynlig at området ved Barlindknuten kan komme i drift innen anskuelig fremtid.

Statsforvalteren har i sin merknadsvurdering av DMF sin uttalelse skrevet: *Når det gjelder uttalelsen fra DMF har Statsforvalteren merket seg at det er dokumentert potensiale for funn av kvartsitt innenfor verneforslaget. DMF fremhever at det ikke på nåværende tidspunkt er klart om det vil bli fremtidig drift knyttet til dette området. Basert på at området må undersøkes mer grundig med tanke på kvartsittforekomsten, velger Statsforvalteren å høre på det opprinnelige tilbudsarealet.*

DMF mener dette er argumentasjon som ikke kan bygge på kunnskapsgrunnlaget som DMF peker til i sine uttalelser, og som må legges til grunn ved vurderinger av grunnlaget for vern.

På denne bakgrunnen fraråder DMF vern av området hvor verneområder overlapper av provins og prospekt for kvartsitt. Hvis området fortsatt vurderes å underlegges vern, må det tas inn unntak i vernebestemmelsene eller spesifiseres at det kan gis dispensasjon fra vernebestemmelsene som åpner for å drive ytterligere undersøkelser i området, og bestemmelser som sikrer tilgang til områdene dersom det gjøres ytterligere funn.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skriver at Direktoratet for mineralforvaltning fraråder vern av den delen av området som overlapper med provins og prospekt for kvartsitt. DMF viser videre til at dersom disse arealene tas med i verneområdet må det tas inn unntak i vernebestemmelsene slik at det kan gis dispensasjon som åpner for ytterligere undersøkelser i området og bestemmelser som sikrer tilgang til området dersom det gjøres ytterligere funn. Statsforvalteren har oversendt uttalelsen til grunneier for kommentarer, og grunneiers oppfatning er at kvartsittforekomstene ligger ganske mye lenger unna det tilbudte arealet enn det NGUs kart viser og at vernegrensa således er uproblematisk. Vernegrensa er etter høringen justert og lagt på innsiden av traktorveg som går langs den markerte kvartsittforekomsten, og er dermed trukket noe lenger unna forekomsten. Statsforvalteren ser ikke anledning til å åpne opp for DMF sine foreslåtte bestemmelser i verneforskriften, da nevnte tiltak kan gå ut over verneverdiene. Miljødirektoratet må derfor i samråd med Direktoratet for mineralforvaltning vurdere hva som er den beste løsningen. Statsforvalterens vurdering er at det foreligger særlige årsaker til å båndlegge det foreslåtte vernearealet. De største naturverdiene i området ligger i de sørøstlige lisidene og ytterligere redusering av arealet her er derfor særlig uheldig. Kartlegging av skogen viser at det innehar nasjonale naturverdier, med en av de rikeste edellauvskogene innenfor grunnfjellsområdet på Sørlandet og med flere rødlista naturtyper og arter. På grunnlag av ovenstående vurderer Statsforvalteren at det tilbudte arealet bør opprettes som naturreservat. De mener også at grunneiers ønske om prosess mot vern på egen eiendom bør vektlegges i saken.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Barlindknuten* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er foretatt mindre grenseendringer etter grunneiers ønske. Det er gjort for å holde en traktorveg utenfor området samt for å ta ut noen lommer med kulturskog. Det er også gjort noe justering mot bilveg. Justeringen av grensen bidrar også til at vernegrensa trekkes noen meter vestover fra kjente kvartsittforekomster. Endringene har medført en reduksjon av areal med ca. 25 dekar.

Verneforskrift

I verneforskriften er foreslått forbud mot bålpyring tatt ut og erstattet med standardbestemmelse om bålbrenning i naturreservat jf. § 4 j.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Unntak for kjøring på eksisterende skogsbilveg manglet i forslaget til verneforskrift. Miljødirektoratet tilrår å legge inn et slikt unntak.

I NGU sitt kart dekker denne kvartsittforekomsten et areal på ca. 20 kvadratkilometer i den sørlige delen av Kragerø, og delvis inn i Risør kommune. Verneforslaget for Barlindknuten vil i liten grad overlappe med NGU sitt kart, og det vil ikke overlappe med det som er registrert som de rikeste sonene i kartet. De viktigste verdiene i verneforslaget for Barlindknuten ligger i de rike edellauvskogene i den nedre delen av lia, og dermed også i det arealet som grenser inn mot den registrerte kvartsittforekomsten. Det vil ikke være tilrådelig å grense ut arealene med de viktigste verneverdiene, både av hensyn til verneverdiene i seg selv, som er svært høye, men også av hensyn til framtidige kanteffekter mot et potensielt driftsområde for mineraluttak.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Barlindknuten:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Barlindknuten som naturreservat.

9. Grønlifjellet, Drangedal kommune

Totalareal 2 323 daa, hvorav 2 157 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å ta vare på et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av gammel og rik edelløvskog i lavlandet med utformingen lågurt-eikeskog, som har grove og hule eiketrær og mye død ved. Videre er formålet å bevare et område som har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av forekomster av sjeldne og trua arter av karplanter,

sopp, lav og insekter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Kunnskapsgrunnlaget er basert på flere naturfaglige registreringer, både i forbindelse med edellauvskogsprosjektet i 2010 og gjennom daværende skogvernmetodikk i 2018.

Området Grønlifjellet ligger i boreonemoral sone i klart oseanisk seksjon og omfatter et areal med relativt stor variasjon med sørvest-, sør- og sørøstvendte lisider med varierende rike og varmekjære skoglokaliteter, kollepartier, solvarme berg, blokkmark og små sumpområder. Eldre skog med rik treslagssammensetning og stor spredning i aldersklasser dominerer, og det er på det jevne rikelige forekomster av død ved. Det er et stort antall grove eiker i området, samt mange hule eiker hvorav det ble påvist rødmuld i en rekke individer. I tillegg forekommer gamle individer av alm, ask, osp og gran innenfor avgrensningen. Innenfor verneforslaget forekommer lågurt-eikeskog som inngår i den rødlistede naturtypen lågurtedellauvskog (VU). Det er registrert 14 rødlistearter bl.a. eikeknivkjuke (EN), blomsterstry (VU), knuskkjukemøll (VU), ruteskorpe (NT), ospehvitkjuke (NT), svartsoneskjuke (NT), furustokkjuke (NT), almekullsopp (NT). I tillegg er det registrert lind (NT). Det er et videre potensial for krevende arter knyttet til død ved og hulheter, markboende sopp på lågurtmark med eik og dels lind, samt varmekjære insekter knyttet til solvarme berg og skrenter.

Ved Fuglekollen og Grytningheia er det registrert viktige kvaliteter knyttet til eldre edellauvskog og boreonemoral blandingsskog, først og fremst med eik og osp, og med innslag av flere interessante gammelskogsarter. Ved Fuglekollen er mesteparten av området dekket av fattig intermedier edellauvskog, som veksler mellom lågurt-blåbær-eikeskog, blandingsskog med blant annet eik, osp, bjørk, og lønn, skrinne bergskråninger med eik og furu, og små felt med noe rikere blandingsskog (eik, lønn, osp, hassel, gran etc.). Eik er vanligste treslag. Nord i Grytningheia er det parti med storvokst og dødvedrik blandingsskog, og gammel eikeskog med spredte kontinuitetselement. Området omfatter både gammel fattig edellauvskog (eik), gammel barskog (furu), rik blandingsskog (boreonemoral sone). En hel del eik har mindre hulheter, mange med begynnende hulhet ved basis. Det er en god del død ved av løvtrær, særlig osp. Litt lenger sør inngår et parti med usedvanlig storvokst og velutviklet naturskog. Treslagsvariasjonen er generelt stor, men sammensetningen varierer mye. Gran, eik, osp og bjørk dominerer, men stedvis inngår også en del rogn, selje, hassel, spisslønn og lind. Ask og alm forekommer sparsomt. Flere relativt krevende gammelskogsarter er påvist, både tilknyttet eik og andre treslag, for eksempel grønnsko (NT). Sørøst i Grytningheia er det registrert et verdifullt edellauvskogsområde, med viktige kvaliteter knyttet til rik lågurt-eikeskog, dels også til gammel eik. Området har relativt gammel skog, med gamle trær både av eik og andre løvtrær. En hel del eik har mindre hulheter, mange med begynnende hulhet ved basis. Det er en god del død ved av løvtrær, særlig osp. Artsmangfoldet er relativt rikt og variert, med et middels godt utvalg av interessante arter innen flere artsgrupper.

Området vurderes samlet som nasjonalt verneverdig (**). Et vern av Grønlifjellet bidra til at viktige mangler i skogvernet dekkes inn ved at området innehar naturtypene rik blandingsskog i lavlandet, samt rik- og gammel fattig edellauvskog. I tillegg bidrar området med arealer i boreonemoral sone. Grønlifjellet ligger i et område hvor andre eksisterende naturreservater innehar liknende naturtyper, og sammen vil disse områdene inngå i et økologisk nettverk.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg fra Gryting og inn på Grytningheia som er tegnet inn på vernekartet. Ut over det er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med 11 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Drangedal kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Drangedal skogeierlag, Drangedal JFF, Drangedal og Tørdal bondelag, DE Nett AS (tidl. Drangedal Everk AS), Fyresdal turlag, Fyresdal JFL, Fyresdal skogeigarlag, Fyresdal Bondelag ved Hans Christian Jørgensen, Grenland friluftsråd, Hjartdal Elverk AS, Holla bondelag, Holla JFF, Lunde JFF, Lunde og Flåbygd Bondelag, Kviteseid JFF, Kviteseid skogeigarlag, Kviteseid bondelag, Kviteseid turlag, Nome skogeigarlag, Seljord skogeigarlag, Seljord JFL, Seljord turlag, Naturvernforbundet i Midt-Telemark, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, BirdLife Telemark (tidligere NOF Telemark), Telemark Energi AS, Telemark turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Føre AS, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Arendal Vassdrags Brukseierforening, Lede AS (tidl. Skagerak Nett), Telemark Orienteringskrets, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Transition Elements AS, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet og WWF-Norge.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR, Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet har gitt en generell uttalelse.

Grunneier Astrid Helene Solberg uttaler seg på vegne av eierne av eiendommen gnr. 32 bnr. 2, som grenser til det foreslåtte verneområdet i nord. Solberg viser til kartlegging på egen eiendom, og mener dette i tillegg til områdets beliggenhet verner skogen mot hogst og inngrep. Solberg er bekymret for at frivilligvern-ordningen verner for store areal utover det som trengs av vern og viser til at de løser miljøutfordringen innenfor skogbrukets ordninger i stedet for frivillig vern-ordningen. Solberg mener videre at arealer innenfor området har liten verneverdi og anbefaler at området ikke vernes eventuelt sterkt avgrenses. Det vises videre til et par jordskiftesaker, en bruksordningssak knyttet til Jystervegen som ligger innenfor verneområdet og en makeskiftesak.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser innenfor dette området. NVE skriver videre at Telemark Energi AS (tidligere Midt-Telemark Energi AS), DE Nett AS (tidligere Drangedal Everk AS) og Vest-Telemark Kraftlag Nett AS (tidligere Vest-Telemark Kraftlag AS) har områdekonsesjon i de ulike områdene som er sendt på høring, og de oppfordrer nettselskapene til å uttale seg da NVE har ikke detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. NVE ber videre om at alle aktuelle nettselskap inkluderes på

høringslista. Som følge av lovkrav har flere av nettselskapene endret navn. Det er viktig at riktig selskap med riktig navn blir inkludert i høringslista. NVE påpeker også at Statnett SF har uttalt seg i forbindelse med oppstartsmeldingen, og at de ikke har transmisjonsnettanlegg som blir berørt av planene.

Statsforvalterens kommentarer:

Til Landbruksdirektoratets uttalelse, så bemerker Statsforvalteren at området ikke har støl/seterområder, men at verneforskriften tar høyde for at det kan bli aktuelt med beitedyr i området. Statsforvalteren har tatt NVE sitt innspill til etterretning og har sørget for at alle aktuelle nettkonsesjonærer har mottatt høringsforslaget. Uttalelsen fra nabogrunneier Astrid Helene Solberg betrakter Statsforvalteren å være av privat karakter som ikke påvirker verneprosessen. Statsforvalteren påpeker at verneverdier som ivaretas gjennom utforming av MiS-figurer ikke nødvendigvis gir den samme beskyttelsen som et formelt vern med vernebestemmelser gir.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Grønlifjellet* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår en mindre grensejustering ved Gryting, for å tilpasse vernegrense mot eiendomsgrense og veg.

Verneforskrift

Etter høring og etter innspill fra grunneier er det gjort følgende endringer:

Nytt punkt i § 7:

h. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd b.

Følgende tillegg i § 6 b:

(..) og med traktor og ATV på traktorvei avmerket på vernekartet

Nytt punkt § 6 d:

Nødvendig motorferdsel på eksisterende traktorvei inntegnet på vernekartet, for drift av bakenforliggende skogareal på gnr./bnr. 30/1 og 31/1.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Grønlifjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Grønlfjellet som naturreservat.

10. Meiheia og Tiurleikåsen, Nome kommune

Totalareal 1073 daa, hvorav 886 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å ta vare på et naturskogspreget område med høy grad av urørthet som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av naturtypene lågurtedelløvskog og gammel blandingsskog i lavlandet, og som er preget av gamle hule eiker og mye død ved. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av sjeldne og truede arter av karplanter, sopp og lav. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Vegetasjonen domineres av fattig bærlyngskog og lyngskog med furu i tresjiktet. Mindre innslag av blåbærskog og gran dukker opp i friskere deler. Rikere utforminger finnes sparsomt i området, men på arealer med høyere bonitet og stedvis i brattere skrenter der berggrunnen er noe mer oppsprukket, er det mindre partier med svak bærlyng-lågurtskog, bærlyng-lågurtskog og lyng-lågurtskog. Deler av lisidene er blandingsskog med et tresjikt dominert av eik, osp, furu og/eller gran, og med mindre innslag av rogn, bjørk, selje, ask, barlind, spisslønn, hassel, lind og gråor. I visse partier dominerer eik nesten helt. Flekker med rødlistet naturtype lågurtedellaauvskog (VU) finnes der vegetasjonen er intermediær til rik og med dominans av eik i tresjiktet. Store deler av verneforslaget kan karakteriseres som halvgammel til gammel furuskog spredt med gamle trær, men med relativt lite død ved. Lavlandsblandingsskogene er imidlertid gammel, og flersjiktet med forholdsvis mye død ved i partier. Særlig er det mye (til tider også svært grov) liggende død ved av eik, osp og gran, men også mindre innslag av liggende død ved av andre treslag.

De største verdiene i området er knyttet til lokaliteten med gammel lavlandsblandingsskog med utformingen boreonemoral granblandingsskog som er vurdert som svært viktig (A-verdi). Flere rødlistearter og signalarter knyttet både til eik, osp og gran er registrert her, bl.a. ruteskorpe (NT), eikegreinkjuke (NT), piggskorpe (NT) og ospehvitkjuke (NT), rosenkjuke (NT), lungenever og hasselkjuke. Det er stort potensiale for flere kravfulle vedboende sopp knyttet både til eik, osp og gran, og det er trolig også potensiale for kravfulle jordboende sopp knyttet til lågurteikeskog. Stor treslagsvariasjon med død ved av ulike treslag, samt et forholdsvis solvarmt miljø, tilsier også stort potensiale for kravfulle vedlevende insekter, særlig knyttet til de hule eikene.

I den nordlige delen av området er det kartlagt en lokalitet med gammel granskog med utformingen gammel lavlandsgranskog, som er vurdert å være lokalt viktig (C-verdi).

Verneforslaget Meiheia og Tiurleikåsen vil bidra til å dekke mangler i skogvernet. Området vil hovedsakelig dekke mangler knyttet til naturtypen gammel lavlandsblandingsskog, men også generelle mangler som lavlandsskog og biologisk gammel skog. Meiheia og Tiurleikåsen ligger ellers i nærheten til eksisterende verneområder og flere tilbudsområder som rik blandingsskog i lavlandet. Sammen med disse vil området utgjøre del av et økologisk nettverk.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går et par turstier gjennom området, som er markert på vernekartet. Utover dette er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med 11 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Nome kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Drangedal skogeierlag, Drangedal JFF, Drangedal og Tørdal bondelag, DE Nett AS (tidl. Drangedal Everk AS), Fyresdal turlag, Fyresdal JFL, Fyresdal skogeigarlag, Fyresdal Bondelag ved Hans Christian Jørgensen, Grenland friluftsråd, Hjartdal Elverk AS, Holla bondelag, Holla JFF, Lunde JFF, Lunde og Flåbygd Bondelag, Kviteseid JFF, Kviteseid skogeigarlag, Kviteseid bondelag, Kviteseid turlag, Nome skogeigarlag, Seljord skogeigarlag, Seljord JFL, Seljord turlag, Naturvernforbundet i Midt-Telemark, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, BirdLife Telemark (tidligere NOF Telemark), Telemark Energi AS, Telemark turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Føre AS, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Arendal Vassdrags Brugseierforening, Lede AS (tidl. Skagerak Nett), Telemark Orienteringskrets, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Transition Elements AS, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet og WWF-Norge.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Bane NOR, Forsvarsbygg og har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet har gitt en generell uttalelse.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser innenfor dette området. NVE skriver videre at Telemark Energi AS (tidligere Midt-Telemark Energi AS), DE Nett AS (tidligere Drangedal Everk AS) og Vest-Telemark Kraftlag Nett AS (tidligere Vest-Telemark Kraftlag AS) har områdekonsesjon i de ulike områdene som er sendt på høring, og de oppfordrer nettselskapene til å uttale seg da NVE har ikke detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. NVE ber videre om at alle aktuelle nettselskap inkluderes på høringslista. Som følge av lovkrav har flere av nettselskapene endret navn. Det er viktig at riktig selskap med riktig navn blir inkludert i høringslista. NVE påpeker også at Statnett SF har uttalt seg i forbindelse med oppstartsmeldingen, og at de ikke har transmisjonsnettanlegg som blir berørt av planene.

Føre AS er nettselskap i Nome kommune og Midt-Telemark kommune, og datterselskap av Telemark Energi AS. De skriver at de ikke har infrastruktur i nærheten, og kjenner ikke til noen planer i

området (området grenser til planene ved Gongevann).

Statsforvalterens kommentarer:

Til Landbruksdirektoratets uttalelse, så bemerker Statsforvalteren at området ikke har støl/seterområder, men at verneforskriften tar høyde for at det kan bli aktuelt med beitedyr i området. Statsforvalteren har tatt NVE sitt innspill til etterretning og har sørget for at alle aktuelle nettkonsesjonærer har mottatt høringsforslaget.

Etter høringen har en av grunneierne trukket sitt tilbud, slik at området har blitt redusert med 818 daa i sørøst. Statsforvalteren vurderer at området som gjenstår likevel er verneverdig da det finnes registreringer her som tilfredsstiller kravene i henhold til naturmangfoldloven for et verneområde. Arealendringen innebærer at vernekartet er endret tilsvarende.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Meheia og Tiurleikåsen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår å endre avgrensingen som beskrevet.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Meheia og Tiurleikåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Meheia og Tiurleikåsen som naturreservat.

11. Tårånli, Kviteseid kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 954 daa, hvor 856 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 3 545 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit urørt og samanhengande område som har særleg verdi for biologisk mangfald på grunn av førekomst av gamal granskog, høgstaudeskog og lågurtskog. Området har særskilt naturvitskapeleg verdi på grunn av førekomst av barlind, sjeldne og truga artar

av sopp og lav, samt gamle tre og død ved. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

På grunn av ulike tilbud som har kommet inn undervegs i verneprosessen er området også kartlagt i tre ulike runder mellom 2016 og 2020. Hver enkelt kartlegging har konkludert med lokal verneverdi, men er samlet vurdert å oppnå lokal-regional verdi. Miljødirektoratet tilrådte den ene delen av området i mars 2023. Resterende areal tilrås nå, og derfor gjengis også kun den delen av områdebeskrivelsen som omfatter dette delområdet.

Delområdet Merdalsristen domineres av fattig til intermediær barskogsvegetasjon dominerer store deler av arealet. Det fuktige mikroklimaet, og stedvis god tilgang på sigevann/kildevann bidrar til nok mer frodig vegetasjon i partier. Store deler av området er en mosaikk av bærlyngskog, blåbærskog og småbregneskog i det som for det meste er grandominert skog. I tillegg finnes bjørk, selje og rogn spredt i hele området.

Artsmangfoldet innen relevante undersøkte grupper vurderes å være av ordinær karakter innenfor dette delområdet. Det er gjort spredte funn av duftskinn, granhvitkjuke, granrustkjuke og piggbroddsopp. Av mer krevende arter er det spredte funn av gubbeskjegg (NT), mest i høyereliggende deler av området. Gode forekomster av flere suboseaniske mosearter som heimose og rødmsuslingmose.

Verdiene i dette delområdet er i første rekke viktig sett i lys av at området er et relativt stort sammenhengende areal med granskog med intakt preg. Delområdet er vurdert til å ha lokal verdi (*). Samlet, med arealene som ble vernet i 2023, har arealet fått bra skår på urørthet og dødvedkontinuitet. Samlet er det vurdert at området oppnår lokal-regional verdi (*-**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er en traktorveg i sør-østre del av området (ved Lundebergbekken) innenfor eksisterende verneområde.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med flere andre områder: *Grunneiere, Kviteseid kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Drangedal skogeierlag, Drangedal JFF, Drangedal og Tørdal bondelag, DE Nett AS (tidl. Drangedal Everk AS), Fyresdal turlag, Fyresdal JFL, Fyresdal skogeigarlag, Fyresdal Bondelag ved Hans Christian Jørgensen, Grenland friluftsråd, Hjartdal Elverk AS, Holla bondelag, Holla JFF, Lunde JFF, Lunde og Flåbygd Bondelag, Kviteseid JFF, Kviteseid skogeigarlag, Kviteseid bondelag, Kviteseid turlag, Nome skogeigarlag, Seljord skogeigarlag, Seljord JFL, Seljord turlag, Naturvernforbundet i Midt-Telemark, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, BirdLife Telemark (tidlegare NOF Telemark), Telemark Energi AS, Telemark turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Føre AS, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Arendal Vasdrags Brugseierforening, Lede AS (tidl. Skagerak Nett), Telemark Orienteringskrets, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Transition Elements AS, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og*

Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet og WWF-Norge.

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR SF og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har kommentert tre av områdene som var på felles høring, men har ikke hatt merknader til området Tårånli, hvor det ikke er registrert mineralske ressurser.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) oppfordrer nettselskapene til å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. NVE har ikke detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. Det er spesielt viktig at områdekonsesjonærene og netteierne uttaler seg om aktuelle planer. NVE ber nettselskapene til å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt. For at selskapene skal ha mulighet til å uttale seg videre i prosessen, ber NVE om at de inkluderes i høringslisten. Som følge av lovkrav fra NVE har flere av nettselskapene endret navn. Det er viktig at riktig selskap med riktig navn blir inkludert i høringslisten. Områdekonsesjonærer for området Tårånli er Kviteseid VTK Nett AS (Vest-Telemark Kraftlag Nett AS).

Mikrokraftverket Merdalsåi har inntak ved en dam i Merdalsbekken som ligger ved det foreslåtte verneområdet. Vrådal Kraft AS eier mikrokraftverket. NVE ber statsforvalter å ta kontakt med Vrådal Kraft AS og be de å uttale seg om hvorvidt vern kommer i konflikt med drift, vedlikehold og oppgradering av kraftverk med tilhørende dammen. NVE oppfordrer Vrådal Kraft AS å gi uttalelse om tilpasninger som kreves i verneforslaget for å sikre drift, vedlikehold og oppgradering av kraftverk. Dersom det ikke forekommer noen konflikt, ber NVE Vrådal Kraft AS om å presisere dette.

Vrådal Kraft AS skriver at i det kartmaterialet som kom fram på Statsforvalterens nettside, kan det se ut som grensa for verneområdet går helt i kanten på inntaksdammen til Mærdalsåi kraftverk på to sider. De skriver videre at per i dag er ikke dette noe problem, men det kan på sikt bli nødvendig med rensk og sikring av inntaket. Det kan i tilfelle bli vanskeligheter med grensa helt inntil dammen. Alternativet til at grensa flyttes er i tilfelle at dette blir tatt med i generelle eller spesielle unntak fra vernereglene. Videre gjør Vrådal Kraft AS oppmerksom på at det bare er nedre delen av fallet i Mærdalsåi som er bygd ut. Skulle den generelle energisituasjonen ytterligere øke behovet for grønn energi, ville det kunne bli aktuelt å forlenge rørgata opp til Mærdalen. Dette ville øke fallhøyden med 75 %, samtidig som det i svært liten grad ville påvirke nedslagsfeltet (vannmengde).

Landbruksdirektoratet har gitt noen generelle innspill til høringen og ber om at det blir begrunnet hvis landsbruksinteresser ikke blir tatt hensyn til i verneforskriften. De viser da til skogsbilveger, traktorveger, støl/seterområder, beite og reindrift. De skriver videre at de går ut fra at Statsforvalteren sin landbruks- og reindriftsfaglige kompetanse blir involvert i utforming av forskrift og verneplan. De skriver også at det vil være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltninga i arbeidet.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Tårånli* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren har tatt innspill til etterretning og avgrensing av vernegrensa er etter justert noe i området der inntaksdammen til Merrdalsåi kraftverk ligger. Et areal på 6 dekar er grenset ut.

Verneforskrift

Under verneprosessen har forskrifta blitt endra på et punkt, jf. § 4 i.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Verneprosessen for Tårånli har pågått siden 2017 og har blitt satt på vent av ulike årsaker, sist i påvente av utvidelse av arealene mot vest og muligheten for å kjøre en felles hørings- og tilrådingsrunde på området. Det ble først inngått avtaler på den delen av området som ble tilbudt i 2017, og av hensyn til disse grunneierne ble området delt i to delområder i Miljødirektoratets tilråding i mars 2023. Dette arealet ble vedtatt vernet i juni 2023. Vi tilrår nå resterende areal, slik at hele arealet fra Statsforvalterens tilråding kan vedtas vernet.

Tilråding Tårånli:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern utvidelse av Tårånli naturreservat.

12. Vasstveitåsan, Tinn kommune

Totalareal 316 daa, hvorav 312 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av naturtypen kalkskog, rik blandingsskog i lavlandet og med rik og variert lågurtvegetasjon. Videre er formålet å ta vare på et område som har sjeldne og trua arter av sopp og lav. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Vasstveitåsan ble registrert i forbindelse med edellauvskogskartleggingen i 2010. Området er dominert av eldre, tørr furuskog med flekkvise innslag av åpne tørrberg med einer og eldre løvsuksesjoner dominert av osp. Gran og bjørk står spredt i hele området. Ned mot vegen i nord finnes noe friskere rasmark med osp, hassel, gran og lønn. Hele lia har jevnt innslag av basekrevende/varmekrevende skog- og tørrbergvegetasjon i mosaikk med fattigere lyngskog.

Karplanter som breiflangre, rødflangre, blåveis, svarterteknapp, flekkgriseøre, nattfiol, knollerteknapp, kantkonvall, smørbukk, lundgrønaks, blåfjær, bergmynte og kransmynte inngår. Tydelig gamle furutrær finnes spredt opp lia, men død ved av furu er svært sjeldent forekommende. Gran-, osp- og bjørketrær i området virker jevnt over yngre, men har allikevel i partier dannet noe fersk død ved (mest osp). Også edellauvskogen er nokså småvokst og ung. Trolig har området tidligere hatt preg av åpen beitepåvirket furuskog (i nedre deler), som i senere år har grodd til med løv og gran. Vasstveitåsan har i tillegg til en artsrik base- og varmekrevende karplanteflora, innslag av enkelte beitemarksopp, særlig på åpne tørrbakker. Engvoksopp, mønjevoksopp, skarlagen vokssopp ble notert flere steder. Potensialet for kalkkrevende mykorrhiza-sopp er godt, men dette soppmangfoldet var dårlig utviklet høsten 2010. Interessante råtevedsopp ble funnet på osp- og granlæger, med hhv. eggegul kjuke, begerfingersopp og ospehvitkjuke på osp, rosenkjuke på gran. På noe baserikt eksponert berg ble grynfiltlav notert, på berg i halvskygge randkvistlav. Varme åpne skogtyper og tørrberg som dette har godt potensial for et rikt insektsmangfold med flere krevende og sjeldne arter, men dette er ikke undersøkt.

I sørvest ligger delområdet Kåsi, som har en rik og varmekjær karplanteflora, der bl.a. stavklokke inngår i en skrent nederst. Enkelte vedboende sopp er notert fra granlæger, henholdsvis rosenkjuke, granrustkjuke og svartsoneskjuke. På en styvet alm ble bleikdoggnål notert sammen med almeteppepose. Dvergspett er hørt varslende i området i flere år og hekker trolig her. Området Kåsi har rik blandingsskog i gjengroing etter tidligere kulturpåvirkning. Stor treslagsblanding og rik varmekjær karplanteflora er positivt. Ung skog og liten tetthet av nøkkelementer er negativt. Hele området er preget av tidligere kulturpåvirkning, trolig er mye gjengroende beite-/slåttemark etter drift ved Kåsi sør i området. Rester etter åpne engareal kan ennå ses på grunne areal.

Området innehar et større areal med løvrik kalkfuruskog og tørrbakker. Kalkfuruskog er oppført som en truet vegetasjonstype. Området vurderes videre å ha godt potensial for mange flere krevende arter enn det som er påvist.

Området gis nasjonal (***) verneverdi basert på sammenstilling av foreliggende materiale fra området. Når det gjelder mangler innenfor skogvernet så bidrar et vern av Vasstveitåsan til at viktige mangler i skogvernet dekkes bedre inn ved at naturtypene kalkfuruskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ikke registrert tekniske inngrep innenfor verneforslaget. Det går en sti gjennom området helt i sør.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til følgende parter: Grunneier, Tinn kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Tinn skogeierlag, Hovin skogeigarlag, Tinn bondelag, Tinn lokallag av NBS, Tinn JFF, Tinn og Rjukan Turlag, Tinn Energi, Midt Telemark Energi, Vest- Telemark kraftlag AS, Forum for natur og friluftsliv, Grenland friluftsråd, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, NOF Telemark, Telemark Turistforening, Telemark Orienteringskrets, Statens Vegvesen Region Sør, Skagerak Energi AS, Lede, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for kulturminneforvaltning, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådenes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges

Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge, AuCu Exploration.

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

BaneNor og Riksantikvaren har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at pga. funksjonelt skille er det viktig at verneforslaget blir sendt til nettselskapet og ikke morselskapet. NVE ber Statsforvalteren om å informere Stannum AS (tidligere Tinn Energi Nett AS) som har områdekonsesjon i dette området. NVE ber videre om at Stannum AS uttalelser som om vern vil være i konflikt med anlegg eller eventuelle fremtidige planer. Så lang NVE kjenner til er det ingen konflikter knyttet til vern av området.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) påpeker at verneforslaget overlapper med en registrert mineralforekomst, undersøkingsrett og gruveområde. DMF ga i oppstarten faglig råd om å justere vernegrensen til ikke å komme i konflikt med den registrerte forekomsten dersom det kommer fram ny informasjon som styrker forekomsten sin betydning som framtidig ressurs. DMF skriver videre at AuCu Exploration AS antyder et potensial for store ressurser av betydelige verdier. DMF skriver at Statsforvalteren har lagt vekt på at forekomstene tidligere har vist seg å ikke være drivverdig. DMF skriver at NGU etter dialog beskriver høge verdier for kobber og sølv i prøver, og at mineraliseringen finnes over et større område. Analysemetoden som ble benyttet er mindre nøyaktig, og mineraliseringa har ikke vært kartlagt i nyere tid, og NGU mener det er behov for nærmere undersøkelser for å kunne fastsette potensialet for mineralressurser i området. DMF ga faglig råd i forbindelse med oppstart om å ta inn åpninger for prøveborring og etablering av luftesjakter i forbindelse med framtidig drift under bakken. DMF skriver at Statsforvalteren ikke har tatt dette til følge i området som ble sendt på høring. DMF fastholder derfor sitt råd om å holde vernet utenfor den registrerte forekomsten. DMF vurderer og at et vern uten unntak for undersøkelser vil hindre mulighet for mer nøyaktige undersøkelser og at dette kan medføre båndlegging av potensielle viktige ressurser i overskuelig framtid.

Tinn kommune skriver at området er forslått avgrenset mot skogsbilvegen Bratterudvegen som går like på nedsiden. Kommunen skriver at grensen må trekkes slik at vernet ikke hindrer nødvendig vedlikehold og utbedring av vegen, og heller ikke nødvendige påkoblinger til vegen fra atkomstveger og driftsveger fra tilgrensende skogareal. Tinn kommune viser videre til innspill fra Nabo Birgit Smedsrud og til innspill fra AuCu Exploration AS og Direktoratet for mineralforvaltning.

Birgit Smedsrud skriver som nabogrunneier at det kan være potensielle negative innvirkninger på eiendommen hennes ved en fredning av Vasstveitåsan på dette tidspunktet. Hun viser videre til AuCu sitt innspill om utviklingspotensialet for mineralforekomstene ved Hovin.

Hovin grendelag skriver at Hovin er ei lita bygd i Tinn kommune som i dag består av 230 personer. Grendelaget søker å skape utvikling slik at bygda kan være et robust og levedyktig samfunn. Grendelaget viser til AuCu Exploration sitt innspill om det potensielt enorme utviklingspotensialet for

mineralforekomsten i Vassstveitåsan. Verdier er anslått til 94 milliarder samt ringvirkninger estimert til 376 milliarder. Ved vern av området vil det avskjære muligheten til å gå videre med kartlegging og framtidig drift av disse mineralforekomstene.

AuCu Exploration AS skriver at vern av Vassstveitåsan kommer i konflikt med den registrerte mineralforekomsten i Hovin. AuCu har undersøkelsesrettigheter til denne forekomsten, og deres vurdering er at den kan være meget stor. AuCu skriver at *ved et vern av området så bør kommune, fylkeskommune, stat og alle berørte være oppmerksom på at mulige enorme verdier i bakken vil bli lagt brakk for alltid*. AuCu skriver også at Statsforvalteren har lagt vekt på at vern er grunneiers ønske, mens de hevder at grunneierlaget representerer bedre hva bygdas innbyggere ønsker. AuCu viser også til at ved tidligere drifter i området så har man hatt dårligere utstyr til å avdekke mineraler og at man derfor har hatt aktivitet på feil sted. AuCu viser videre til at deres undersøkelser tilsier at det kan være verdier knyttet til kobber, sølv og molybden tilsvarende ca. 100 milliarder. Deres beregninger konkluderer med at forekomsten kan ha 75 millioner tonn malm, hvor kobber utgjør 0,7%, sølv 70 gram per tonn, og molybdenreserver på 0,2% per tonn. AuCu mener også at det er store muligheter for at feltet kan inneholde gull. AuCu skriver at estimatene er usikre på dette stadiet, men at et slikt felt vil kunne skape mange arbeidsplasser lokalt.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren bemerker til Tinn kommunes innspill at vegen ikke kommer i konflikt med vernegrensa, og det er derfor ikke behov for å ha innhold om vegvedlikehold i vernforskriften. Statsforvalteren kan heller ikke se at vernet vil være til hinder for uttak av tømmer på naboeiendommen i sør.

Til AuCu Exploration AS sitt innspill, så har Statsforvalteren stor forståelse for at dette representerer viktige samfunnsinteresser under forutsetning av at forekomsten viser seg å være drivverdig. Derfor inviterte Statsforvalteren representanter fra AuCu Exploration til et møte i Tønsberg 22. september 2021. I møtet presenterte selskapet sine satsinger og framdriftsplan for mineralforekomsten Hovin. Selskapet vil, dersom de økonomiske forutsetningene er på plass, iverksette kjerneboring i 2022 ved Vassstveitåsan. Disse vil danne grunnlaget for økonomiske beregninger i 2023 med utarbeiding av konsekvensutredning i 2025. Fram mot søknad om konsesjon for drift i 2029 inngår offentlig høring og planlegging av gruve og infrastruktur. Representantene fra selskapet presiserte at de i utgangspunktet ikke ønsket opprettelse av et reservat i området med bakgrunn i deres undersøkelsesrett på mineraler, men at de kunne akseptere et redusert areal som ikke kommer i konflikt med mineralforekomsten. Statsforvalteren har med bakgrunn i dette utarbeidet et verneforslag som nettopp ivaretar dette ønsket. Vernearealet reduseres med 131 dekar ved dette forslaget. Det er da viktige miljøkvaliteter som ikke vil inngå i verneforslaget. Grunneier har hatt ønske om at hele tilbudsarealet (316 daa) skulle inngå i et framtidig vern. Reduksjonen i areal vil selvsagt få konsekvenser for erstatningsutmålingen. Statsforvalteren fremmer også et alternativ 2 som omfatter hele tilbudsarealet. På grunn av konflikten som er omtalt vil ikke Statsforvalteren anbefale dette alternativet. Det vil imidlertid være opp til Miljødirektoratet i den videre prosessen å avklare hvilket av alternativene som skal fremmes for vern.

I møtet 22. september 2021 framkom det at uttak av mineralforekomstene vil skje ved etablering av et dagbrudd. Sprengning, boring og transport i tilknytning til dette bruddet vil naturlig nok forårsake dannelse av steinstøv som vil kunne avsettes innenfor vernearealet. Klimatiske forhold kan forsterke virkningen (mye vind). Hvordan dette vil påvirke verneverdiene og verneformålet er usikkert, men det kan ikke ses bort ifra at det kan ha negative konsekvenser.

Statsforvalteren har vurdert det slik at det ikke er mulig å kombinere vern med drift (prøveboring, luftsjakter og drift under jordoverflaten). Bakgrunnen for det er at et slikt inngrep vil kunne forringe verneverdier vesentlig og det vil ikke være forenlig med verneformålet for området med et slikt inngrep. Statsforvalteren har derfor etterkommet ønsket fra DMF om å legge verneområdet utenfor det området der de har påpekt at det er en mineralforekomst, som det er gitt undersøkelsesrett til AuCu Exploration.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Vasstveitåsan* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren har tatt Direktoratet for mineralforvaltnings innspill til etterretning ved at de har utarbeidet to alternative avgrensinger av området. Det ene følger opprinnelig forslag på 316 dekar, mens alternativ avgrensing reduserer arealet med 131 dekar og grenser ut areal som overlapper med den registrerte mineralforekomsten. Gjennom dette forslaget tas det også ut areal med både tørr kalkfuruskog og sørboreal blandingsskog.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift som i høringsforslaget og med endring i vernekartet som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statsforvalteren har bekreftet at Stannum AS har fått tilsendt området.

Verneforslaget for Vasstveitåsan består av artsrik kalkfuruskog og blandingsskog med innslag av edellauvskogsarter. Til tross for begrenset areal har området isolert sett vurdert å inneha viktige verdier i skogvernsammenheng. Området er kanskje enda viktigere i en økologisk nettverkssammenheng med de fem naturreservatene Skitnebufjellet og Kopslandsåsen, Bratterudskogen, Buberget, Urdalen og Jønjljo, og kanskje også Gjuvet i nord selv om avstanden mellom Buberget og Gjuvet kanskje er i største laget. Med et vern av Vasstveitåsan vil man sikre at arter har muligheter til å spre seg langs store deler av østsiden av Tinnsjø.

Det har kommet flere innspill som ber om at verneplanen avsluttes eller endres av hensyn til potensielle mulige uttak av mineraler i området. AuCu Exploration AS har i sine estimater skissert mulig drift med tanke på uttak av kobber, sølv og molybden. Det er stor usikkerhet knyttet til forekomsten, både med hensyn til geografi og egnethet for produksjon. Direktoratet for mineralforvaltning har bedt om at det gis åpning for undersøkelser i verneforskriften samt at det tas inn unntak for luftesjakter ved eventuell framtidig drift. Statsforvalteren har i sin vurdering ikke etterkommet dette ønsket, fordi det etter deres vurdering ikke vil være forenlig med verneformålet for området med et slikt inngrep. Statsforvalteren har derfor foreslått en avgrensing som grenser ut arealet som berører den registrerte mineralforekomsten. Det betyr at området blir redusert fra 316 til 185 dekar.

Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren at en åpning for prøveboring innenfor verneforslaget er vanskelig å tillate av hensyn til verneformålet. Samtidig vil en reduksjon av verneforslaget med

over 40 % redusere områdets viktige funksjon i et økologisk nettverk, og man vil miste mange av de viktige verneverdiene som er registrert her. Samtidig vil området bli så pass lite at den negative konsekvensen av kanteffektpåvirkningen blir stor, og i verste fall fullstendig hvis man ser for seg en intensiv bruk av områdene rundt. NGU opplyser i sitt innspill til Direktoratet for mineralforvaltning at undersøkelsene som er gjennomført i området er unøyaktige og at det er behov for nye undersøkelser. Den registrerte forekomsten, slik den ligger inne i dag, strekker seg i et relativt smalt belte fra nord for Vasstveit og ned mot gamle Tinnsjø kopperminer og Storekås gruver. Mer detaljerte undersøkelser av forekomsten kunne muliggjøre en mer presis utgrensing, med mulig mindre arealreduksjon. De registrerte naturtypelokalitetene fra den tematiske kartleggingen som ble gjennomført i området fortsetter videre sørover i tilsvarende areal som verneforslaget. En utvidelse sør kunne ha kompensert for en reduksjon i vest, men dette arealet ligger på en annen eiendom. Her er det ikke mottatt noe tilbud om frivillig vern, så dette er ikke et reelt alternativ per i dag.

Miljødirektoratet mener derfor at man må opprettholde opprinnelig areal og tilrår vernekartet med hele det tilbudte arealet på 316 dekar. I tillegg tilrår vi å endre verneforskriften for å ta inn et punkt i verneforskriften § 7 som åpner for at det kan gis tillatelse til prøveboring innenfor området så lenge det ikke påvirker verneverdiene nevneverdig samt at vi tilrår å åpne for at det kan etableres nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster med uttakssted utenfor verneområdet. Dette vil være i tråd med Direktoratet for mineralforvaltnings opprinnelige innspill til oppstartsmeldingen for området.

- *Prøveboring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster som er lokalisert innenfor verneområdet med uttakssted utenfor verneområdet.*

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Vasstveitåsan:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og opprinnelig avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Vasstveitåsan som naturreservat.

13. Hanakne, Porsgrunn kommune

Totalareal 240 daa, hvorav 222 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å ta vare på et område som representerer bestemte typer natur i form av alm-lindeskog, ravine-almeskog, lågurt-eikeskog, lågurt-hasselkratt samt lavlandsblandingskog i boreonemoral sone. Videre er formålet å bevare et område som inneholder død ved, gamle, grove og hule edelløvtrær, samt sjeldne og truede arter av insekter, karplanter, sopp og lav. Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Hanakne ligger i boreonemoral vegetasjonssone og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon.

Det er et stort kjerneområde med rik edellauvskog som dekker mye av verneforslaget (og fortsetter langt utenfor undersøkelsesområdet) som er vurdert som svært viktig (A-verdi). Utformingen alm-lindeskog, med dominans av lind, dominerer lisiden, mens det rundt toppunktet er åpen eikeskog av noe varierende rikhet. Naturtypene forekommer i mosaikk med mindre arealer av rik blandingsskog i lavlandet med utformingen boreonemoral blandingsskog og små partier med rik edellauvskog med utformingen lågurt-hasselkratt.

Eik er det dominerende treslaget på kollen, og i mindre grad forekommer spisslønn og hassel, mens furu i hovedsak er begrenset til kollen. I skråningen dominerer i hovedsak lind, mens det også er innslag av spisslønn, alm og ask, og i partier forekommer gran. Osp, bjørk og rogn forekommer i varierende grad, men er vanligst i nordre del, og barlind forekommer fåtallig og spredt rundt toppen. Lisiden i lokaliteten domineres av rike vegetasjonstyper av type lågurtskog i nedre deler, noe høyere forekommer bærlynglågurt. I de rike partiene opptrer arter som myske, vårerteknapp, blåveis, fingerstarr, kransmynte, bergmynte, hasselmoldmose, kalkraggmose og litt falkbregne og hvitrot. Nordre del av området har et betydelig høyere innslag av gran, som i stor grad er plantet inn eller spredd seg fra planteringer i nærheten. Vegetasjonen er fortsatt rik, med innslag av blåbærskog og bærlyngskog innimellom. Kollen domineres i hovedsak av svak bærlyng- og lynglågurtskog, mens i de helt øverste partiene forekommer fattige vegetasjonstyper. Alm-lindeskog omfattes av den rødlistede naturtypen frisk rik edellauvskog (NT) i henhold til gjeldende rødliste for naturtyper. Lågurteikeskog og lågurt-hasselkratt omfattes av den rødlistede naturtypen lågurt-edellauvskog (VU).

Lokaliteten domineres av eldre skog med noen partier med yngre skog. Både i lisidene og rundt toppen finnes halvgrove til grove eiketrær, hvorav noen er hule. En del død ved finnes i området (relativt stor variasjon), med en del forekomster av svært viktige elementer som grov dødved av eik og enkelte andre treslag. Dødvedkontinuiteten er relativt lav, men stedvis med kontinuitetsbærere med tilhørende artsmangfold. En god del av skogen er relativt ensaldret, og i partier er skogen noe ung, noe som tyder på at deler eller hele området tidligere har vært hogd og muligens vært brukt som beiteareal.

Artsmangfoldet i området er relativt rikt og variert som følge av rik vegetasjon, forekomst av gamle og til dels hule edellauvtrær og en del dødved av god kvalitet. 11 rødlistearter er kjent fra området, og potensialet for ytterligere arter er godt innenfor flere artsgrupper knyttet til død ved, gamle trær og rik mark. På gamle eiketrær er eikegreinkjuke (NT), øyekrittlav (VU), liten praktkranslav (NT), tyriglanslav (NT), ruteskorpe (NT) og ssvovelkjuke med kjukeboreren *Cis fagi* (NT) påvist, og mange av eiketrærne har lungenever. Begerfngersopp og sinoberbille (NT) er påvist på osp. På gran nord i kjerneområdet er grankullskorpe (NT) og granrustkjuke påvist. Hasselkjuke er sett på hassel. Ask (VU) er relativt vanlig forekommende i verneforslaget, mens alm (VU) er lokal og barlind (VU) finnes enkeltvis rundt toppunktet. Hvitrot (VU) og falkbregne forekommer i et rikt parti nordøst (nederst) i kjerneområdet. Videre viser rapporten til at lokaliteten trolig har høy verdi for spetter som følge av rikelige forekomster med død ved.

Området Hanakne oppnår høy mangeloppfyllelse på mangelnaturtyper grunnet relativt store arealer med rik edellauvskog av svært høy verdi. Hele området har rik vegetasjon og ligger i lavlandet, samt at det er en del biologisk gammel skog i området. Samlet oppnår derfor Hanakne under tviil også høy mangeloppfyllelse på generelle mangler, da området er på 240 dekar. Deler av skogen er ikke spesielt gammel og vil ved hjelp av naturlige prosesser utvikle seg til å bli enda mer verdifull når alderen på skogen øker. Samlet oppnår Hanakne høy mangeloppfyllelse.

Området vurderes samlet å være regionalt verdifullt, tilsvarende to stjerner (**). I nærhet til Hanakne ligger det tilrådde området Viersdalen, samt flere lokaliteter med bl.a. rik edellauvskog og

rik blandingsskog i lavlandet. Området vil sammen med disse danne grunnlag for et økologisk nettverk.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en sti og en traktovveg inn i området og disse er markert i vernekartet. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble sendt på høring til *grunneiere, Porsgrunn kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Porsgrunn JFF, Fortidsminneforeningen avd. Telemark, Grenland Friluftsråd, Langangen Vel, Naturvernforbundet i Grenland, Porsgrunn friluft- og miljøråd, Porsgrunn og omegn turistforening, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, BirdLife Telemark, DNT, Telemark turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Statens Vegvesen, Skagerak Energi, Skagerak Kraft, Lede AS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit, Arendals Vasdrags Brugseierforening, Telemark natur og ungdom, avd. Skien, AVINOR AS, Bane NOR Arna, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite, Norges Jeger- og Fiskerforbund sentralt, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, BirdLife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB, hovedadministrasjonen, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetet i Oslo, Statens Vegvesen Vegdirektoratet og WWF-Norge.*

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

BaneNor og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt kommentarer til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at nord for det foreslåtte verneområdet er det nettanlegg driftet av Lede AS. NVE vil derfor be statsforvalter om å vurdere om det er behov for standardbestemmelser for nettanlegg. Det er også viktig at Lede som områdekonsesjonær får mulighet til å informere om fremtidige planer og prosjekter i området. NVE ber derfor Statsforvalteren om å sende høringsdokumentet til Lede AS. NVE ber Lede AS om innspill om de trenger bestemmelser i verneforskriften i forbindelse med eksisterende eller fremtidige nettanlegg i dette området, og gjør samtidig Lede AS oppmerksomme på at bestemmelsene om oppgraderingen for nettanlegg som ligger nært, men utenfor verneområdet vil bli tatt inn i verneforskriften kun hvis konsesjonæren/netteieren ber om det. NVE skriver videre at Statnett har orientert om at de vurderer en ny ledning i forbindelse med spenningsoppgradering til 420 kV mellom Bamble-Porsgrunn-Tønsberg.

Lede AS har kommet med uttalelser to ganger i forbindelse med verneforslaget, før og etter NVE sitt innspill. I sitt første innspill skriver Lede AS at de ikke har anlegg innenfor verneforslaget. Lede AS kom med ny uttalelse på oppfordring fra NVE. De har her ikke kommet med nye innspill knyttet til verneforslaget Hanakne, men har hatt innspill knyttet til det nærliggende Viersdalen (se dette).

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at de ikke hadde merknader til melding om oppstart av verneplanarbeid for området. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i området siden uttalelse. DMF har derfor ingen merknader til høring av verneplan for opprettelse av naturreservatene Hanakne i Porsgrunn kommune.

Statnett SF har uttalt seg generelt, men legger til at i forbindelse med spenningsoppgradering til 420 kV mellom Bamble-Porsgrunn-Tønsberg vil Statnett vurdere en ledningstrase for ny ledning. Statnett skriver at denne traseen vil gå mer direkte til Tønsberg via Sandefjord, og delvis via E18. Videre skriver Statnett at de tilstreber generelt å unngå naturreservater i sine prosjekter.

NJFF Telemark skriver at så langt de kan se ivaretar forslaget til verneforskrift i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De ønsker likevel å påpeke at ordet «storvilt» bør sløyfes i §4g, slik at bestemmelsene *Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt* heller lyder *Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for jakt*. NJFF skriver at det finnes flere jaktformer på småvilt også, der man kan ha god nytte av et jakttårn.

Statsforvalterens kommentarer:

NJFF Telemark ønsker en endring i ordlyden i to bestemmelser under § 4 til å gjelde vilt og ikke kun storvilt, i forslaget til verneforskrift. Nevnte bestemmelser følger mal utarbeidet av Miljødirektoratet, og en eventuell endring i ordlyden bør derfor vurderes av Miljødirektoratet. Statsforvalteren ber derfor direktoratet om å vurdere innspillet. Uttalelser fra Lede AS angående kraftledninger omfatter ikke Hanakne, siden det ikke er etablert nett innenfor eller inntil dette området.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Hanakne* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Muligheten for å kunne sette opp mobile jakttårn i forbindelse med storviltjakt ligger ikke inne i verneforskriftene som standard, men er en mulighet som kan vurderes etter innspill fra grunneiere og brukere gjennom verneplanprosessen. Den legges da enten inn som et søknadspliktig tiltak i § 7 eller som et direkte tillatt tiltak i § 4 der miljøvernmyndighetene vurderer at det er forsvarlig. Hovedformålet med verneforskriften er å ivareta verneformålet, og da må det settes begrensninger på tiltak det kan åpnes for. Det er gjort en vurdering av at behovet for å kunne sette opp jakttårn er mest relevant i forbindelse med storviltjakt. Det er derfor ikke aktuelt å endre dette til å gi en generell åpning til å sette opp jakttårn til all type jakt.

Tilråding Hanakne:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Hanakne som naturreservat.

14. Viersdalen, Porsgrunn kommune

Totalareal 1 129 daa, hvorav 1 087 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et lavereliggende område på høy bonitet som representerer bestemte typer natur i form av gammel granskog og boreonemoral blandingsskog, samt innehar sårbar natur som lågurt-eikeskog, rasmark-lindeskog, alm-lindeskog og død ved samt gamle og hule trær. Videre er formålet å bevare et område som innehar sjeldne og truede arter av insekter, karplanter og sopp. Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Undersøkelsesområdet omfatter områder øst, vest og sør for Viersdalsvannet, som ligger nord for Langangen. Topografien er typisk for regionen, med et småkollete landskap. Berggrunnen består i hovedsak av larvikitt, dekket av tynn morene eller uten løsmassedekke. Viersdalen ligger i boreonemoral vegetasjonssone og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon.

Det er anslått at rik blandingsskog i lavlandet er mest dominerende naturtype innenfor området. Disse arealene er karakterisert av et betydelig innslag av gran og osp, iblandet eik, lind, lønn og hassel. Rik blandingsskog er særlig konsentrert til nedre del av lisdene og små søkk med noe jordsmonn. Langs de friskeste partiene og i større rasmarkslirer overtar frodig edellauvskogdominans med mer lind, lønn, alm og ask, på forsumpede areal også med innslag av svartor. Flekkvis inngår også intermediære og mer grandominerte sumpareal, med overganger mot fattigere blåbærgranskog langs kantene. Øverst i lisdene er lågurt-eikeskog med mye lønn og lind vanlig. Toppområdene er grunnlendte og fattigere, med lyngfuru-eikeskog, men også her overganger mot intermediær svak lågurtmark. Rundt toppområdene er det spredt med barlind.

Rik edellauvskog med utformingene lågurt-eikeskog, som omfattes av den rødlistede naturtypen lågurt-edellauvskog (VU) og alm-lindeskog/rasmark-lindeskog, som omfattes av den rødlistede naturtypen frisk rik edellauvskog (NT), er relativt vanlig i området. Videre er det kartlagt naturtypen gammel granskog innenfor området.

En god del av området er tydelig tidligere beite- og hogstpåvirket, men huser i dag et sjeldent stort og sammenhengende landskap med eldre skog som i liten grad har moderne inngrep fra bestandsskogbruk, veger eller grøfting. Virkelig gamle trær finnes kun spredt som gamle styvingstrær av alm, som eldre lind i skrenter, gamle hasselkratt eller som saktevoksende furu og eik på kollene. Død ved finnes mest i produktive daler. De fleste treslag er representert med død ved, mest av gran og osp, som flere steder har gått i sammenbrudd og har læger i alle nedbrytningsstadier, men mest i ferske nedbrytningsstadier. Viktige kontinuitetselementer av død ved er spredte gamle eiker med hulheter og dødved-elementer. Enkelte gamle alm og lind har også hulheter.

Området har et stort potensial for å huse en lang rekke rødlistearter knyttet til død ved og hulheter i eik og andre treslag. Ti rødlistearter er påvist innenfor området; hvitrot, ask, alm og barlind (alle VU)

og oksetungesopp, ruteskorpe, eikegreinkjuke, svartonekjuke, sinoberbille og skyggebillen (alle NT). Også andre interessante arter som eikeildkjuke, stor ospeildkjuke, stedvis gode forekomster av lungenever, krustrompetsopp og kortvingen *Agaricochara latissima* bør nevnes. Spesielt kan trekkes frem den svært gode forekomsten av sinoberbille i området, samt påvist og potensielt mangfold knyttet til gamle og hule eiker.

Fire kjerneområder som dekker 3/4 av verneforslaget er avgrenset, hvorav to er store og strekker seg utover undersøkelsesområdet. De to største kjerneområdene er vurdert som svært viktige (A-verdi), de to andre som viktige (B-verdi). Totalt sett vurderes Viersdalen å være et nasjonalt verdifullt område, tilsvarende tre stjerner (***).

Viersdalen vurderes å oppnå høy mangeloppfyllelse på mangelnaturtyper, som følge av store arealer med rik blandingsskog i lavlandet og rik edellauvskog, hvor begge naturtypene har et høyt udekket vernebehov i Telemark. Også generelle mangler vurderes å ha høy mangeloppfyllelse, ettersom området ligger i boreonemoral sone og innehar mye areal med høy bonitet og biologisk gammel skog. Restaurerings- og utviklingspotensialet vurderes som middels oppfylt, da deler av området har middels gammel og noe ung skog som relativt fort vil kunne oppnå en høy verdi for det biologiske mangfoldet. Samlet oppnår Viersdalen høy mangeloppfyllelse.

Viersdalen ligger i et område med nærhet til eksisterende verneområder, samt andre tilbudsområder som innehar viktige kvaliteter knyttet til rik edellauvskog og blandingsskog i lavlandet, og som sammen vil inngå i et økologisk nettverk.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går et par traktorveger gjennom området i nordlige del av verneforslaget, en traktorslepe og enkelte stier. Traktorveger, slepe og stier er markert i vernekartet. I tillegg går det en lavspennet kraftledning gjennom området i sør. Ellers er det ingen kjente tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Verneplanen ble sendt på høring til *grunneiere, Porsgrunn kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Porsgrunn JFF, Fortidsminneforeningen avd. Telemark, Grenland Friluftsråd, Langangen Vel, Naturvernforbundet i Grenland, Porsgrunn friluftsliv- og miljøråd, Porsgrunn og omegn turistforening, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, BirdLife Telemark, DNT, Telemark turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Statens Vegvesen, Skagerak Energi, Skagerak Kraft, Lede AS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit, Arendals Vasdrags Brugseierforening, Telemark natur og ungdom, avd. Skien, AVINOR AS, Bane NOR Arna, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges naturvernforbund, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite, Norges Jeger- og Fiskerforbund sentralt, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, BirdLife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB, hovedadministrasjonen, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Språkrådet, Universitetet i Oslo, Statens Vegvesen Vegdirektoratet og WWF-Norge.*

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

BaneNor og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt kommentarer til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at nord for det foreslåtte verneområdet er det nettanlegg driftet av Lede AS. NVE vil derfor be statsforvalter om å vurdere om det er behov for standardbestemmelser for nettanlegg. Det er også viktig at Lede som områdekonsesjonær får mulighet til å informere om fremtidige planer og prosjekter i området. NVE ber derfor Statsforvalteren om å sende høringsdokumentet til Lede AS. NVE ber Lede AS om innspill om de trenger bestemmelser i verneforskriften i forbindelse med eksisterende eller fremtidige nettanlegg i dette området, og gjør samtidig Lede AS oppmerksomme på at bestemmelsene om oppgraderingen for nettanlegg som ligger nært, men utenfor verneområdet vil bli tatt inn i verneforskriften kun hvis konsesjonæren/netteieren ber om det. NVE skriver videre at Statnett har orientert om at de vurderer en ny ledning i forbindelse med spenningsoppgradering til 420 kV mellom Bamble-Porsgrunn-Tønsberg.

Lede AS har kommet med høringsinnspill to ganger i forbindelse med verneforslaget, før og etter NVE sitt innspill. I sitt første innspill skriver Lede AS at de ikke har anlegg innenfor verneforslaget. Lede AS informerte likevel om at de hadde en etablert luftledning som går langs Markavegen samt en lavspent luftledning og kablet nett til bebyggelsen i nærheten av det foreslåtte området. Lede AS kom med ny uttalelse på oppfordring fra NVE. Her skriver de at drifter nettanlegg (lavspentledning) som krysser over området. Videre drifter de lavt- og høyspentnett som ligger nært, men utenfor verneforslaget. De ber derfor om at standard bestemmelser knyttet til kraftledninger legges inn i verneforskriften. De skriver videre at Lede nylig har fått fornyet anleggskonsesjon som blant annet omfatter etablering av dobbeltledning mellom Meen koblingsstasjon og Omslandsmyra T-avgreining. Denne dobbeltledningen ble trukket i den oppdaterte konsesjonen, men Lede presiserer at en ledning nummer to fortsatt er aktuell på strekket. En eventuell ny ledning vil bli liggende i nærheten av dagens trasé og dermed også utenfor verneforslaget. Ut over dette har ikke Lede kjennskap til andre framtidige prosjekt i området.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at de ikke hadde merknader til melding om oppstart av verneplanarbeid for området. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i området siden uttalelse. DMF har derfor ingen merknader til høring av verneplan for opprettelse av naturreservatene Hanakne i Porsgrunn kommune.

Statnett SF har uttalt seg generelt, men legger til at i forbindelse med spenningsoppgradering til 420 kV mellom Bamble-Porsgrunn-Tønsberg vil Statnett vurdere en ledningstrase for ny ledning. Statnett skriver at denne traseen vil gå mer direkte til Tønsberg via Sandefjord, og delvis via E18. Videre skriver Statnett at de tilstreber generelt å unngå naturreservater i sine prosjekter.

NJFF Telemark skriver at så langt de kan se ivaretar forslaget til verneforskrift i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De ønsker likevel å påpeke at ordet «storvilt» bør sløyfes i §4h, slik at bestemmelsene *Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt* heller lyder *Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for jakt*. NJFF skriver at det finnes flere jaktformer på småvilt også, der man kan ha god nytte av et jakttårn.

Statsforvalterens kommentarer:

NJFF Telemark ønsker en endring i ordlyden i to bestemmelser under § 4 til å gjelde vilt og ikke kun storvilt, i forslaget til verneforskrift. Nevnte bestemmelser følger mal utarbeidet av Miljødirektoratet, og en eventuell endring i ordlyden bør derfor vurderes av Miljødirektoratet. Statsforvalteren ber derfor direktoratet om å vurdere innspillet.

Lede har gitt innspill til høringen og det går en kraftledning nær vernegrensa vest i området samt en lavspent luftlinje som går gjennom Viersdalen i nedre del.. Denne lavspentledningen lå ikke inne i forslaget til vernekart i høringen, og er nå markert i vernekartet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Viersdalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er tatt ut to mindre områder etter høring, etter innspill fra grunneier. Det omfatter til sammen ca. 10 dekar og totalt arealet er redusert fra 1 139 dekar til 1 129 dekar.

Verneforskrift

Standard bestemmelser for kraftledninger er tatt inn i verneforskriften for området.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Muligheten for å kunne sette opp mobile jakttårn i forbindelse med storviltjakt ligger ikke inne i verneforskriftene som standard, men er en mulighet som kan vurderes etter innspill fra grunneiere og brukere gjennom verneplanprosessen. Den legges da enten inn som et søknadspliktig tiltak i § 7 eller som et direkte tillatt tiltak i § 4 der miljøvernmyndighetene vurderer at det er forsvarlig. Hovedformålet med verneforskriften er å ivareta verneformålet, og da må det settes begrensninger på tiltak det kan åpnes for. Det er gjort en vurdering av at behovet for å kunne sette opp jakttårn er mest relevant i forbindelse med storviltjakt. Det er derfor ikke aktuelt å endre dette til å gi en generell åpning til å sette opp jakttårn til all type jakt.

Tilråding Viersdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Viersdalen som naturreservat.

8.4 BUSKERUD FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Dette har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

15. Melåa, Modum kommune

Totalareal 409 daa, hvorav 405 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en bekkekløft med eldre tørr kalkgranskog, rik edelløvskog og velutviklet boreonemoral blandingsskog med heterogen treslagssammensetning. Videre er formålet å bevare et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det har et rikt artsmangfold med flere sjeldne, sårbare og truede arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Melåa ligger i de bratte nordvendte liene langs Modumveien på sørsiden av Tyrifjorden. Området består av variert og kalkrik skog i og rundt bekkekløfta som dannes av elva Melåa. I hele tilbudsområdet er det registrert et svært stort artsmangfold og stor tetthet av truede arter knyttet til død ved, gammelskog og kalkrik grunn.

Nordre del av området er registrert som ulike naturtypelokaliteter i forbindelse med edellauvskogskartleggingen i 2013. Den kartlagte bekkekløfta i nord er vurdert som svært viktig (A verdi). I beskrivelsen fremgår det at lokaliteten er en mosaikk av bl.a. den rødlistede naturtypen kalkgranskog (VU), men også rik edellauvskog, og kildeskog. Høyt kalkinnhold, stort artsmangfold og tetthet av død ved er en fellesnevner for naturtypene i kløfta, som også har innslag av kalkberg, rasmark og fossesprøytoner. Vest for bekkekløfta er det også registrert en svært viktig naturtypelokalitet med den rødlistede naturtypen kalkgranskog (VU). Ut ifra beskrivelse og funn i den sørlige delen av tilbudsområdet, er det også grunn til å tro at denne delen domineres av kalkgranskog. Kalkgranskog er en av 16 naturtyper som følges opp gjennom oppfølgingsplan for trua natur.

I nedre, nordvestre del av tilbudsområdet er det kartlagt en rik edellauvskog dominert av or og ask. Lokaliteten er gitt B-verdi (viktig), og deler av lokaliteten faller inn under definisjonen av den rødlistede naturtypen kilde-edellauvskog (VU).

I tilbudsområdet sør for skogsbilvegen er det registrert en mengde rødlistede og truede arter som er knyttet til kalkrik grunn, og som indikerer mye av de samme naturtypene som er registrert nord for skogsbilvegen. Mesteparten av dette området er kartlagt som et viktig livsmiljø (MiS) av typen rik bakke. Data fra skogbruksplanen viser at dette området består av granskog med høy bonitet (G20), som er anslått til å være ca. 110 år gammel.

Samlet utgjør tilbudsområdet ved Melåa et svært viktig og variert økologisk nettverk av truede naturtyper og arter. Området er svært produktiv og har gjennomgående høy bonitet, og består gjennomgående av kalkrike skogstyper som er prioritert i skogvernet. Området fyller dessuten mangler i dagens skogvern knyttet til skog i bekkekløft, kalkgranskog, rik edellauvskog, og gammel naturskog med mye død ved. Store deler av tilbudsområdet består dermed av rødlistede naturtyper, og naturtyper som omfattes av oppfølgingsplan for trua natur.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Tilbudsområdet deles i to av en skogsbilveg med bru over Melåa. Det går en traktorveg inn i området fra nord, samt en snøskutertrasé i midtre del av området. Brukerinteressene knyttet til disse ivaretas gjennom forskrift og vernekart. Deler av tilbudsområdet berører grusforekomsten Melåtangen som er vurdert til liten betydning av NGU.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med 8 andre områder til: *Grunneiere, rettighetshavere, naboer, Akershus bonde- og småbrukarlag, Akershus bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus*

sau og geit, Akershus Skikrets, Birdlife Oslo og Akershus, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DIF Orientering (Drøbak Frogn idrettslag), DNT Akershus, DNT Indre Østfold, DNT Nedre Glomma, DNT Oslo og Omegn, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Frogn kommune, Frognmarkas Venner, Hallingdal kraftnett AS, Hol kommune, Nore og Uvdal kommune, Hvaler kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Marker kommune, Midtnett AS, Modum kommune, Naturvernforbundet Fredrikstad og Hvaler, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Indre Østfold, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nore og Uvdal kommune, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norges sopp og nyttevekstforbund, Norgesnett AS, Numedals-Laugens Brugseierforening, Uvdal kraftforsyning, Godfarfoss Kraft AS, Norsk Ornitologisk Forening, Oslo/Akershus Drøbak/Frogn Birdlife avd. Østfold, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslofjordens friluftsråd, Rakkestad energi, Rakkestad kommune, Rollag elektrisitetsverk AS, Rollag kommune, Sopp- og nyttevekstforening Fredrikstad, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Uvdal kraftforsyning, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Kystverket, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, SABIMA, Statens Kartverk, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, Viken fylkeskommune, WWF-Norge.

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet, Bane Nor, Forsvarsbygg og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) hadde ingen merknader.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) hadde innspill til Melåa ved varsel om oppstart. Deler av Melåa i Modum kommune berører grusforekomsten Melåtangen som er vurdert til liten betydning av Norges geologiske undersøkelse (NGU).

Viken fylkeskommune kommenterer at vedlikehold og skjøtsel av kulturminner er foreslått som søknadspliktig tiltak i forskriftene. Her kan en unngå tidkrevende søknadsprosesser ved å ta det inn som et unntak, eller at kulturminnemyndigheten pålegges å varsle, med en viss svarfrist fra vernemyndigheten. I mange av forslagene er det forbud mot større arrangementer. Det bør defineres hva som regnes som stort arrangement. I forskriftene sies det at det kan utarbeides

forvaltningsplan, dette er lite forpliktende og ordet "kan" bør skiftes ut med "bør", særlig for områder som er mye besøkt.

Statsforvalterens kommentarer:

Når det gjelder kulturminner, så tar Statsforvalteren utgangspunkt i gjeldende forskriftsmal for verneområder. Forskriftsmalen viser vanlig restriksjonsnivå og standardformuleringer, som skal legges til grunn for verneforslag. Det gjøres imidlertid tilpasninger med tanke på verneformål og brukerinteresser i hvert enkelt område. Statsforvalteren kan ikke se, og har ikke fått innspill på, konkrete forhold ved kulturminner innenfor de aktuelle verneområdene som tilsier at noe annet enn standarden i forskriftsmalen er nødvendig.

Hovedregelen i naturreservater er at det kan utarbeides forvaltningsplan. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel, og bidrar til å beskrive bestemmelsenes praktiske betydning. I noen områder er det krav om å utarbeide forvaltningsplaner, f.eks. nasjonalparker, Ramsarområder og i noen naturreservater hvor forskriften viser til forvaltningsplan. Statsforvalteren vurderer at det ikke er særskilte behov i disse områdene som medfører at det er behov for å endre forskriftslyden til at det bør eller skal utarbeides forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan, i etterkant av vernevedtak.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Melåa* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Melåa:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Melåa som naturreservat.

8.5 ØSTFOLD FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Området er en utvidelse av eksisterende verneområde og har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

16. Gukilhøgda og Abbortjernhøgda, Indre Østfold og Aurskog-Høland kommuner - Utvidelse

Nytt verneareal 1 349 daa, hvor 1 279 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2565 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare biologisk gammel skog i lavereliggende strøk i sørøst-Norge, som har særlig betydning for biologisk mangfold med sine naturlige forekommende arter, naturtyper og økologiske prosesser. Videre er formålet å bevare et område med variert topografi, med ulike typer gammelskog, blant annet grovvokst gran og innslag av lågurt- og kildepåvirket vegetasjon, foruten fattigere skogtyper, samt tjern og myrer. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Furuskogen i utvidelsesområdet (kalt Åbbortjernhøgda) er stedvis grovvokst med mye furu på blåbærmark og frisk bærlyngmark, noe som ellers ikke er så vanlig. Flere dalsøkk har svært produktiv granskog, med begynnende dødved-dannelse. Spredt med furulæger og osp. Fin liskog med rik mark. Nordvendte lier med bergvegg. Mange små fattige og intermediære sumpskoger er spredt i området. Innslag av rike sumper bl.a. med veikstarr er sjeldent. Svært småtopografisk; i Østfold-sammenheng er området meget variert. I rikere sumpskog, særlig omkring Abbortjern finnes langstarr, gulstarr, strengstarr, veikstarr, myrkongle og legevintergrønn, med korallrot i fattigere sumpskog. Lågurtgranskog i området huser orkideen knerot (NT), foruten krattfiol, vårerteknapp, blåveis, myske. Solblom (EN) er registrert på et gjengroende beite.

Andre arter som er registrert i utvidelsesområdet og som er oppført på rødlista er svartonekjuke (NT), gubbeskjegg (NT), skogjamne (NT), knerot (NT), honninghvitkjuke (NT), myskemaure (NT) og ospepiggsinn (VU).

De kartlagte naturtypelokalitetene (gammel granskog, rik barskog, gammel sumpskog og rik sump- og kildeskog) i utvidelsesområdet er alle vurdert som viktig (B-verdi).

Utvidelsesområdet oppfyller mangler i skogvernet ved å være lavereliggende, ha en forholdsvis høy andel biologisk gammel skog og har noe innslag av rik sumpskog og gammel granskog. Andelen skog på høy bonitet er forholdsvis lav, men flere dalganger og lisider har skog på høy bonitet. Det er en forholdsvis høy andel av skog på middels bonitet. Samlet vurderes området å oppfylle mangler ved skogvernet i middels til høy grad.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Interessene i utvidelsesområdet er knyttet til skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det går et par traktorveger inn i utvidelsesområdet i vest. Den ene går mot Torgjerbjerget og videre mot Maurhøgda. Den andre går innover og parallelt med grensa mellom eksisterende naturreservat og foreslått utvidelsesområde. Det foreslås at disse kan vedlikeholdes som stitraséer med den standarden som de har ved vernetidspunktet. Det foreslås også at nødvendig transport av felt elg eller hjort med traktor eller ATV kan gjennomføres på disse traséene etter søknad.

Det ligger ei hytte på gnr. 682 bnr. 1.

I det eksisterende naturreservatet på gnr. 99 bnr. 1 er det noen drenggrøfter som passerer gjennom nordvestre hjørne. Disse drenerer tilliggende dyrkede arealer. I eksisterende forskrift kan man etter søknad vedlikeholde drenggrøftene for å hindre ulempe på dyrkede arealer. Det er også et felt med ensaldret og tett palntet granskog nord i det eksisterende naturreservatet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på høring sammen med 14 andre områder i 2019. Verneprosessen stoppet opp, og området ble sendt på felles høring med 9 andre områder og er sendt til: *Berørte grunneiere, Akershus fylkeskommune, Aurskog-Høland kommune, Bane NOR, Buskerud fylkeskommune, Christen With, Direktoratet for mineralforvaltning, Elvia, FNF Østfold, Forstkandidat Severin Myrbakken (statens skogsakkyndig), Forsvarsbygg, Frogn kommune, Glommen Mjøsen Skog, Hans Einar Bratberg, Hole kommune, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Jernbanedirektoratet, Kartverket, Kommunal- og distriktsdepartementet, Landbruksdirektoratet, Lillestrøm kommune, Linn Söderlund, Marker kommune, Modum kommune, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Norconsult (statens skogsakkyndig), Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norsk bergindustri, Norsk friluftsliv, Norsk Orientering, Norskog, NVE, Nye Veier, Pål Inge Synsfjell, Rakkestad kommune, Riksantikvaren, Rollag kommune, Språkrådet, Statens Vegvesen, Statnett SF, Ullensaker kommune, Viken skog, Østfold fylkeskommune, Østfold O-krets.*

Det har kommet inn totalt 17 høringsuttalelser til verneforslaget.

Viken fylkeskommune, Forsvarsbygg, Bane Nor, Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Statens vegvesen, Kartverket, Statnett, Forum for natur og friluftsliv Østfold og Mer Villmark Nå har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Indre Østfold kommune og Aurskog-Høland kommune har ikke uttalt seg til verneforslaget.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet viser til endringer med nye navn knyttet til ny fylkesinndeling, samt en del endringer i kommunestrukturen, gjeldende fra 2020.

NVE har uttalt seg ved oppstart og høring, og viser til at området grenser til et reguleringsmagasin Øgderen (Hemnessjøen) i Haldenvassdraget. NVE opplyser om at Trøgstad Elverk har distribusjonsnett i Trøgstad og Hafslund Nett AS er områdekommisjonær. Nettselskapene har bedre kjennskap til eksisterende og planlagte nett enn NVE og må gi uttale seg dersom det trengs noen bestemmelser i verneforskriften for å sikre drift, vedlikehold og fornyelse samt tilkomst til nettanlegget.

Landbruksdirektoratet har generelle innspill om at det må gå tydelig fram hvordan aktuelle arealer som foreslås vernet, nyttes i landbrukssammenheng, så som nødvendig skogsbilveg til bakenforliggende arealer, traktorveg i forbindelse med jordbruk, samt interesser tilknyttet beiting. Det påpekes adgang til vedlikehold og rydding av veger/ferdselsårer. Beiting er aktuelt i mange områder, inkl. bestemmelser for utsetting av saltsteiner til bufe, oppføring/vedlikehold av gjerder m.v., motorferdsel i samband med dette, samt uttransport av evt. syke / skadde bufe. Det må redegjøres spesielt dersom det ikke gis adgang til beiting i verneforskriftene. Landbruksdirektoratet forutsetter involvering av Fylkesmannens landbruksfaglige kompetanse ved utforming av verneforskrifter og verneplan.

Norsk Bergindustri understreker at evt. geologiske ressurser i områdene må undersøkes før vernevedtak. Vedtak kan medføre beslaglegging av lokale, regionale, nasjonale eller globalt viktige ressurser. Foreningen viser til ressurskart fra NGU og Direktoratet for mineralforvaltning, og

anmoder Fylkesmannen om også å hensynta kartlagte ressurser, som ikke driftes i dag, men som kan være aktuelle i framtiden.

Riksantikvaren henviser til Viken fylkeskommune (kulturminneforvaltningen) og avgir ikke egen uttalelse.

Språkrådet tilrår sammenbindingsmåten Gukilhøgda og Abbortjernøgda for reservatet.

Østfold o-krets støtter opprettelsen av verneområdet. Ingen o-klubber har utarbeidet karter i området. De ber om at følgende unntak i § 4 tas inn: *Vedlikehold av eksisterende stier og løyper, herunder merker, skilter, klopper og bruer, i henhold til tilstand på vernetidspunktet.*

Lars Vemund Solerød viser til at inntegning av stier på vernekartene generelt er svært mangelfulle.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har etter høring endret vernebestemmelser og vernekart i tråd med ny kommunestruktur.

Når det gjelder reguleringsmagasin, så viser Statsforvalteren til at vernegrensen følger HRV (høyeste regulerte vannstand) og at grensen i flate strandsoner i vernekart kan avvike litt fra HRV.

Statsforvalteren viser til at det ikke har vært behov for bistand fra landbruksfaglig kompetanse.

Statsforvalteren viser ellers til at merknader til det enkelte verneforslag ikke er mottatt fra Landbruksdirektoratet, og har følgende anførsler til direktoratets generelle synpunkter:

- Veger mv.: Der vernegrenser delvis følger eksisterende veger går grensen f.eks. 5 m fra senter veg, slik at veg og ev. grøft er utenfor reservatet. Dette skal praktiseres slik at vernet ikke skal hindre ordinær bruk og vedlikehold av veg og grøft, inklusive rydding av treoverheng og fare-/rastrær inn mot vegbanen. Områder som har veg inn i, eller gjennom verneforslaget, der bruk og vedlikehold med en vegstandard som på vernetidspunktet, er innarbeidet i forskriftene. Det har ikke fremkommet ønsker om midlertidige driftsvegtrasèer i forbindelse med hogst utenfor eller i «bakenforliggende» skogarealer. Skulle slike behov oppstå, vil dette bli vurdert ved dispensasjon.
- Beting: I eksisterende Gukilhøgda naturreservat er det beiteforbud. Statsforvalteren tilrår at beiteforbudet i dette området videreføres. Statsforvalteren ønsker begrensninger i beitebruk der områdene har fuktig / slitasjesvak vegetasjon, som i edellauvskog, på leiremark (raviner), på sandmark, frisk kildepåvirket mark, sumpskog eller torvmark (myr). Tråkk av storfe/hest og beiting, særlig av geit, kan gi skader på vegetasjon og mark, og hindre oppslag av løvtrær - og dermed være i strid med verneformålet. I utvidelsesområdet tilrår Statsforvalteren at beiting kan være tillatt med et beitebelegg som ikke skader verneverdiene. Vurdering av et beitetrykk som ikke skader verneverdiene vil måtte bli avveid i det enkelte tilfelle, ut fra ønsket beiteomfang, reservatets størrelse og spesifikke verneformål.
- Utsetting av saltsteiner til bufe, gjerding og motorferdsel i forbindelse med dette, eller uttransport av syke/skadde dyr aksepteres der beiting er tillatt.

Til Norsk Bergindustri innspill, så viser Statsforvalteren til naturmangfoldloven § 41, om innhenting av kunnskap knyttet til andre mulige verdier i foreslåtte verneområder. Dette vil i hovedsak være å få fram eksisterende kunnskap om ressurser og pågående næring eller aktiviteter. Dersom ny kunnskap i framtiden viser viktige utnyttbare forekomster, må eventuell utdrift vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle, ut fra dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Når det gjelder Riksantikvarens innspill, så bemerker Statsforvalteren at høringsuttalelse fra kulturminneforvaltningen i Viken fylkeskommune ikke foreligger. Verneforskriftene hjemler imidlertid adgang til å kunne gi dispensasjon til istandsetting, istandsetting og skjøtsel av kulturminner.

Når det gjelder stier så mener Statsforvalteren at vedlikehold av eksisterende stier i de fleste tilfeller er uproblematisk. Det er akseptabelt at etablerte stier opprettholdes, med en standard som på vernetidspunktet, med forsiktig rydding. Eksisterende merking, skilting og vedlikehold av turstier og ev. klopper kan videreføres. Viktige stier / løyper er angitt på de respektive vernekart.

Statsforvalteren er gjort oppmerksomme på en hytte innenfor verneforslaget. Denne befinner seg på gnr. 682 bnr. 1 i Indre Østfold kommune og er avmerket på forslag til vernekart. Bestemmelser knyttet til hytta inkluderes i forskriften.

Rydding og merking av eksisterende stier er et søknadspliktig tiltak i eksisterende Gukilhøgda naturreservat. Statsforvalteren foreslår å legge vedlikehold av eksisterende stier med standard som på vernetidspunktet under § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene). Denne bestemmelsen har vært på høring. Statsforvalteren tilrår at merking av eksisterende, samt opparbeiding og merking av nye stier skal være søknadspliktig. Denne bestemmelsen legges inn i § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser). Nødvendig motorferdsel i forbindelse med tiltak nevnt over i 4e, og 7 j og k kan omsøkes.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Gukilhøgda* og *Abbotjærnhøgda* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår at grenser langs vannkant oppdateres til dagens vannkant og følger HRV (høyeste regulerte vannstand).

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår å legge til følgende bestemmelser i forskriften:

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for

e) vedlikehold av eksisterende hytte avmerket på vernekart i henhold til tilstand på vernetidspunktet.

f) vegetasjonsrydding og skjøtsel i en sone på inntil 15 m rundt hytte avmerket på vernekartet.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til

e) merking av eksisterende, samt opparbeiding og merking av nye stier

i) nødvendig transport av ved, materialer og utstyr på frossen, fast eller snødekt mark til hytte avmerket på vernekartet.

j) gjenoppføring av hytte avmerket på vernekartet dersom denne går tapt i brann eller naturskade.

k) oppsetting av utedo ved hytte avmerket på vernekartet.

l) avgrenset uttak av ved til bruk på hytte avmerket på vernekartet.

m) nødvendig motorferdsel i forbindelse med tiltak nevnt i § 4 d, e, i, og k, og § 7 b, c, e, f, g, j og k.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart slik som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Gukilhøgda og Abbortjernhøgda:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Gukilhøgda naturreservat som Gukilhøgda og Abbortjernhøgda naturreservat.

8.6 AKERSHUS FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Dette omfatter en utvidelse og omgjøring av eksisterende verneforskrift for myrreservatet Høgsmåsan. Området har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

17. Høgsmåsan og Geitåsen, Lillestrøm og Gjerdrum kommuner - Utvidelse

Totalareal 1 136 daa, hvorav 701 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med verneforskriften er å bevare et lite påvirket skogområde med gode forekomster av gamle trær og dødvved. Videre er formålet å bevare et større myrområde dominert av nedbørsmyr innen en region med få gjenværende myrkomplekser. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og å videreutvikle dem gjennom tilbakeføring av eksisterende grøfter.

Eksisterende Høgsmåsan naturreservat ble opprettet 4.9.1981. Utvidelse omfatter nå arealer rundt eksisterende Høgsmåsan naturreservat og sørover med Geitåsen. Utvidelsen omfatter også omgjøring av eksisterende verneforskrift for tre av grunneierne i det opprinnelig Høgsmåsan naturreservat.

Utvidelsen omfatter skogsområder rundt myra og vil tilføre verneverdier i form av noe mer kantsoner mot en svært viktig myr, og areal for myrrestaurering. Utvidelsen sørover med Geitåsen vil tilføre et areal med gammel barskog med flere rødlistearter. Geitåsen ble opprinnelig meldt inn som et separat frivillig vern område og har blitt vurdert til regionalt verneverdig (**).

Arealet som er foreslått vernet er totalt sett lite påvirket, med høy urørthetsgrad med hensyn til moderne inngrep. Bortsett fra små areal helt i kant er området kun preget av eldre plukkhogst. Det er relativt stor topografisk variasjon med kløfter, bergvegger, rygger og toppflate i øst.

Deler av området er rikt på dødved inkludert flere konsentrasjoner av læger etter lokale sammenbrudd i tresjiktet, og det er også en del gadd.

Området strekker seg ned mot 200 m.o.h. og hvor det er en lavere representativ dekning av skogvern. Boniteten er middels og sett opp mot skogstruktur, alder og kontinuitet vurderes det at området har middels mangeloppfyllelse.

Inngrepsstatus og andre interesser:

I NGUs kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler. Interessene i utvidelsesforslaget er knyttet til skogsdrift, jakt, fiske og området er i tillegg et viktig friluftsområde i henhold til de kommunale kartleggingene av friluftsverdier. Det drives også orienteringsaktivitet i området. Utvidelsen av området omfatter myrområder som står i kontakt med opprinnelig vern i Høgsmåsan, men som er påvirket av grøfting. Det er ønske om å få disse områdene restaurert.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 9 andre områder og er sendt til: *Berørte grunneiere, Akershus bonde- og småbrukarlag, Akershus bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus sau og geit, Akershus Skikrets, Birdlife Oslo og Akershus, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DIF Orientering (Drøbak Frogn idrettslag), DNT Akershus, DNT Indre Østfold, DNT Nedre Glomma, DNT Oslo og Omegn, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Frogn kommune, Frognmarkas Venner, Hallingdal kraftnett AS, Hol kommune, Nore og Uvdal kommune, Hvaler kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Marker kommune, Midtnett AS, Modum kommune, Naturvernforbundet Fredrikstad og Hvaler, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Indre Østfold, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nore og Uvdal kommune, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, ,Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold Norges sopp og nyttevekstforbund, Norgesnett AS, Numedals-Laugens Brugseierforening, Uvdal kraftforsyning, Godfarfoss Kraft AS, Norsk Ornitologisk Forening Oslo/Akershus Drøbak/Frogn, Birdlife avd. Østfold, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslofjordens friluftsråd, Rakkestad energi, Rakkestad kommune, Rollag elektrisitetsverk AS, Rollag kommune, Sopp- og nyttevekstforening Fredrikstad, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Uvdal kraftforsyning, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold bondelag, ,Østfold Botaniske Forening, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Kystverket, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk*

institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, SABIMA, Kartverket, Statens Vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo - Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, Viken fylkeskommune, WWF-Norge.

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Forsvarsbygg, BaneNor og Språkrådet har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) hadde innspill ved varsel om oppstart. For Høgsmåsan og Geitåsen kan ikke DMF se at det foreslåtte verneområdet berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift.

Norsk Orientering anmoder om at orientering tillates i verneområdene og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Akershus og Oslo Orienteringskrets ber om at §3d omformuleres, slik at orienteringsarrangementer kan tillates. De ber også om at §4 får et nytt underpunkt som gir tillatelse til orientering. Deres forslag til generelt unntakspunkt er «Orienteringsløp og turorientering, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt på fylkesnivå i henhold til pkt. 2.2. i Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere av 3.12.1989, samt at øvrige relevante punkter i avtalen følges.»

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus mener at to delområder bør inkluderes; Klintehøgda og Ulvedalen. Naturvernforbundet beskriver et høyt biologisk mangfold for disse områdene, som trolig ville ha vært et godt supplement til det tilrådte området. Naturvernforbundet mener det er viktig å få med disse to områdene når reservatet blir utvidet.

Viken fylkeskommune kommenterer at vedlikehold og skjøtsel av kulturminner er foreslått som søknadspliktig tiltak i forskriftene. Her kan en unngå tidkrevende søknadsprosesser ved å ta det inn som et unntak, eller at kulturminnemyndigheten pålegges å varsle, med en viss svarfrist fra vernemyndigheten. I mange av forslagene er det forbud mot større arrangementer. Det bør defineres hva som regnes som stort arrangement. I forskriftene sies at det kan utarbeides forvaltningsplan, dette er lite forpliktende og ordet "kan" bør skiftes ut med "bør", særlig for områder som er mye besøkt.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren er enig med Akershus og Oslo Orienteringsforbund om at det vil være hensiktsmessig å forenkle verneforskriften knyttet til orienteringsaktiviteter. Dette 42 forutsetter en årlig dialog, som også orienteringsforbundet viser til, og hvor man bør utveksle nødvendig informasjon. I stedet for å i forskriften vise til retningslinjer som o-idretten selv vedtok i 1989, så anbefaler Statsforvalteren ordlyden for de siste verneområdene i marka benyttes, da denne gir en bedre og mer presis beskrivelse av hvordan både turorientering, orienteringsløp og kjentmannsposter bør håndteres.

Statsforvalteren skriver at det er mulig at områdene som Naturvernforbundet spiller inn, har gode nok kvaliteter til å kunne inkluderes i et vern. Disse er imidlertid ikke vurdert under verneprosessen, og er ikke tilbudt fra grunneierne. Områdene vil dermed ikke vurderes nå, men må eventuelt komme inn som et frivillig vern tilbud fra grunneierne for en senere prosess.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Høgsmåsan og Geitåsen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår vernegrensen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren har justert verneforskriften med hensyn til orientering i tråd med de nye verneområdene i Osloområdet. Det er lagt inn et nytt punkt i § 4 som gir en generell åpning for:

utplassering av poster for turorientering, orienteringsløp samt kjentmannsposter, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

I forbindelse med forhandlingene har en av grunneierne innenfor eksisterende Høgsmåsan naturreservat trukket seg. Vedkommende ønsker ikke å signere avtale på omgjøring av eksisterende naturreservat. Denne grunneieren har ikke nytt areal innenfor verneforslaget. Miljødirektoratet tilrår derfor å ta areal på eiendommen 53/1,6 i Lillestrøm kommune ut av verneforslaget. Dette arealet blir da stående med eksisterende verneforskrift for Høgsmåsan naturreservat, og blir grensende inn til verneforslaget for Høgsmåsan og Geitåsen. Arealet for verneforslaget er derfor justert etter Statsforvalterens tilråding fra 1354 til 1136 dekar. I tillegg tilrås det en endringsforskrift for eksisterende Høgsmåsan naturreservat.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Høgsmåsan og Geitåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Høgsmåsan og Geitåsen som naturreservat.

8.7 INNLANDET FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Området har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

18. Høgshaug og Hansebakkberget, Sør-Aurdal kommune

Totalareal 2 676 daa, hvorav 2 508 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en variert og gammel barblendingsskog, herunder gammel lavlandsgranskog, og med innslag av høgstaudegranskog, sumpskog og rasmark. Videre er formålet å bevare et område som har stor betydning for biologisk mangfold ved at det har forekomster av gammelskogtilknyttede sjeldne og sårbare arter av lav, sopp og moser. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området består av et småkupert toppområde og ei lang sørvestvedt lisode ned til hoveddalføret og elva Begna. Fra toppområdet heller også området mot øst og nord. Området har altså varierende eksposisjonsretninger og gradienter. Gammel granskog dominerer, men det er også områder med barblendingsskog i tillegg til flere brattskrenter med rasmark og blokkmark hvor det finnes edellauvtrær. Furu er bestandsdannende i de skinneste områdene, og det forekommer noe bjørk, rogn, osp og selje spredt. Stedvis finnes myr og små tjern.

Området ligger i sør- og mellomboreal vegetasjonssone. I den sørvestvendte lisida ned mot Begnadalen er granskogen svært grov, og det finnes stedvis rikelig med død ved av gran i området.

I midtre og sørlige delen er det kartlagt flere lokaliteter gammel granskog med utformingen gammel lavlandsskog. Her er det mye død ved og relativt godt potensiale for rødlistearter. Her vokser arter som for eksempel rosenkjuke (NT), pusledraugmose, råtedraugmose, granrustkjuke og praktbarksopp. I den nordlige delen er det to relativt store lokaliteter med gammel granskog med utformingen gammel høgereliggende gran- og barblendingsskog, med mye død ved, gamle trær og flere rødlistearter. Det er rikelig med lav på de gamle, levende grantrærne og på tørrgadd av gran og furu, særlig der hvor lokalklimaet er fuktig. Gubbeskjegg (NT), sprikskjegg (NT), ulvelav (NT), tyrinål (NT), blanknål (NT), sukkernål (NT) og randkvistlav er noen av de registrerte artene. På død ved av furu er flekkhvitkjuke (NT), tyrikjuke (NT) og hornskinn (VU) funnet.

Området oppfyller til en viss grad de generelle og nasjonale anbefalingene i mangelanalysen med tanke på biologisk gammel granskog, gammel og rik lavlandsskog, høgstaudegranskog (NT) og forekomster av rødlistearter. Området bidrar også til å fylle en viktig mangel på representativitet siden Begnadalen har svært få verneområder som dekker granskog i dalsidene i hoveddalføret. Med eksisterende og potensielle nye verneområder, vil Høgshaug og Hansebakkberget bli et viktig bidrag for å bygge opp et økologisk nettverk i regionen.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er en del traktorveger og gamle hesteveger i området i tillegg til noen stier. Brukerinteressene i området er knyttet til skogbruk, beite og friluftsliv. Det er ellers ingen kjente tekniske inngrep innenfor verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med en rekke tidligere tilrådte områder og er sendt til: *Berørte*

grunneiere, Stange kommune, Ringsaker kommune, Nordre Land kommune, Østre Toten kommune, Sør-Aurdal kommune, Øyer kommune, Gran kommune, Hurdal kommune, Vestre Toten kommune, Nord-Fron kommune, Ringeby kommune, Stor-Elvdal kommune, Nord-Odal kommune, Engerdal kommune, Trysil kommune, Åmot kommune, Rendalen kommune, AVINOR AS, Bane NOR, Clemens Kraft AS, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, DNT Engerdal og Trysil, DNT Odal, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Hedmark, Forum for natur og friluftsliv – Oppland, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Gjøvik klatreklubb, Glitre Energi Nett AS, Glommen Mjøsen Skog, Gudbrandsdal Energi Nett, Hamar og Hedemarken Turistforening, Hedemarken klatreklubb, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Bondelag, Hedmark Sau og Geit, Ihle turlag, Innlandet fylkeskommune, Innlandet idrettskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Lillehammer klatreklubb, Luftfartstilsynet, Miljødirektoratet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Hedmark, Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, NIBIO, NHO Reiseliv Innlandet, Nohr skytterlag, Nord-Østerdal Kraftlag SA, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges vassdrags- og energidirektorat - Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk organisasjon for terrengsykling – Hedmark, Norsk Ornitologisk Forening Norsk ornitologisk forening avd. Hedmark, Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland, Norsk Ornitologisk Forening Oslo og Akershus, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Bondelag, Oppland Energi AS, Oppland Orienteringskrets, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Stange Energi Nett AS, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Sør-Aurdal Energi AS, Tyrili klatring, ValdresEnergi, Vegdirektoratet, Viken fylkeskommune, Viken Skog SA, Vokks Kraft AS, VOKKS Nett AS, WWF-Norge.

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norsk Orientering gjør Statsforvalteren oppmerksom på Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmalen for naturreservater. De ber om at alle verneprosesser stoppes inntil forskriftsmalen er justert.

Statens vegvesen har ingen merknader til mottatt verneplan og tar saken til etterretning.

Innlandet fylkeskommune skriver at vern av større arealer er i utgangspunktet positivt for kulturminneforvaltningen. For de automatisk fredete kulturminnene vil fredningen etter kulturminneloven fortsatt gjelde, mens naturreservatet vil sikre at natur- og kulturmiljøet kulturminnene ligger i også blir vernet. Generelt sett bør kulturminner synliggjøres i kartmaterieill m.m. som blir utarbeidet. For enkelte kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap kreves det aktiv skjøtsel for å ivareta verneverdiene. Det er derfor positivt at det er åpnet for skjøtels- og tilretteleggingstiltak i bestemmelsene (§7). Det er også positivt at hensyn til kulturminner er nevnt i ferdselsbestemmelsene (§ 5). Det vises for øvrig til Miljødirektoratets og Riksantikvarens veileder M-420 | 2015 generelt og pkt. 6.3 spesielt.

Norsk Bergindustri skriver at Norges geologiske undersøkelse (NGU) og Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har registrert flere aktuelle grus-/pukkforekomster og en karbonatforekomst. Norsk Bergindustri anmoder om at verneforskriften ikke utformes slik at den er til hinder for fremtidig drift av berørte grusuttak i de aktuelle områder, i tillegg til et potensielt geologisk drivverdig funn.

Naturvernforbundet i Oppland støtter at det opprettes naturreservat for samtlige områder. Alle har viktige naturverdier som behøves langsiktig vern, noe vern som naturreservat medfører. Økt vern av barskog er et sentralt virkemiddel for å sikre tap av naturmangfold i Norge framover.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at det i høringsdokumentet burde ha fremgått at NVE påpekte at det er kartlagt et vannkraftpotensial på 0,64 GWh/år i Svartdalstjerna, selv om den anslåtte utbyggingskostnaden er svært høy sammenlignet med andre konsesjonsgitte kraftverksprosjekter. Utover dette skriver de at NVEs innspill er godt omtalt i høringsdokumentet, og at det er tatt hensyn til dem i forslagene til forskrifter for verneområdene.

Språkrådet viser til at deres råd i forbindelse med melding om oppstart var å skrive navnet Høgghaug og Hansebakkberget, og at Statsforvalteren til høring sa at de ville følge dette rådet. Språkrådet påpeker at navnet likevel er skrevet med bindestrek i følgebrevet og i innholdsfortegnelsen i høringsdokumentet. De ber derfor Statsforvalteren sørge for konsekvent bruk av riktig skrivemåte.

Statsforvalterens kommentarer:

Kommentar til høringsinnspill

Når det gjelder Norsk orientering sin merknad, så forholder Statsforvalteren seg til de nyeste forskriftsmalene for verneområder som er utarbeidet av Miljødirektoratet. Dersom Miljødirektoratet beslutter å endre malene, vil Statsforvalteren tilpasse seg dette. Det er så langt Statsforvalteren kjenner til ikke foretatt endringer i malene basert på Norsk Friluftslivs anbefalinger. Inntil videre utarbeides verneforskrifter etter gjeldende maler.

Statsforvalteren har i utarbeidelsen av verneforslagene benyttet seg av informasjon om mineralske ressurser som ligger tilgjengelig i åpne kartløsninger, i tillegg til at både oppstartsvarsel for verneprosessen og høringsdokumentene er sendt til blant annet Norsk Bergindustri og DMF. Det er viktig at Norsk Bergindustri og DMF i sine høringsuttalelser synliggjør hvilke spesifikke mineralske ressurser som bør hensyntas ved opprettelse av verneområder, slik som DMF som regel gjør. Det er ikke tatt inn unntaksbestemmelser for uttak av mineralske ressurser i noen av verneforskriftene, siden de foreslåtte verneområdene ikke ser ut til å inneholde verdifulle mineralske ressurser og siden grunneierne ikke har et ønske om å drive de mineralske ressursene som finnes der. Det er i naturmangfoldloven § 48 en generell dispensasjonsbestemmelse der forvaltningsmyndigheten for et verneområde kan gjøre unntak fra vernevedtaket dersom bl.a. hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Dersom det seinere blir funnet viktige forekomster av mineralressurser innenfor verneområdene, må det foretas en konkret vurdering av disse verdiene sammenholdt med naturverdier og verneformål for verneområdet. Et vernevedtak utelukker derfor ikke drift på slike ressurser dersom dette kan gjøres på en miljømessig forsvarlig måte. Det er for øvrig ingen grusuttak som er berørt av de aktuelle verneforslagene i Innlandet. DMF har uttalt seg til oppstartmeldingen, men har i høringsrunden kun hatt innspill til utvidelsen av Svartdalstjerna naturreservat.

Skrivemåten *Høgghaug og Hansebakkberget* ble ved høring benyttet i verneforskrift og kart. Denne skrivemåten vil bli konsekvent benyttet videre i verneprosessen og forvaltningen av et verneområde.

Sakshistorikk

Etter at Statsforvalteren tilrådte området til Miljødirektoratet 26.08.2020, ble det gjort en justering i avgrensningen i nordvest etter ønske fra grunneierne. Dette medførte et tillegg i areal på ca. 266 daa i området omkring Nysetertjernet. Det vesentligste av dette tillegget utgjøres av en blanding av eldre og noe yngre skog på midlere boniteter med naturkvaliteter knyttet til tjern og myrer med omkringliggende gammel skog. Dette framstår som kjerneområder med nøkkelbiotopfunksjoner. I området er det også en storfuglleik med dagområde for storfugl.

Etter at Miljødirektoratet tilrådte vern av området til KLD 16.03.2021, så trakk en av grunneierne seg (gnr. 67 bnr. 3). Statsforvalteren har jobbet for å få med denne grunneieren uten å lykkes. Områdets avgrensning er derfor justert og et areal på 338 dekar er grenset ut i sørvestlig del av området. Dette innebærer at verneforslaget nesten er delt i to og redusert med ca. 10 % av opprinnelig tilradd område i 2021. Området er så vidt bundet sammen i øst over en strekning på ca. 50 meter. Dette betyr at området mister naturkvaliteter og verneverdiene blir redusert. Det er likevel store gjenværende verneverdier innenfor verneforslaget, jf. beskrivelsen ovenfor, og området har fortsatt en klar regional (**) verneverdi. Den kilen som er tatt ut, utgjør et nokså gjennomsnitt for hele verneforslaget når det gjelder naturkvaliteter. En viktig naturtype med gammel lavlandsgranskog går ut, men det er flere naturtyper med tilsvarende naturkvaliteter innenfor gjenværende verneforslag. Uttaket medfører en uheldig arrondering av området, men samtidig vurderes spredningsmulighetene for arter mellom de to delene likevel som gode. Eier av eiendommen som tas ut, har ikke utelukket å komme tilbake med et nytt tilbud om frivillig vern på et senere tidspunkt.

På eiendommen som er tatt ut av verneforslaget, ligger det ei koie med et lite uthus/do. Utkast til verneforskrift som var på høring, og som ligger til grunn for inngåtte avtaler med grunneierne, er derfor endret slik at bestemmelser som ivaretok hensynet til vedlikehold og bruk av denne er tatt ut. Det er ikke gjort andre reelle endringer av utkast til verneforskrift eller grense.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Høgghaug og Hansebakkberget* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår å grense ut et areal, som er en kile som utgjør ca. 338 daa. Dette fordi man ikke har lyktes med å få til avtale her.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår å ta ut bestemmelser som ivaretar hensynet til vedlikehold og bruk av ei koie med uthus/do i § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser):

g. Hogst og rydding av vegetasjon rundt eksisterende hytte

h. Hogst av ved til eksisterende hytte

k. Mindre tilbygg til og ombygging av eksisterende hytte

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Høghaug og Hansebakkberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Høghaug og Hansebakkberget som naturreservat.

8.8 TRØNDELAGE FYLKE

Det tilrås vern av 9 områder. To av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

Områdene Oldøya, Mardalen, Aursdaddklumpen, Finntjønnin og Holmdalen og Langfjelldalen har vært på felles høring med 23 andre områder i 2022. Områdene Hesthølmælan og Aunbekkdalen, og Meådal, har vært på felles høring med 21 andre områder i 2021.

Områdene er sendt på høring til: *Berørte grunneiere og nabogrunneiere, Trøndelag fylkeskommune, Grong kommune, Overhalla kommune, Namsos kommune, Nærøysund kommune, Stjørdal kommune, Ørland kommune, Årjel Njaarke sijte, Tjåehkere sijte, Gasken Laante sijte, Sametinget, Forum for natur og friluftsliv, KS Trøndelag, Trøndelag Jordskifterett, Trøndelag Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Trøndelag, Norges JFF, Sør-Trøndelag, Norges JFF, Nord-Trøndelag, NHO Trøndelag, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd., Norsk Ornitologisk Forening, avd. Trøndelag, NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Nord-Trøndelag Bonde og Småbrukarlag, Trøndelag Bondelag, NTE nett AS, NTE Energi, Sør-Trøndelag Orienteringskrets, Nord-Trøndelag Orienteringskrets, Sør-Trøndelag Røde Kors, Skogselskapet i Trøndelag, Telenor ASA, Trondheimsregionens friluftsråd, Tensio TS AS, Tensio TN AS, Tensio OEV AS Statens vegvesen Region midt, WWF-Midt-Norge, 138 Luftving, Nettselskapet AS, Syklistenes landsforening i Trondheim, Norsk organisasjon for terrengsykling, Nord-Trøndelag Turistforening, Trondhjems Turistforening, Nord Universitet, Trøndelag Idrettskrets, AVINOR AS, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Kjemisk Forbund, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, NIBIO, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Naturhistorisk museum, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Orkideforening, Norsk Sau og Geit, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultet for naturvitenskap og teknologi,*

NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Norske Samers Riksforbund, Riksantikvaren, SABIMA, Samenes landsforbund, Statens Kartverk, Språkrådet, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo – biologisk institutt, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF – Norge.

Samiske interesser/reindrift

Sametinget skriver til oppstart (2022, 2021) at det ikke må konsulteres på dette stadium i prosessen og vil vurdere behov for konsultasjoner senere. Følgende forhold er av avgjørende betydning for Sametinget for at det kan gis tilslutning til verneforslagene i samiske områder:

- Formålet med vernet må også være å sikre grunnlaget for samisk kultur, herunder reindrift i reindriftsområder.
- Generelt unntak for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med utøvelse av reindrift.
- Generelt unntak for skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til duodji/tradisjonell samisk husflid.
- Generelt unntak for reindriftas nødvendige uttak for brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr
- Flerårige dispensasjonstillatelser for terrengkjøretøy på barmark og helikopter ved utøvelse av reindrift
- Bestemmelser om at samiske interesser skal ivaretas ved etablering av forvaltningsordninger.

Sametinget vil komme med detaljerte innspill i forbindelse med høring, og nevner at det er avklart at det skal være mulig å ta ut rilkuler fra bjørk i skogverneområder. Sametinget ber om at Statsforvalteren i Trøndelag bør avklare med berørte reinbeitedistrikt og evt. andre berørte samiske interesseorganisasjoner om behovet for konsultasjoner.

I sin endelige uttalelse skriver Sametinget at det nå begynner å bli mange skogvernområder og andre verneområder i Trøndelag. Det understrekes viktigheten av en god og smidig forvaltning som ivaretar de samiske interessene på en god måte, og som gjør at reindriften, som er kulturbærer i det sørsamiske området, kan gjennomføres uten hindringer. Sametinget ber ikke om konsultasjon med Statsforvalter eller Miljødirektoratet, men vil vurdere konsultasjon med Klima- og miljødepartementet når den tid kommer.

Konsultasjoner med reinbeitedistrikt – Oppsummering

Konsultasjonene med reindrift omfattet flere områder enn de forslag som tilrås i denne omgang. Derfor er det generelle kommentarer, samt spesielle kommentarer angående de nåværende aktuelle områder, som er nevnt her.

Statsforvalteren har hatt konsultasjon med Gasken Laante sijte både i 2021 og 2022.

Gaske Laante sijte uttaler i konsultasjon at vern av skog er viktig for ivaretagelse av gammel skog med hengselav, som er viktig vinterbeite når beitemene er «låst». Verneområdene må ikke være til hinder for å utøve reindrifta. Vern hindrer også inngrep som veger, hyttebygging, snøskuterløyper og vindkraftverk. Distriktet mener det allerede er for mye hytter og veger i reinbeiteområdet. På generell basis må det tillates uttak av tørre trær og kvister til eget bruk. Distriktet bruker mye tørrgran. Distriktet mener at de ikke skal trenge å søke på egen virksomhet, f.eks. barmarkskjøring, da det her alltid har vært samisk reindriftsområde.

Tjåehkere sijte uttaler at gammel skog er viktig for reindriften, som reservebeite på vinter. Tjåehkere er uenig i at funksjoner i deres tradisjonelle virksomhet (næring og kultur) skal omsøkes, og at alle unntakspunkt skulle vært direkte unntak, med henvisning til internasjonale konvensjoner.

Reindriften må forholde seg til reinen der reinen er, uavhengig av leier. Iblant må vegetasjon ryddes der og da i en praktisk situasjon, spesielt i ungskog. I gammel skog trekker reinen mer gjennom som skogen er, og ryddebehov for stående, gamle trær er begrenset. Men vindfall må iblant flyttes.

Distriktet mener punktet om legitimasjon for leiekjørere, er stigmatisering av reindrift, og at samme regler for dokumentasjon burde gjelde både utenfor og innen naturreservat. Reindriftskart er generelt ikke oppdatert, og brukssituasjon er mer mangfoldig enn hva som kommer frem på kart. I utgangspunktet er alt areal sør for Namsen, ut til Namsenfjorden og Fv 17 vinterbeite («Trekanten» Grong-Namsos-Steinkjer). Og er minimumsområde/nøkkelområde for reindriften. Finntjønne er en del av dette vinterbeitet, samt er «venteområde/samlingsområde» i forbindelse med flytting fra vinterbeite til kalvingsland. Dølelva er knyttet til vinterbeite, men har ikke vært benyttet de senere år. Gammel skog er viktig for reindrift. Når beite på fjell er forhindret, blant annet av nedising, så sprer reinen seg i skogen, og beiter på blant annet hengelav. Tjåehkere sijte er ikke enig i alle forskriftspunkt.

Åarjel Njaarke sijte peker på at de er presset av mange inngrep, og at vern i så måte er en ivaretagelse av ressursgrunnlaget. På den andre siden påpeker distriktet sine retter i henhold til ILO-konvensjonen og FNs urfolksdeklarasjon. Vern skal ikke begrense de samiske rettigheter, men være et vern mot kommersiell utnyttelse. Samisk reindrift skal utøves fritt. Distriktet er uenig i noen av de forslåtte punkter. Holmdalen omfatter vinter- og vår/tidligsommerbeite, samt høstområder, og rein trekker gjennom området. Aurstadklumpen er høst/vinterområder og benyttes hyppig.

Statsforvalterens kommentar:

Reindriften er en vesentlig bruksinteresse og rettighetshaver i mange skogvernområder. Sametinget ber om smidig og god forvaltning med hensyn til samiske interesser, og påpeker problematikken med mange og forskjellige forskrifter, herunder ønske om samordning av forskrifter. Det samme er også jevnlig påpekt av ulike samiske distrikt.

Statsforvalteren legger til grunn og forutsetter generelt at opprettelse av- og forvaltning av aktuelle skogvernområdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne utøves som tidligere, også bekreftet i foredrag til statsråd desember 2015. Dette innebærer en forvaltning innenfor verneforskriftene i tråd med dette. Reindrift er en del av samisk kultur og foregår i praksis ute hele året, med en rekke praktiske driftsvurderinger som må tas der og da. Det er mange verneområder, store og små, i samiske driftsområder.

Spørsmålet da er å etablere en struktur (areal, forskrift m/foredrag, samt forvaltningsplan) som på den ene siden ivaretar sårbar biologi og samtidig ivaretar reindriften med forutsigelige forvaltningsrammer. Et vernevedtak består av areal (grense) og forskrift, samtidig som foredraget til statsråd legger føringer for forvaltningen. Forvaltningsplan skal utdype hvordan området skal forvaltes og gi forutsigbarhet for brukerne. Statsforvalteren mener at oppbygging av forskrift jf. tilrådommen, sammen med forvaltningsplan kombinert med reindriften beskrivelser i distriktsplan og bruksregler, legger grunnlag for dette.

Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7

vedrørende div. forhold. Forholdet mellom unntak plassert i § 4 (direkte unntak) og i § 7 (etter søknad), kan være noe forskjellig ut fra størrelse og sårbarhet i områder, gitt at større områder har robusthet i forhold til ordinær samisk virksomhet.

Uttak av virke

Ved- og virkesretten er beskrevet i reindriftsloven som bl.a. uttak av bjørk, busker, einer, vidjer, selvtørrede bartrær (m.v.). For større områder er samisk uttak av ved, samt materiell for vedlikehold av lovlig oppsatte gjerder, generelt lagt til § 4, som direkte unntak, jf. uttalelse fra Sametinget. Statsforvalteren understreker at dette gjelder uttak av brensel for bruk på stedet, ikke vedhogst for å frakte vekk fra området, samt at virke ikke skal tas i kjerneområder, vist i forvaltningsplan. Kjerneområder er konkrete områder med spesielle verdier, avgrenset i høringsrapporter, og registreres som naturtypeområder i naturbase. Dette er dermed kjent kunnskap. Det betyr at uttak av ved, utenom situasjonsbetingede bål, stort sett har aktualitet der reindriften har gjeterhytter.

Størrelsen på de tilrådte områder varierer. Områder har derfor ulik robusthet i forhold til uttak av ved og virke. Statsforvalteren har gjennom flere år gjennomført omfattende befaringer i kandidatområder for vern, og har god oversikt over situasjonen i områdene på vernetidspunktet. Reingjerder finnes så å si ikke og helt sporadisk i få områder. Behov for ved og virke til vedlikehold av anlegg er ikke stort. Med områder av noen størrelse, og hvor disse forholdene er vurdert konkret, anser Statsforvalteren det lite problematisk å ha dette punktet i § 4, med henvisning til forvaltningsplan. Statsforvalteren vurderer fortsatt dette som det praktisk fornuftige, både for forvaltningen og for reindriften i området. Sametinget har bedt om at unntaket gjelder alle områder. Statsforvalteren kan ikke anbefale åpning for generell vedhogst i områder som er små. Statsforvalteren antar også, at når områder er små, så er virke for vedhogst lett tilgjengelig nært det aktuelle område.

Midlertidige gjerder

Med hensyn til midlertidige gjerder, så hender det at reindriftstøverne på vinterføre setter opp midlertidige gjerder basert på medbrakt materiell. Statsforvalteren vurderer generelt at slike gjerder faller utenfor forskriften og ikke trengs å omsøkes. Et distrikt har i konsultasjon påpekt at det hender at midlertidig gjerde spontant må settes opp også på barmark, og at dette er situasjoner det ikke kan konkret søkes om i forkant.

Barmarkskjøring

Når det gjelder barmarkskjøring, så kan og vil dette sette vesentlige terrengspor. Mange befaringer gjennomført av Statsforvalteren indikerer imidlertid at dette ikke er noe omfattende problem i skogverneområdene i Trøndelag i forbindelse med reindrift, men spor forekommer (både av reindrift og storvilttransport). Vesentlige spor finnes i disse områdene først og fremst på faste ferdselsleier til og fra boplasser og samlingsplasser. I annen forbindelse (trolig elgjakt), er det observert områder med omfattende spor. Potensialet for spor og terrengskader ved barmarkskjøring er generelt sett betydelig. Enkelte steder er geonett prøvd for å etablere fast underlag, med en viss - men ulik suksess. Omfanget av barmarkskjøring i reindrift begrenser seg også, på grunn av tidsbruk, omkostninger og variert/kupert terreng.

Barmarkskjøringen skal beskrives i distriktsplanen/m bruksregler, jf. reindriftslovens § 62. Videre skal motorferdsel på barmark etter reindriftslovens § 23 begrenses mest mulig, og fortrinnsvis foregå etter faste traseer, samt at § 23 også henviser til forskrifter i verneområder. Reindriften er for øvrig ikke statisk, og motorisert transport må foretas i forhold til hvor reinen oppholder seg, og det kan variere ut fra ulike forhold, vær-situasjon, beitesituasjon, forstyrrelser mv.

Statsforvalteren forholder seg til at barmarkskjøring bør være innenfor regulering, dvs. § 7, men på en slik måte at dette kan håndteres på flerårsbasis ut fra beskrivelser i distriktsplanen/bruksregler, jf. reindriftslovens krav. Hvis en distriktsplan da gjenspeiler kravene i reindriftsloven i beskrivelse av barmarkskjøring, så kan den legges til grunn også for verneområdeforvaltningen, via forvaltningsplan. Det kan være forskjell på områder med hensyn til sårbarhet for kjøring, men ut fra rasjonalitet vil nok kjøring overveiende legges til område med bærekraft. Det betyr at distriktsplanen direkte kan legges til grunn for forvaltning av barmarkskjøringen, og et grunnlag for at verneområder kan behandles mest mulig samlet.

Flyttleier

På reindriftskart er det registrert flyttleier i Mardalen og trekkleier knyttet til Finntjønnin. Reindriftskart kan imidlertid være unøyaktige, og rein kan også trekke/bevege seg utenom områder markert i kart. Reindrifta er videre ikke statisk, og det hender at reindriftsutøvere må ta beslutninger der og da, f.eks. å fjerne litt vegetasjon i en kjøre- eller driftstrase, enten det gjelder vindfall som sperrer i en trase, eller at man tar opp øksa og rydder noen kvister eller småvirke. Enkelte steder kan det være ryddet (eksisterende) gater i vegetasjon, men det forekommer i veldig liten utstrekning, og ofte trekker reinen gjennom glissen tresatt mark. Ryddebehovet kan derfor også omfatte f.eks. forefallende fjerning av litt vegetasjon. Generelt egner dette temaet seg i større områder best å håndtere gjennom § 4 og nærmere beskrivelse i forvaltningsplan, mens når det gjelder vindfall legges det i § 4, som i siste vedtak, for alle områder. Når det gjelder små mengder kvist/småvirke så kan det uansett vurderes å gå under terskel for forskrift.

Droner

Bruk av droner er generelt påpekt fra flere distrikt. Dronebruk i reindriften er konkretisert i «Foredrag til statsråd 16.12.2022». Bruk av droner i reindrift er tillatt, så fremt det ikke er forbud mot det. I de aktuelle områdene er det ikke dokumentert interesser som tilsier forbud mot droner i reindrift.

Dokumentasjon av leiekjører i reindrift

Tjåehkere sijte mener at dokumentasjonskrav for leiekjører, er stigmatiserende, gitt at krav i forhold til motorferdselsloven er det samme både innenfor og utenfor naturreservat. De viser til Statsforvalterens tilrådning av august 2021, s. 27, med forslag om følgende generelle punkt under §7 erstatter nåværende leiekjørepunkt: «For kjøring etter dispensasjon og leiekjøring medbringes dokumentasjon», som en generell henvisning, i stedet for å henvise til reindrift spesielt.

Forvaltningsplan

For verneforslagene som ligger i reinbeitedistrikt så skal det, i hvert fall for områder av litt størrelse, etter § 10 lages forvaltningsplan. Dette er et viktig instrument i forholdet mellom reindrift og verneforvaltningen. Forvaltningsplanen vil også være et instrument for smidig forvaltning, som Sametinget etterlyser. Videre er kopling til reindriftssamenes distriktsplan viktig.

Forvaltningsmyndighet

I de to siste vernevedtak så er formuleringen om at samiske interesser skal ivaretas i forvaltningsordningen, tatt bort fra § 11 i forskrift til Foredraget til statsråd. Statsforvalteren tar denne justeringen til etterretning.

Oppsummering

Reindrift presses av en rekke arealinngrep og forstyrrelser (hytter, hogst, vindkraft og skogsveger). Urørt beiteland, uforstyrret beiting og gammelskog er viktig for reindrifta. Vern vil sikre arealgrunnlaget for reindrift i de områder som vernes. Flere reinbeitedistrikt nevner at arealvern

også er et vern av deres ressursgrunnlag, og er derfor positiv til vern. På den andre siden så mener distriktene at all reindriftsvirksomhet i medhold av reindriftsloven og ILO-konvensjon bør ha direkte unntak i forskriftene.

Statsforvalteren legger til grunn at reindriften skal kunne foregå rasjonelt på vanlig måte i de aktuelle områder, og distriktsplaner/bruksregler i utgangspunktet kan være en basis i forhold til barmarkferdsel.

Et vern ut fra slike forutsetninger vil ikke redusere, men styrke og sikre arealgrunnlaget for reindrift. Statsforvalteren tilrår verneforslaget, med noe justering av forskriften.

Det er ikke full enighet med reinbeitedistrikt om enkelte unntakspunkter, de som er lagt til § 7.

19. Oldøya, Ørland kommune

Totalareal 491 daa, hvorav 370 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et variert område som representerer en bestemt type natur i form av lite påvirket rike furuskogstyper, spesielt kalkfuruskog. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til denne naturtypen. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Oldøya er ei lang og smal øy i Oldenfjorden, dominert av rike furuskoger. Stor variasjon i topografi og berggrunn gir også stor variasjon i vegetasjon. Størst verdi finnes ned mot sjøen der skogen består av rike furuskoger, og til dels godt utvikla kalkfuruskog (kalk- og lågurfuruskog). Innenfor kalkfuruskogen er det også stor variasjon, fra kildepåvirka typer (tørkeutsatt høgstaudeskog) til tørr lyngskog. Både sørvendte solvarme typer, og nordvendte fuktigere typer er representert. De høyereliggende partier er skinnere og har småvokst furu. Det er varierende innslag av boreale lauvtrær, og herunder en lang rekke gamle ospesholt. Stedvis finnes svært gamle seljer fulle av lungenever. Mot sjøen inngår fragmenter av gråorskog og strandsumpskog. Hele området samt tilliggende områder på fastlandet ble i fm. kartlegging etter DN-13 metodikk i 2002 registret som naturtypen gammel fattig edellauvskog, med verdien *svært viktig*. Den eldste skogen er nord på øya, men den sørlige delen er preget av yngre skog. En god del nyere dødved finnes, men kontinuitet i dødvedelementet er dårlig. Nord på øya er det stedvis mye død ved.

Det er påvist en rekke rødlistearter, bl.a. gubbeskjegg (NT), rødsildre (NT), knerot (NT) glattstorpigg (NT) og tindved (NT). Potensialet for ytterligere sjeldne arter fra en rekke artsgrupper er til stede, kanskje i særlig grad for lav, moser og markboende sopp, men også i noe grad for vedboende sopp knytta til furu og i noe mindre grad også gran.

Området vil bidra til oppfylling av mangler ved skogvernet for Trøndelag, særlig ut fra godt utvikla forekomster av kalkfuruskog. Videre fylles også de generelle manglene i skogvernet i Norge for lavlandsskog (rik skog i sørboreal sone).

Inngrepsstatus og andre interesser:

På vestsida av øya er det et lite, gammelt steinbrudd med tipp ned mot sjøen. Det er to skjellanlegg på nordsida og utenfor øya, med landfeste i berg. Noe sitka- og lutzgran finnes, med noe spredning. Ellers er det ingen andre kjente fysiske inngrep på øya.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 14 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Småkraft AS, Språkrådet og Kartverket har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statnett SF og Landbruksdirektoratet har gitt en generell uttalelse. Det vises til kapittel 7 for vurderinger av generelle merknader

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) opplyser om at Oldøya berører industriforekomsten Oldenøy, som er vurdert av Norges geologiske undersøkelser (NGU) til å ha liten betydning. DMF er ikke kjent med interesse for å undersøke eller unytte forekomsten. Det bør likevel fremgå av forslaget hvilke konsekvenser vernet vil ha for forekomsten.

Fylkesutvalget i Trøndelag fylkeskommune skriver at de i prinsippet er imot ordningen om frivillig vern av skog, men støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Skogvernet legger begrensninger på virkestilgangen til skogindustrien. Det er derfor viktig at verneformålet og en bærekraftig produksjon av biomasse balanseres på en god måte. Dette i tråd med Stortingets forutsetning om at vernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkningen og skognæringas bidrag til det grønne skiftet. Trøndelag fylkeskommune vurderer det imidlertid slik at det ikke synes å være store konflikter til forslaget om frivillig skogvern i Trøndelag.

Nord-Trøndelag Orienteringskrets er i utgangspunktet positiv til skogvern, men at en utvidelse av vernet kan påvirke deres aktivitetsmuligheter. Skogen er orienteringsidrettens arena, og områder over hele fylket er kartlagt og benyttes til trening og konkurranser. Områdene blir jevnlig utvidet. Det er ikke mange av de foreslåtte verneområdene som brukes som o-terreng i dag, men noen er det. De ønsker fortsatt å kunne bruke de aktuelle områdene for postplassering i trening, enkel klubb- og kretskonkurranser, samt turorientering. Arena og startområder vil kunne bli lagt utenom verneområder.

Naturvernforbundet mener at mange verdifulle områder har blitt vernet gjennom frivillig vern, og at dette har vært med på å skape et bedre forhold mellom skogeiere og miljøforvaltning. Ordningen med frivillig vern bør derfor fortsette, men det er svært viktig med ordinære verneprosesser for å fange opp de mest verdifulle områdene. Spesielt må områder på statsgrunn og statsallmenning prioriteres.

Trøndelag Idrettskrets mener det er av stor betydning for folkehelsen at vernestatus ikke er til hinder for tradisjonell bruk sommer og vinter, både med hensyn til preparering av skiløyper med maskinutstyr og skånsom rydding av løyper på sommers tid. Videre i forhold til trimløyper/merkede stier og traseer for almen ferdsel og turgåing. Forutsetning er at all aktivitet og tilrettelegging skjer skånsomt og at ikke gjøres inngrep som er irreversible.

Statsforvalterens kommentarer:

Landbruksdirektoratets innspill er overveiende innarbeidet i de generelle forskriftene. Når det gjelder tillatelse til seterområder og andre tekniske tiltak som bidrar til landbruksmessig utnyttelse av områder, så er det forhold som vurderes konkret hvis det kommer konkrete innspill. Det er beiting som er mest aktuell landbruksmessig utnyttelse. For øvrig er området relativt lite, og setring synes som en lite aktuell tematikk.

I henhold til reindriftskart ligger Oldøya utenfor reinbeitedistrikt, bekreftet av leder for Sør-gruppen i Fosen reinbeitedistrikt, på telefon 04.08.2023, og at standard reindriftspunkter i forskrift da heller ikke er naturlig å ta med.

Til innspillet fra DME, så opplyser Statsforvalteren at forekomsten Oldenøy var i drift under krigen og fram til 1947, i et brudd på 20x20 meter. Mineralet er dolomitt (kalk) og beskrives i NGUs database «svært grovkornet og mye forurenset av silikater». Konsekvens med vern er at uttak eventuelt ikke kan fortsette. Området er et frivillig tilbud fra grunneier, og Statsforvalter ser ikke noe konflikt med det.

Statsforvalteren merker seg at Fylkesutvalget prinsipielt er imot frivillig vern av skog, og at Fylkesutvalget samtidig støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Statsforvalteren påpeker norske og internasjonale (FN) bærekraftsmål, og at vern av skog er et vesentlig virkemiddel for ivaretagelse av arts mangfold. Vern av skog er i samsvar med FNs bærekraftsmål nr. 15, «*Livet på land*». Svært mange arter i skog (ca. 1840) og flere skogtyper står på Artsdatabankens rødliste over truede og nær truede arter og naturtyper. Vern av skog i naturtilstand er derfor en vesentlig og den sikreste metode for å ivareta naturmangfold, og ikke minst i et langsiktig perspektiv. Statsforvalteren bemerker at terskel for å takke ja til tilbud er høy med hensyn til miljøkvalitet, og Statsforvalteren takker nei hvis områder ikke er gode nok. Skogvern bidrar også til å sikre ressursgrunnlaget i forhold til samisk kultur og drift, både fordi vern hindrer annen utbygging og fordi gammel skog med lav er viktig reservebeite om vinter.

Med hensyn til innspillet fra Nord-Trøndelag orienteringskrets, så vil større arrangement falle inn under krav om søknad. Ulike områder har ulik egnethet og sårbarhet for ferdsel. Dette vil være et tema i forvaltningsplan. I områder av litt størrelse kan turorientering være lite problematisk. På den andre siden så finnes det kampanjeopplegg hvor enkelte turposter besøkes av flere tusen turer, noe som kan føre til betydelig slitasje. Vurdering av større arrangement blir derfor i forhold til arrangementets karakter og ikke benevnelse.

Når det gjelder Naturvernforbundets ønske om myndighetsstyrte verneprosesser for skog, så vises det til at ulike verneprosesser legges opp etter nasjonal politikk og strategi.

Med hensyn til reindrift, så henvises til generelle kommentarer.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Oldøya* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift tilpasset i forhold til reindrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Oldøya:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Oldøya som naturreservat.

20. Hesthølmelan og Aunbekkdalen, Stjørdal kommune

Totalareal 2 242 daa, hvorav 1 073 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rike bar- og lauvskoger, spesielt i sørboreal sone, samt gammel skog under naturlig dynamikk, særlig partier med høgstaudegranskog og gammel boreal løvskog, Herunder noe forekomst av edellauvskog, kalkskog og noe rik sumpskog, samt arter knyttet til disse naturtyper. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder truet, sjelden eller sårbar natur. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området ligger øst i Stjørdal nært grensen til Meråker kommune, og er variert, rikt og produktiv. Det ligger sørøstvendt på nordsiden av elva og strekker seg fra dalbunnen helt opp til fjellbandet. Det er forholdsvis rik berggrunn og nedre deler har stedvis mye avsetninger av løsmasser. De sørligste delene har høy bonitet, og her er det mye innslag av særlig gråor, men også alm, bjørk, selje og rogn. Området har til dels gammel løvskog og forekomst av gammel alm og potensialet for rødlistede arter av sopp, lav, moser og insekter vurderes som ganske godt på noe sikt. Gran er det dominerende treslaget, mens furu tar over på de fattigere og høyereliggende partiene. Det har en del bratte partier i sør, og flatere myrdrag og skrinmark mot nord. I høyereliggende områder er det innslag av intermediær myr og rikmyr. En del av disse myrene er trolig gamle slåttemyrer og slåttemyrkanter.

Yngre skog finnes særlig i sørlige og nedre deler av området. Over dette er det gradvis eldre skog jo høyere opp man kommer. De øvre delene har trolig gran opp mot 300-350 år. Det finnes også grov lauvskog, opp mot 40 cm i diameter. Ellers er det generelt få synlige stubber etter hogst i store deler av området. Det finnes spredt med død ved i hele området, men noen kjerneområder har ekstra mye. Området er kulturpåvirket i ulik grad. Trolig har både slått og beite preget deler av området.

Flere lokaliteter av gammel granskog er registrert og gitt verdien viktig. I tillegg til lokaliteter med henholdsvis gammel boreal lauvskog og rik barskog som også har verdi viktig. Av rødlistede naturtyper finnes små og spredte forekomster av kalk- lågurtfuruskog (grunntype tørkeutsatt høgstaudekog) (VU) og noen litt større områder med høgstaudegranskog (NT), samt innslag av rik gransumpskog (EN) og overganger mot denne naturtypen.

Produktive og rike skoger som dette har stort potensial for mange arter, herunder trua arter.

Det er påvist flere rødlistede arter i området: alm (EN), rimnål (VU), gråstobeger (VU), granbendellav (VU), svartsoneskjuge (NT), gubbeskjegg (NT) og sukkernål (NT).

Samlet vurderes området å være av regional verdi (**).

Hesthølmelan og Aunbekkdalen vil i stor grad bidra til inndekning av mangler i skogvernet. Området vil først og fremst dekke opp viktige mangler knyttet til viktige naturtyper og generelle mangler som høyproduktiv skog, biologisk gammel skog og lavlandsskog. Områdets rikhet med kalkskoger, i kombinasjon med gammel gran- og løvskog, samt store spenn i naturvariasjon fra sørboreal til nordboreal sone gjør området verdifullt. Verdien ses også i sammenheng med øvrig og foreslåtte verneområder i nærheten.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området grenser til E 14, samt til Aunbekken, hvor det er mikrokraftverk. Vannledning fra liten inntaksdam, ligger delvis inne i området. Dette er en ledning av begrenset størrelse, som overveiende ligger oppe på bakken, men noen steder med noe tildekning. Inntaksdammen ligger utenfor området.

Reindriftsinteresser:

Området ligger i Gasken Laante sijte /Feren reinbeitedistrikt på grensa til Saanti sijte/Essand reinbeitedistrikt. Distriktene er helårsdistrikt. Området er viktig som vår-, sommer-, høst- og vinterbeite. Det brukes motorisert kjøretøy i området i forbindelse med reindrift. Jakt på både småvilt og storvilt utøves. Det utøves også annet friluftsliv, både sommer og vinter i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 13 høringsuttalelser til verneforslaget.

Tensio TN, Statnett SE, Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statens vegvesen skriver i utfyllende uttalelse at Aunbekkdalen og Hesthølmelan ligger langs E 14, og at det er tidsforskyvning mellom planleggingen av naturreservat og vegplanleggingen (dvs. at vegplanlegging har mye lengre horisont).

Vegvesenet skriver videre at dalen her er smal, det er trangt med plass og flere viktig interesser i området: Stjørdalselva som naturtype og lakseelv, de registrerte naturtyper i området, og hensynet til en god veg. Videre er det private interesser idet grunneierne har tilbudt vern og blitt forespeilet økonomisk erstatning. Strekingen er rasutsatt. Vegvesenet skriver at det er ønskelig å finne gode helhetsløsninger som alle interesser kan leve med.

E 14 har en trafikkmengde på i området på ca. 3900 (ÅDT). Vegplanlegging baserer seg på prognoser 20 år fram i tid. Det er i området ikke plass til standard 90 km/t med midtdeler. Vegvesenet Legger til grunn dimensjoneringsklasse H12, med asfaltert vegbredde 9 meter. Det innebærer utvidelse av dagens bredde samt utbedring av kurvatur, sammen med rassikring. Uten å berøre Stjørdalselva vil løsningen være å gå inn i terrenget. En løsning uten tunell vil innebære å gå ca. 25 meter inn i terrenget fra dagens vegkant. Vegvesenet ber om at vernegrensa tilpasses dette. Utbedring av kurvatur kan i tillegg kreve mer terreng, men dette er svært vanskelig å fastslå så lenge det ikke er foretatt noen form for detaljplanlegging. Tunell vil være et element i utredning og planlegging. Tunell er vesentlig dyrere, men vil kunne være fordelaktig med hensyn til rassikring, Stjørdalselva og andre naturverdier, samt for trafikkavvikling i anleggsperioden.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at mineralressurser er ikke-fornybare naturressurser, og at langsiktig forvaltning av disse er viktig, Dersom ressurser bygges ned eller båndlegges på annen måte, er de på mange måter utilgjengelig i overskuelig framtid. Mineralressurser representerer store verdier og gir grunnlag for annet næringsliv.

Aunbekkdalen-Hesthølmelan berører grusforekomsten Langfredagnes registrert av NGU. NGU har tidligere vurdert forekomsten til å ha liten betydning og lite aktuell for uttak. DMF vurderer at forekomstens beliggenhet gjør uttaket mindre aktuelt for utnyttelse, men forekomsten kan være egnet som byggeråstoff. Framtidig konsekvens av vern bør redegjøres for.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at det er nettanlegg bl.a. i- eller nært Hesthølmelan. De ber om at standardbestemmelser tas inn i verneforskrifter også der nettanlegg ligger nært områdegrenser, dvs. også med formuleringen «....kraftanlegg i og inntil området». Mikrokraftverkene Aunbekken og Rabb-bekken ligger på hver sin side av Hesthølmelan, og eierne bør underrettes.

NVE supplerer med at bestemmelser knyttet opp mot oppgradering og vedlikehold av Aunbekken kraftverk, samt motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold blir inkludert i verneforskriften. Bestemmelsen kan lyde ganske likt standardbestemmelsen for kraft og energianlegg. Det kan være behov for oppbevaring av materiale.

Fylkesutvalget i Trøndelag fylkeskommune skriver at de er i prinsippet imot ordningen om frivillig vern av skog. Fylkesutvalget påpeker at med om lag 7,5 % andel skogvern i Trøndelag, så gir det et betydelig bidrag til å oppfylle Stortingets vedtak om 10% skogvern på landsbasis. Skogvernet legger begrensninger på virkestilgangen til skogindustrien. Det er derfor viktig at verneformålet og en bærekraftig produksjon av biomasse balanseres på en god måte. Dette i tråd med Stortingets forutsetning om at vernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avirkningen og skognæringas bidrag til det grønne skiftet.

Trøndelag fylkeskommune vurderer det imidlertid slik at det ikke synes å være store konflikter til forslaget om frivillig skogvern i Trøndelag. Gitt at vernet blir en realitet anbefaler fylkeskommunen at det i størst mulig grad utarbeides forvaltningsplaner for områdene.

Som regional kulturminnemyndighet anbefaler Trøndelag fylkeskommune at verneforskriften for samtlige naturreservat oppdateres med følgende ordlyd (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser):

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til istandsetting, vedlikehold, skjøtsel og nødvendig dokumentasjon av kulturminner.

Kartverket og Språkrådet tilrår at Hesthølmelan og Aunbekkdalen bindes sammen med «og» i stedet for bindestrek, og foreslår Aunbekkdalen og Hesthølmelan, eventuelt Aunbekken og Hesthølmelan.

Inge Kvaal, eier av Aunbakken mikro kraftverk har via NVE uttalt at rørgata til kraftverket ligger åpent i terrenget, og det hender at trær som faller over ledningen må fjernes. Røra ligger inntil en avstand på ca. 30 meter fra bekken. Oppe ved dammen ligger materialer, verktøy, aggregat og trillebår, fordi det ikke går veg dit. Og at dammen må tømmes for rask hver sommer. Med hensyn til mikro kraftverkene er eier av Aunbakken også kontaktet per telefon, og orienterte blant annet om at transport i forbindelse med anlegget har skjedd med helikopter, og at anlegg og vannledningen periodisk må etterses

Naturvernforbundet i Trøndelag har uttalt seg både til oppstartmeldinga og høringsforslaget, og skriver at det er stort behov for mer vern av skog i Trøndelag, og anslår at etter denne vernerunden

vil ca. 8 % være vernet, og at det fortsatt er 2 % opp til nasjonal målsetting. Særlig vil det være behov for mer vern i søndre del av fylket. Frivillig vern har bidratt til ivaretagelse av mange viktige områder, og gitt bedre forhold mellom skogeiere og miljøforvaltning. Naturvernforbundet mener også at det er viktig å gjennomføre verneprosesser som ikke forutsetter samtykke, og er redd for at flere av de mest verdifulle områder vil gå tapt. Spesielt peker naturvernforbundet på områder på Statskog, hvor rettighetshavere setter seg imot vern. Trøndelag har ansvar for boreal regnskog, og det er svært viktig å verne mer av den naturtypen. Videre er vern på høy/svært høy bonitet, i nedre del av mellomboreal og i sørboreal sone, skog på kalkgrunn, samt raviner, bekkekløfter, gammel sumpskog, gammel produktiv skog og større sammenhengende områder som kan fungere som økologiske soner. Naturvernforbundet foreslår at det opprettes et nytt verneområde knyttet til Garbergelva, og påpeker tidligere henvendelser og begrunnelser for det.

NTNU Vitenskapsmuseet, stiller seg i hovedsak positiv til alle verneforslagene som vil sikre viktige naturverdier i Trøndelag. Samtidig viser verneforslaget svakhetene ved frivillig vern, ved mange grenser følger eiendomsgrenser og ikke økologisk avgrensning, noe som kan medføre svært dårlig arrondering og at områder blir sårbare for inngrep. NTNU savner mer beskrivelse av behov og strategier for skjøtsel i de forslåtte områder. Det gjelder f.eks. i forhold til grøfta myr, plantefelt i områder, at enkelte områder inneholder slåttemyr f.eks.

Statsforvalterens kommentarer:

Av hensyn til framtidig vegplanlegging for E 14 så må både forholdet til Stjørdalselva, naturlandskapet og naturmangfold ivaretas, samtidig som vegen får god nok kvalitet. God vegkvalitet innebærer også god kvalitet i forhold til natur. Statens vegvesen påpeker selv tunell som alternativ i framtidig planlegging, og dette må i sin til utredes. Det kan være betydelig tidsforskyvning mellom vegplanlegging og gjennomføring i forhold til andre planprosesser. I denne aktuelle vernesaken, så tilrås vegvesenet sin foreslåtte løsning med grense 25 meter fra vegkant (der eiendomsgrensen mot vegvesenet er innenfor denne sone).

Videre så legges inn i forskriftens § 7 åpning for tiltak i naturreservatet i forbindelse med ras og skred, rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko for E 14 og nødvendige tiltak for vedlikehold av E 14. Dette er tilsvarende punkt som i det nærliggende Kringåsen naturreservat, samt Høvringslia naturreservat ved E6 i Gudbrandsdalen.

I henhold til NGU sin ressursbase så har grusforekomsten Langfredagsnes liten betydning, og det er lite aktuelt med videre uttak fra forekomsten. Området er tilbudt fra grunneier. Det er figurert ut et areal, som grusressurs for grunneier.

Standardbestemmelser legges inn for nettanleggene i området. For Aunbakken mikrokraftverket er vedlikehold, ettersyn og adkomst vesentlig. Vannledningen ligger overveiende i en avstand på ca. 10 meter fra bekken, men på et par steder i en avstand på ca. 30 meter. Reservatgrensen går ca. 10 meter fra bekken. Det legges inn som unntak rydding av nedfall over vannledning, samt unntak for adkomst til området. Området langs ledningen og opp til dammen er svært bratt, og adkomst med eventuelt noe tyngre materiell må skje ved luftoperasjoner. Det legges inn unntak for dette. Rabb-bekken mikrokraftverk i vest eies av grunneier. Selve inntaksdammen ligger utenfor forslagsområdet.

Det tilrås noen grensetilpasninger ut fra div. forhold mellom terreng og naturtype. Dette omfatter justering av grenser i forhold til naturtyper helt nord i området (+22 daa), bedre arrondering i forhold til bekkekløft og et areal med rik sumpskog vest for Kleivvollen (+ 8 daa), reduksjon av areal knyttet til hogstflate og svært avsmalende sone definert som naturtype etter Handbok 2013 ved

Dalan (-7 daa). Arealreduksjon som følge av tilpasning til E 14, samt område for privat grusressurs utgjør ca. -17 daa. Netto øking av areal blir med dette 7 daa.

For øvrig justeres forholdet mellom de nærliggende verneforslagene Hesthølmelan og Aunbekken og Meådal. I høringsdokumentet er Meådal presentert med to adskilte areal. Den vestre delen grenser nesten (med 20 meters margin) til Hesthølmelan og Aunbekken, mens avstand til østre del er ca. 390 meter. Det gir da bedre helhet og arrondering å knytte vestre del opp mot Hesthølmelan og Aunbekken, også all den tid det er Aunbekken som skiller de to parseller. Nytt areal for Hesthølmelan og Aunbekken blir da ca. 2 242 daa.

Med hensyn til reindrift, så henvises til generelle kommentarer.

Navn

Statsforvalteren tar innspill til navn fra Språkrådet og Kartverket til etterretning og tilrår navnet *Hesthølmelan og Aunbekkdalen*.

Avgrensing

Det tilrås noen grensetilpasninger ut fra forhold mellom terreng og naturtype samt arealreduksjon som følge av tilpasning til E 14 og område for privat grusressurs. I tillegg justeres forholdet mellom de nærliggende verneforslagene Hesthølmelan og Aunbekkdalen og Meådal. Nytt areal vil da utgjøre 2 242 daa, altså en økning på 84 daa i forhold til totalareal i høringsforslaget.

Verneforskrift

Nye bestemmelser i § 7:

- k. bruk av helikopter i forbindelse med vedlikehold av kraftanlegg*
- n. tiltak mot ras og skred langs E 14*
- o. rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs E 14*
- p. nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av E 14*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Hesthølmelan og Aunbekkdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Hesthølmelan og Aunbekkdalen som naturreservat.

21. Meådal, Stjørdal kommune

Totalareal 180 daa, hvorav 179 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av med boreal lauvskog, rik barskog, høgstaudeskog og edelløvskog i sørboreal sone, samt arter knyttet til disse naturtyper. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder truet, sjelden eller sårbar natur. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området ligger øst i Stjørdal nært grensen til Meråker kommune. Området er en sørvendt og svært produktiv lavlandsskog i sørboreal sone. Her er det rike og produktive skogtyper både av gran og lauv. Her finnes parti med rik edellauvskog og grov alm og ganske kalkrik vegetasjon. Skogen er generelt ikke veldig gammel, men blir eldre oppover i lia. På grunn av høy bonitet, begynner gråor å bli grov, og har stedvis dannet mye stående og liggende død ved. Or med diameter opp til 40 cm er funnet.

Produktive og rike skogtyper som dette har generelt et stort potensial for å huse mange arter, også truede arter fra ulike organismegrupper. Det er påvist tre rødlistede arter, herunder alm (EN), almekullsopp (NT).

Området har høy dekning av kjerneområder, og på grunn av produktivitet så vil også øvrige områder ganske rask oppnå høyere kvalitet. En stor del av området har innslag av tørkeutsatt høgstaudeskog (VU) og litt tørkeutsatt høgstaudeskog (VU) (bartreinnsag) med høyt innslag av urter knyttet til både rik og fuktig mark. Mindre partier med frisk rik edellauvskog (NT) finnes.

Samlet vurderes området å være av regional verdi (**). Området vil også inngå i et nettverk sammen med nærliggende eksisterende og foreslåtte verneområder, noe som styrker verdien. Prioriteringer og kriterier i skogvernet: Rike og produktive skoger i sørboreal sone, herunder edellauvskog. Rik berggrunn med innslag av kalkskog og kalkarter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området grenser til E 14, ellers er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Reindriftsinteresser:

Området ligger i Gasken Laante sijte /Feren reinbeitedistrikt på grensa til Saanti sijte/Essand reinbeitedistrikt. Begge distriktene er helårsdistrikt. Foreslått verneområde er viktig beite store deler av året. Det brukes motorisert kjøretøy i området i forbindelse med reindrift. Jakt på både småvilt og storvilt utøves. Det utøves også annet friluftsliv, både sommer og vinter i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 12 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF, Forsvarsbygg, Riksantikvaren, Språkrådet og Kartverket har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statens vegvesen skriver i utfyllende uttalelse at området ligger langs E 14, og at det er tidsforskyvning mellom planleggingen av naturreservat og vegplanleggingen (dvs. at vegplanlegging har mye lengre horisont). Vegvesenet skriver videre at dalen her er smal, det er trangt med plass og flere viktige interesser i området: Stjørdalselva som naturtype og lakseelv, de registrerte naturtyper i

området, og hensynet til en god veg. Videre er det private interesser idet grunneierne har tilbudt vern og blitt forespeilet økonomisk erstatning.

Strekningen er rasutsatt. Vegvesenet skriver at det er ønskelig å finne gode helhetsløsninger som alle interesser kan leve med.

E 14 har en trafikkmengde på i området på ca. 3900 (ÅDT). Vegplanlegging baserer seg på prognoser 20 år fram i tid. Det er i området ikke plass til standard 90 km/t med midtdeler. Vegvesenet Legger til grunn dimensjoneringsklasse H12, med asfaltert vegbredde 9 meter. Det innebærer utvidelse av dagens bredde samt utbedring av kurvatur, sammen med rassikring. Uten å berøre Stjørdalselva vil løsningen være å gå inn i terrenget. En løsning uten tunell vil innebære å gå ca. 25 meter inn i terrenget fra dagens vegkant. Vegvesenet ber om at vernegrensa tilpasses dette. Utbedring av kurvatur kan i tillegg kreve mer terreng, men dette er svært vanskelig å fastslå så lenge det ikke er foretatt noen form for detaljplanlegging. Tunell vil være et element i utredning og planlegging. Tunell er vesentlig dyrere, men vil kunne være fordelaktig med hensyn til rassikring, Stjørdalselva og andre naturverdier, samt for trafikkavvikling i anleggsperioden

Direktoratet for Mineralforvaltning (DMF) skriver at Meådal berører grusforekomsten Meådal, som av NGU tidligere er vurdert å ha liten betydning. NGU har vurdert at materialsammensetning og egnethet til teknisk anvendelse bør vurderes nærmere. Det bør redegjøres for konsekvensene for mulig framtidig tilgang på ressursene i forekomsten som følge av vern.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at det er nettanlegg i- eller nært Meådal. De ber om at standardbestemmelser tas inn i verneforskrifter også der nettanlegg ligger nært områdegrenser, dvs. også med formuleringen «....kraftanlegg i og inntil området».

Det er kartlagt digitale småkraftverk i Meådal og eierne bes underrettes om dette. I nærheten av området det kartlagt digitalt småkraftpotensial med produksjonspotensial 1,05 – 3,87 GWh per år til en utbyggingspris på 3,76 – 7,13 NOK/GWH (2020-priser). Statsforvalter bes om å orientere grunneier om potensialet.

Tensio TN skriver at de har nettanlegg knyttet til området Meådal, og at dette må hensyntas i arbeidet

Fylkesutvalget i Trøndelag fylkeskommune skriver at de er i prinsippet imot ordningen om frivillig vern av skog. Fylkesutvalget påpeker at med om lag 7,5 % andel skogvern i Trøndelag, så gir det et betydelig bidrag til å oppfylle Stortingets vedtak om 10% skogvern på landsbasis. Skogvernet legger begrensninger på virkestilgangen til skogindustrien. Det er derfor viktig at verneformålet og en bærekraftig produksjon av biomasse balanseres på en god måte. Dette i tråd med Stortingets forutsetning om at vernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkingen og skognæringas bidrag til det grønne skiftet.

Trøndelag fylkeskommune vurderer det imidlertid slik at det ikke synes å være store konflikter til forslaget om frivillig skogvern i Trøndelag. Gitt at vernet blir en realitet anbefaler fylkeskommunen at det i størst mulig grad utarbeides forvaltningsplaner for områdene.

Som regional kulturminnemyndighet anbefaler Trøndelag fylkeskommune at verneforskriften for samtlige naturreservat oppdateres med følgende ordlyd (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser): *Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til istandsetting, vedlikehold, skjøtsel og nødvendig dokumentasjon av kulturminner.*

Naturvernforbundet i Trøndelag har uttalt seg både til oppstartmeldinga og høringsforslaget, og skriver at det er stort behov for mer vern av skog i Trøndelag, og anslår at etter denne vernerunden

vil ca. 8 % være vernet, og at det fortsatt er 2 % opp til nasjonal målsetting. Særlig vil det være behov for mer vern i søndre del av fylket. Frivillig vern har bidratt til ivaretagelse av mange viktige områder, og gitt bedre forhold mellom skogeiere og miljøforvaltning. Naturvernforbundet mener også at det er viktig å gjennomføre verneprosesser som ikke forutsetter samtykke, og er redd for at flere av de mest verdifulle områder vil gå tapt. Spesielt peker naturvernforbundet på områder på Statskog, hvor rettighetshavere setter seg imot vern. Trøndelag har ansvar for boreal regnskog, og det er svært viktig å verne mer av den naturtypen. Videre er vern på høy/svært høy bonitet, i nedre del av mellomboreal og i sørboreal sone, skog på kalkgrunn, samt raviner, bekkekløfter, gammel sumpskog, gammel produktiv skog og større sammenhengende områder som kan fungere som økologiske soner. Naturvernforbundet foreslår at det opprettes et nytt verneområde knyttet til Garbergelva, og påpeker tidligere henvendelser og begrunnelser for det.

NTNU Vitenskapsmuseet, stiller seg i hovedsak positiv til alle verneforslagene som vil sikre viktige naturverdier i Trøndelag. Samtidig viser verneforslaget svakhetene ved frivillig vern, ved mange grenser følger eiendomsgrenser og ikke økologisk avgrensning, noe som kan medføre svært dårlig arrondering og at områder blir sårbare for inngrep. NTNU savner mer beskrivelse av behov og strategier for skjøtsel i de forslåtte områder. Det gjelder f.eks. i forhold til grøfta myr, plantefelt i områder, at enkelte områder inneholder slåttemyr f.eks.

Statsforvalterens kommentarer:

Med hensyn til framtidig vegplanlegging så må både forholdet til Stjørdalselva, naturlandskap, naturmangfold ivaretas, samtidig som vegen får god nok kvalitet. God vegkvalitet innebærer også god kvalitet i forhold til natur. Statens vegvesen påpeker selv her tunell som alternativ i framtidig planlegging, og dette må utredes. Det kan være betydelig tidsforskyvning mellom vegplanlegging og gjennomføring i forhold til andre planprosesser. I denne aktuelle vernesaken, så tilrås vegvesenets foreslåtte løsning med grense 25 meter fra vegkant, der eiendomsgrense mot vegvesenet er innenfor denne sone. Videre så legges inn i forskriftens § 7 åpning for tiltak i naturreservatet i forbindelse med ras og skred, rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko for E 14 og nødvendige tiltak for vedlikehold av E 14. Dette tilsvarende for det nærliggende naturreservatet Kringåsen, samt Høvringslia naturreservat ved E6 i Gudbrandsdalen.

Grusforekomsten Meådal en erosjonsrest som ligger langs dalsiden. Forslaget dekker en bra del av forekomsten. NGU sin bedømmelse, jf. grusdatabasen, er at forekomsten har liten betydning. Området er tilbudt fra grunneier. Ingen har reist konkrete innvendinger mot dette. Statsforvalteren konkluderer derfor med at det ikke er knyttet konflikt til dette tema.

Når det gjelder NVE og Tensio TN sine uttalelser om nettanlegg, så refereres det til areal som er foreslått å slå sammen med Hesthølmelan og Aunbekkdalen naturreservat. Det er ikke nettanlegg i nåværende forslag om Meådal naturreservat. Forholdet er ivaretatt gjennom forskriften for Hesthølmelan og Aunbekkdalen. NVE har anførsel om digitalt vannkraftpotensial «nært venstre» del. "Venstre" område er den parsell som nå knyttes til Hesthølmelan og Aunbekkdalen. I NVEs database er digitalt vannkraftpotensial illustrert. Statsforvalteren ser ikke konflikt mellom dette potensial og verneforslaget.

Statsforvalter tilrår at området utvides med en smal sone midt i området. Skogen her er ganske triviell, men ut fra en helhetlig arrondering så styrker utvidelsen området.

Med hensyn til reindrift, så henvises til generelle kommentarer.

Navn

Statsforvalteren foreslår navnet *Meådal* som i høringsdokumentet.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår at opprinnelig delområde i vest tas ut (og heller inngår i forslag til vern av Hesthølmelan og Aunbekkdalen). I tillegg tas det inn et ekstra areal midt i området på ca. 4 da, samt at arealet reduseres med ca. 8 da for tilpasning langs E 14. Områdets totalareal bli da ca. ca. 180 daa.

Verneforskrift

Nye bestemmelser i § 7:

- n. tiltak mot ras og skred langs E 14*
- o. rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs E 14*
- p. nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av E 14*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Meådal:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Meådal som naturreservat.

22. Mardalen, Levanger kommune

Totalareal 2 974 daa, hvorav 2 484 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av eldre og lite påvirket gammel skog under naturlig dynamikk, med naturtypene elvekløfter, samt noe høgstaudeskog, kalkskog, sumpskog og flomskogsmark. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtypene. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone, og har en struktur med flere skarpe bekkedaler og kløfter med rik berggrunn og delvis med kalkvegetasjon. Bekkedalene er 5-50 meter dype, og delvis av dramatisk karakter. Skogen i bekkedalene er jevnt gammel, med gran opp i alder på 250 år. Utenom bekkekløftene er terrenget mer som et variert platålandskap, med skrinne og fattigere vegetasjonstyper, dominert av furu. Partier med yngre skog finnes.

Bekkekløfta Gjeldsåsbekken har fått høyest verdi av bekkekløft-lokalitetene i området og er vurdert som svært viktig (A-verdi). Dette er en lavlands-granbekkekløft som er registrert og kartlagt både i 2008 og i 2020. Bekkekløfta er en velutviklet "skiferkløft", med rikere bergvegger, og rik, sigevannspåvirket, grunnlendt lågurtgranskog med godt utviklet samfunn av kalksopper. I daldraget Gjeldsåsbekken er det funnet ca. 150 sopparter hvorav flere som står på rødlista, bl.a. slørvokssopp (VU), ferskenstorpigg (VU) og gulbrun storpigg (NT). I tillegg er det registrert flere sjeldne arter bl.a. av slekten korallsopp (Ramaria). Trolig huser lokaliteten til sammen ca. 10 (-15) rødlistede, jordboende sopparter. Det er videre registrert to vedboende sopp (duftskinn og svartonekjuke (NT), samt én epifyttisk lavart (gubbeskjegg (NT). De grove, gamle granene i øvre del har også et godt potensial for sjeldne/rødlistede knappenålslav. De (halv)rike bergveggene har også et potensial for kravfulle og sjeldne mosearter.

I området forekommer det ellers en brem med verdifulle rikmyrer og noe rik sumpskog, og det er registrert fragment av kalkfuruskog. Videre har den øvre delen et klart gammelskogspreg, med en del storvokste, gamle graner og innslag av granlæger. Det er registrert gubbeskjegg (NT) og svartonekjuke (NT) i tilknytning til de to lokalitetene med gammel granskog (B-verdi). Rike berg, rike rasmarker og rik grunnlendt mark gir ellers ytterligere potensial for spesielle arter av moser og skorpelav. Av kalkarter kan også nevnes taggbregne, grønneburkne og blåveis.

Området i sin helhet er vurdert å ha regional verneverdi (**).

Området dekker følgende prioriteringer og kriterier i skogvernet: Bekkekløfter på rik berggrunn, innslag av kalkskog (inkl. litt tørkeutsatt høgstaudeskog, VU), noe rik sumpskog og flomskogsmark, samt en del kalkarter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er noen merkede stier og poster for turorientering i området. Utover dette er det ingen vesentlige tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 15 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Småkraft AS, Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statnett SF og Landbruksdirektoratet har gitt generelle uttalelser. Det vises til kapittel 7 for vurderinger av generelle merknader.

Språkrådet og Kartverket påpeker at høringsnavnet Kvildalen ikke er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR). Alternativt kan Mardalen brukes. Denne dalen ligger ganske midt i området og ut ifra kartet er det ingen andre navn som peker seg ut som mer dekkende.

Fylkesutvalget i Trøndelag fylkeskommune skriver at de er i prinsippet imot ordningen om frivillig vern av skog, men støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Fylkesutvalget påpeker at med om lag 8% andel skogvern i Trøndelag, så gir det et betydelig bidrag til å oppfylle Stortingets vedtak om 10% skogvern på landsbasis. 7 Skogvernet legger begrensninger på virkestilgangen til skogindustrien. Det er derfor viktig at verneformålet og en bærekraftig produksjon av biomasse balanseres på en god måte. Dette i tråd med Stortingets forutsetning om at vernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkingen og

skognæringas bidrag til det grønne skiftet. Trøndelag fylkeskommune vurderer det imidlertid slik at det ikke synes å være store konflikter til forslaget om frivillig skogvern i Trøndelag.

Nord-Trøndelag Orienteringskrets er i utgangspunktet positiv til skogvern, men at en utvidelse av vernet kan påvirke deres aktivitetsmuligheter. Skogen er orienteringsidrettens arena, og områder over hele fylket er kartlagt og benyttes til trening og konkurranser. Områdene blir jevnlig utvidet. Det er ikke mange av de foreslåtte verneområdene som brukes som o-terreng i dag, men noen er det. De ønsker fortsatt å kunne bruke de aktuelle områdene for postplassering i trening, enkel klubb- og kretskonkurranser, samt turorientering. Arena og startområder vil kunne bli lagt utenom verneområder.

Naturvernforbundet mener at mange verdifulle områder har blitt vernet gjennom frivillig vern, og at dette har vært med på å skape et bedre forhold mellom skogeiere og miljøforvaltning. Ordningen med frivillig vern bør derfor fortsette, men det er svært viktig med ordinære verneprosesser for å fange opp de mest verdifulle områdene. Spesielt må områder på statsgrunn og statsallmenning prioriteres. Naturvernforbundet påpeker videre at verdifulle lavlandsskoger bør prioriteres, samt også prioritering av viktige områder hvor grunneiere ikke tilbyr vern.

Trøndelag Idrettskrets mener det er av stor betydning for folkehelsen at vernestatus ikke er til hinder for tradisjonell bruk sommer og vinter, både med hensyn til preparering av skiløyper med maskinutstyr og skånsom rydding av løyper på sommers tid. Videre i forhold til trimløyper/merkede stier og traseer for almen ferdsel og turgåing. Forutsetning er at all aktivitet og tilrettelegging skjer skånsomt og at ikke gjøres inngrep som er irreversible.

Frol idrettslag (orientering) gjør oppmerksom på at Mardalen og Kvildalen har vært en del av Frol orientering sitt trenings- og løpsområde siden 1970-tallet, herunder med turorientering. Idrettslaget ber om det tas hensyn til orienteringen når verneforskrift utarbeides og forvaltningsplan lages. O-kart er orientering sine anlegg, og må behandles som andre anlegg, på lik linje med f.eks. skiløype. Forvaltningsplanen må spesifisere hva som menes med større arrangement, og de mener at utsetting av trimposter og klubb- og kretsløp med opptil 200 deltakere ikke regnes som større arrangement når arena og samlingsområde legges utenom reservatet. Frol viser til brev fra Miljødirektoratet til Norsk friluftsliv av 9. september 2020, at utsetting av turposter, turorientering, fellestreninger mv. ikke anses som større arrangement. Frol IL foreslår nytt unntakspunkt i §4, generelle unntak: Utsetting av orienteringssposter, for klubb og kretsløp med opptil 200 deltakere, der arena og samlingsplass ligger utenom verneområdet. Hvis definisjon blir snever, ber Frol om flerårige tillatelser. Frol IL ber videre om at det presiseres i forvaltningsplan at utsetting av turposter, turorientering, fellestreninger mv. ikke anes som større arrangement.

Statsforvalterens kommentarer:

Landbruksdirektoratets anførsler er overveiende innarbeidet i de generelle forskriftene. Når det gjelder tillatelse til seterområder og andre tekniske tiltak som bidrar til landbruksmessig utnyttelse av områder, så er det forhold som vurderes konkret hvis det kommer konkrete innspill i prosessen. Det er beiting som er mest aktuell landbruksmessig utnyttelse. For øvrig er områdene relativt små, og setring synes som en lite aktuell tematikk.

Kartverkets og Språkrådets innspill tas til følge.

Med hensyn til Naturvernforbundets ønske om myndighetsstyrte verneprosesser for skog, så vises det til at ulike verneprosesser legges opp etter nasjonal politikk og strategi.

Statsforvalteren noterer seg at Fylkesutvalget prinsipielt er imot frivillig vern av skog, og at Fylkesutvalget samtidig støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Statsforvalteren påpeker norske og internasjonale (FN) bærekraftsmål, og at vern av skog er et vesentlig virkemiddel for ivaretagelse av arts mangfold. Vern av skog er i samsvar med FNs bærekraftsmål nr. 15, «Livet på land». Svært mange arter i skog (ca. 1840) og flere skogtyper står på Artsdatabankens rødliste over truede og nær truede arter og naturtyper. Vern av skog i naturtilstand er derfor en vesentlig og den sikreste metode for å ivareta naturmangfold, og ikke minst i et langsiktig perspektiv. Statsforvalteren bemerker at terskel for å takke ja til tilbud er høy med hensyn til miljøkvalitet, og Statsforvalteren takker nei hvis områder ikke er gode nok. Skogvern bidrar også til å sikre ressursgrunnlaget i forhold til samisk kultur og drift, både fordi vern hindrer annen utbygging og fordi gammel skog med lav er viktig reservebeite om vinter.

Med hensyn til uttalelse fra Frol idrettslag så kan poster for turorientering være lite problematiske i området. Det samme om orienteringsløp med begrenset deltakelse har en eller flere poster i området. På den andre siden så finnes det i distriktet lignende turtilbud med poster, og som kan ha flere tusen deltakere. Erfaringsvis kan slike tilbud medføre betydelig slitasje enkelte sesonger og kommer klart innenfor begrepet «større» arrangement, og må således vurderes i forhold til forskrift. Det er problematisk å nyansere mellom ulike (nærliggende) tiltaksformer og omfang i en forskrift, herunder anføre et konkret deltakerantall. Statsforvalteren anbefaler derfor at dette fortsatt hjemles gjennom § 7. Videre at forutsigbarhet klareres gjennom forvaltningsplan og i den konkrete forvaltningen av området, i direkte kontakt med idrettslaget. Stiene i området har merking med ulik grad av vedlikehold. Statsforvalteren vurderer at vedlikehold av stier inntil normal kvalitet ligger innenfor forskrift. Erfaringsvis kan det bli ønske om vesentlig oppgradering av merking, og det bør da klareres i forhold til forskriften.

Med hensyn til reindrift, så henvises til generelle kommentarer.

Navn

Statsforvalteren tilrår å endre navnet til *Mardalen* i tråd med innspill fra Kartverket.

Avgrensing

Statsforvalteren foreslår å redusere arealet noe etter høring. Områdets kjerneverdier er det omfattende bekkedalsystemet, mens ganske store mellomliggende areal består av mer triviell vegetasjon. Totalt grenses det ut ca. 500 dekar i øst og sør av hensyn til vernekvalitetene.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og med endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Mardalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Mardalen som naturreservat.

23. Aurstadklumpen i Grong og Høylandet kommuner

Totalareal 1 367 daa, hvorav 1 122 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av eldre og lite påvirket gammel skog under naturlig dynamikk, med naturtypene høgstaudeskog, lågurtskog, rik edellauvskog i form av alm-lindeskog, samt fuktig, oseanisk skog. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtypene.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området er variert, og de lavtliggende delene i sørboreal sone består av rik lågurtskog, bl.a. med alm. hassel og rik karplanteflora. Høyere oppe i lisdalen er skogen meget fuktig. Området ligger i beltet for boreal regnskog, og partier er nært/eller innenfor definisjon av boreal regnskog. Ellers finnes høgstaudeskoger og rike berg i området. Betydelige deler preges av svært mye hengslav på trærne. Parti av sumpskog finnes. Eldste registrerte bestand, jf. NIBIOs kartløsning Kilden er ca. 175 år, og betydelig andel er over 140 – 160 år. Det er registrert mange kjerneområder innenfor verneområdet, der alle er gitt verdien viktig. De fleste lokalitetene er av naturtypen gammel granskog.

Av rødlistede arter er det funnet flere i tilknytning læger, f.eks. gubbeskjegg (NT), rustdoggnål (NT) og svartsoneskjegg (NT). Lungenever er funnet på rogn. Huldrelav (NT) er også registrert. Området har potensial for å kunne huse jordboende rødlistede arter knyttet til rik vegetasjon. Områdets dødved kvaliteter kan dessuten ha en viktig funksjon for flere rødlistearter.

Naturtyper som er oppført på rødlista og registrert i området er alm-lindeskog (NT), høgstaudeskog (NT), lavlandsskog, (boreal regnskog, VU) og flomskogsmark (VU) (små areal). Når det gjelder prioriteringer i skogvernet, så vil området bidra til å fylle mangler særlig med hensyn til rik edellauvskog. Av generelle mangler vil området bidra til inndekning av rike skoger i lavereliggende områder. Området vil i tillegg inngå i et nettverk av områder med boreal regnskog i denne delen av Namdalen.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går ei 420 kV kraftledning gjennom området, ellers er det ingen andre kjente inngrep i området.

Reindriftsinteresser:

Aurstadklumpen ligger innenfor Åarjel Njaarke sijte som er et helårsdistrikt. Dvs. området kan benyttes som reinbeite gjennom hele året. I dag benyttes området i hovedsak som vår-, høst- og høstvinterbeite. Det benyttes motorisert kjøretøy i området i forbindelse med reindrift.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 15 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren, Småkraft AS, Språkrådet og Kartverket har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet har gitt en generell uttalelse.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at Aurstadklumpen en del av sand- og grusforekomsten Abrahammyra, som er verdivurdert av NGU til å ha liten betydning. Det er etablert massetak i forekomsten, og det gjenstår stor mektighet før deler av forekomsten overlapper med forslaget. Statsforvalter bør innhente informasjon om det foreslåtte verneområdet begrenser muligheten for utnyttelse av forekomsten.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at nettanlegg krysser Aurstadklumpen og ber om at standardbestemmelser i verneforskriften knyttes til dette.

Statnett SF skriver at forslaget om Aurstadklumpen berører eksisterende 420 kV-ledning, med et ryddebelte på 20 meter til hver side av linja. Dette vil bli ryddet for skog med noen års mellomrom. Herunder inngår også rettigheten til nødvendig felling av trær også i sideterreng til ryddebeltet. Det er veldig aktuelt at det innen 2040 må etableres en ny 402 kV-ledning parallelt med eksisterende linje, og Statnett ber om at må sikres plass i forskriften for fornyelsen, og at etablering av naturreservat ikke legges nærmere enn 80 meter fra sentrallinja, på sørsiden av traseen, og at dette også gjelder også nåværende trase. Det er videre av stor betydning at det i forskriften gis et generelt unntak for tiltak knyttet til drift og vedlikehold i- og inntil verneområdet. Omfanget av slike tiltak innenfor det enkelte naturreservat er lite, men samlet omfang for Statnett er stort. Denne type arbeid kan være av betydning for forsyningssikkerheten for strøm til samfunnet.

Statnett viser skisse av sin kjøretrase i forbindelse med drift og vedlikehold. Statnett ber om at motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold etter etablerte kjøretrasser for terrengkjøretøy, blir direkte unntak, og at slike traser legges inn i vernekart. Det samme med hensyn til bruk av droner og helikopter.

Fylkesutvalget i Trøndelag fylkeskommune skriver at de i prinsippet er imot ordningen om frivillig vern av skog, men støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Skogvernet legger begrensninger på virkestilgangen til skogindustrien. Det er derfor viktig at verneformålet og en bærekraftig produksjon av biomasse balanseres på en god måte. Dette i tråd med Stortingets forutsetning om at vernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkningen og skognæringas bidrag til det grønne skiftet. Trøndelag fylkeskommune vurderer det imidlertid slik at det ikke synes å være store konflikter til forslaget om frivillig skogvern i Trøndelag.

Nord-Trøndelag Orienteringskrets er i utgangspunktet positiv til skogvern, men at en utvidelse av vernet kan påvirke deres aktivitetsmuligheter. Skogen er orienteringsidrettens arena, og områder over hele fylket er kartlagt og benyttes til trening og konkurranser. Områdene blir jevnlig utvidet. Det er ikke mange av de foreslåtte verneområdene som brukes som o-terreng i dag, men noen er det. De ønsker fortsatt å kunne bruke de aktuelle områdene for postplassering i trening, enkel klubb- og kretskonkurranser, samt turorientering. Arena og startområder vil kunne bli lagt utenom verneområder.

Naturvernforbundet mener at mange verdifulle områder har blitt vernet gjennom frivillig vern, og at dette har vært med på å skape et bedre forhold mellom skogeiere og miljøforvaltning. Ordningen

med frivillig vern bør derfor fortsette, men det er svært viktig med ordinære verneprosesser for å fange opp de mest verdifulle områdene. Spesielt må områder på statsgrunn og statsallmenning prioriteres.

Trøndelag Idrettskrets mener det er av stor betydning for folkehelsen at vernestatus ikke er til hinder for tradisjonell bruk sommer og vinter, både med hensyn til preparering av skiløyper med maskinutstyr og skånsom rydding av løyper på sommers tid. Videre i forhold til trimløyper/merkede stier og traseer for almen ferdsel og turgåing. Forutsetning er at all aktivitet og tilrettelegging skjer skånsomt og at ikke gjøres inngrep som er irreversible.

Grong kommune mener at det fremlagte forslag til vern av skog i kommunen bidrar til å ivareta naturverdier, uten at det i vesentlig grad går ut over skogens rolle i klima- og næringssammenheng. Arealene innehar viktige naturverdier, der vern er et viktig tiltak, samtidig som utfordrende terreng og miljøkrav allerede legger begrensninger for drift av skogen. I tillegg kommer at grunneierne selv har meldt inn områdene for vern.

Statsforvalterens kommentarer:

Standard bestemmelser med hensyn til kraftledning legges inn i forskrift, jf. formuleringer i siste vernevedtak.

Med hensyn til avgrensning, så har denne kraftlinja med sine 420 kv maksimal dimensjon. 420kV linja er en vesentlig faktor i kraftforsyningen og er stort infrastrukturanlegg. Statnett skriver at det er stor aktualitet med ei ny linje parallelt. Dette har (foreløpig) en horisont på 15-20 år, og det er ikke konkrete planer foreløpig. Bygging av ny stor kraftlinje skal uansett konsekvensvurderes. Ut fra prinsipp om å samle inngrep, så kan skissert løsning være den beste, og etablering av naturreservat bør da ikke være til hinder for denne løsning, hvis ny kraftlinje skulle bli realisert. Ut fra denne kombinasjon av aktualitet, usikkerhet og tidsperspektiv, så skriver Statsforvalteren at det foreløpig avsettes en sone for mulig framføring av ny 420 kV-ledning parallelt med eksisterende linje, og at spørsmålet om eventuell grensejustering avventes, jf. lignende situasjoner og vurderinger i andre naturreservat. Og at forskriftspunkter for denne løsning legges inn, jf. andre naturreservat.

Statnett har lagt ved kart over fast kjøretrase som brukes ved drift og vedlikehold. Denne kjøretraseen er ikke tegnet inn i verneområdet. Motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold opprettholdes derfor i § 7, men med mulighet for flerårige tillatelser. Med hensyn til drone og helikopter, så kommer det under unntaksbestemmelsen ved akutt utfall eller fare for akutt utfall. Når det gjelder vedlikehold, så forholder Statsforvalteren seg til eksisterende mal, dvs. motorisert ferdsel i henhold til § 7.

Med hensyn til anførsel om masseforekomsten Abrahammyra, så er forslagets overlapp med denne i den østlige delen. På overflaten utgjør overlappen ca. 20% av overflata. DMF skriver selv at forekomsten er av liten betydning, og at det gjenstår stor mektighet før deler av forekomsten overlapper med forslaget. Overlappingsområdet utgjør videre en trang dal. Statsforvalter anser at volumet her utgjør en marginal del av hele forekomsten, og kan ikke se at det er noen motsetning mellom vern og drift av forekomst. Grunneier i den østlige delen har tilbudt området for vern. Den andre grunneieren er tilskrevet som nabogrunneier til verneforslaget, og har ikke uttalt seg.

Statsforvalteren merker seg at Fylkesutvalget prinsipielt er imot frivillig vern av skog, og at Fylkesutvalget samtidig støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Statsforvalteren påpeker norske og internasjonale (FN) bærekraftsmål, og at vern av skog er et vesentlig virkemiddel for ivaretagelse av arts mangfold. Vern av skog er i samsvar med FNs bærekraftsmål nr. 15, «*Livet på land*». Svært mange arter i skog (ca. 1840) og flere skogtyper står på

Artsdatabankens rødliste over truede og nær truede arter og naturtyper. Vern av skog i naturtilstand er derfor en vesentlig og den sikreste metode for å ivareta naturmangfold, og ikke minst i et langsiktig perspektiv. Statsforvalteren bemerker at terskel for å takke ja til tilbud er høy med hensyn til miljøkvalitet, og Statsforvalteren takker nei hvis områder ikke er gode nok. Skogvern bidrar også til å sikre ressursgrunnlaget i forhold til samisk kultur og drift, både fordi vern hindrer annen utbygging og fordi gammel skog med lav er viktig reservebeite om vinter.

Med hensyn til innspillet fra Nord-Trøndelag orienteringskrets, så vil større arrangement falle inn under krav om søknad. Ulike områder har ulik egnethet og sårbarhet for ferdsel. Dette vil være et tema i forvaltningsplan. I områder av litt størrelse kan turorientering være lite problematisk. På den andre siden så finnes det kampanjeopplegg hvor enkelte turposter besøkes av flere tusen turer, noe som kan føre til betydelig slitasje. Vurdering av større arrangement blir derfor i forhold til arrangementets karakter og ikke benevnelse.

Når det gjelder Naturvernforbundets ønske om myndighetsstyrte verneprosesser for skog, så vises det til at ulike verneprosesser legges opp etter nasjonal politikk og strategi.

Med hensyn til reindrift, så henvises til generelle kommentarer.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Aurstadklumpen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget, men med en tilleggsbestemmelse i § 7 for adgang til å gi dispensasjon for ny kraftledning parallelt med eksisterende kraftledning:

o. Etablering av parallell kraftlinje i sone avmerket til dette

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og et tillegg i verneforskriften som beskrevet ovenfor.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet er skeptisk til å ta inn en bestemmelse som åpner for å søke om dispensasjon for å etablere en parallell kraftledning, jf. Statsforvalterens forslag til bestemmelse § 7 o. Bygging av en parallell kraftledning av denne dimensjonen vil potensielt kunne påvirke verneverdiene negativt, og vil derfor uthule formålet med vernet. Det foreligger heller ingen konkrete planer om ny kraftledning per i dag. Vi foreslår at bestemmelsen om etablering av ny kraftledning ikke tas inn i forskriften. Dersom tiltaket blir aktuelt ved en senere anledning kan forvaltningsmyndigheten foreta en vurdering etter § 48.

Det er i enkelte tilfeller ved de senere skogvernvedtakene gitt generelt unntak til Statnett SF for at det i forbindelse med drift og vedlikehold på kraftledninger kan kjøres på etablerte traséer. En forutsetning for dette er at det finnes oversikt over slike traséer, og at kjøringen er vurdert å ikke føre til nevneverdig skade på verneverdiene. Traseene skal da markeres på vernekartet. Statnett har levert trasé for sin drift av denne kraftledningen. Miljødirektoratet tilrår derfor å gi åpning for at

Statnett SF kan kjøre på etablert trasé vist i vernekartet. Vi tilrår derfor en endring i § 6 og tilføyer en ny bokstav e.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Aurstadklumpen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Aurstadklumpen som naturreservat.

24. Finntjønnin, Overhalla kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 239 daa, hvor 151 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 5 536 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av eldre og lite påvirket gammel skog under naturlig dynamikk, med naturtypene høgstaudeskog, rik edellauvskog i form av alm-lindeskog og rik og fuktig storbregneskog. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtypene. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Utvidelsesområdet er en del av et skarpt daldrag mellom fjella Flisinghatten og Finnhatten. Dalsida i nordøst er bratt og går over i stup opp mot Flisinghatten. Sørvestover er stigning slakere opp mot Finnhatten. Nåværende vernegrense går midt over denne dalen. Området har verdier i form av rik edellauvskog og gammel, rik barskog.

En stor lokalitet med gammel høyereliggende granskog er registrert omtrent 13 km sør-øst for Namsos i Overhalla kommune og sørøst for og helt ned til Litlflisingen/Storflisingen. Lokaliteten er vurdert som viktig (B-verdi) etter DN-håndbok 13 og er ansett å være regional viktig (**). Lokaliteten grenser mot skrinns furuskog, bart fjell, innsjøen i nord og en naturtypelokalitet med andre naturkvaliteter i sør. Lokaliteten er kartlagt som naturtypen gammel granskog med utformingen gammel høyereliggende granskog (60%) og med en andel gammel høyereliggende furuskog (20%) og lågurtgranskog (20%). Gran dominerer tresjiktet nord og nord-øst i lokaliteten og sør i lokaliteten er det partier med furudominans og blandingsskog med boreale løvtrær med innslag av noen få alm (EN). I de nedre delene av lisidene nord i lokaliteten er det småbregnevegetasjon (svak-lågurt) og lågurtvegetasjon med arter som vårerteknapp, markjordbær, skogstorkenebb, trollbær og sauetelg. Det er også et større parti med naturtypen høgstaudegranskog som har status nær truet (NT) iht. gjeldende rødliste for naturtyper. Her vokser blant annet turt, tyrihjel, hengeving, teiebær og mjørdurt. Det er ellers lyng-, bærlyng- og blåbærvegetasjon. I furuskogen er det innslag av bjørk og einer, og i granskogen er det innslag av bjørk, selje og rogn.

Det er omfattende med lobarion på lauvtrær, og en del lobarion også på gran. Selv om det siste er karakteristisk for boreal regnskog, så ligger området for høyt for denne naturtypen.

Det er kun gjort funn av rødlisteartene gubbeskjegg (NT) og huldrelav (NT) ved befaring, som det er mye av i området. Vårerteknapp og trollbær er registrert i de rikeste partiene.

Lokaliteten består av gammel skog som har en snittalder på 150 år. Noen eldre individer er målt til ca. 200 år. Det er mye død ved i partier og det er mest av gran i varierende nedbrytningsstadier.

Utvidelsesområdet vil bidra til en bedre og mer naturlig arrondering av hele naturreservatet og tilføye mer areal av en truet naturtype som inngår i verneformålet.

Området dekker opp følgende prioriteringer og tema i skogvernet: Noe edellauvskog, høgstaudeskog (NT) og lågurtskog i tillegg til alm (EN).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet.

Reindrift:

Tjåehkere sijte/ Østre-Namdal reinbeitedistrikt har rett til å drive reindrift innenfor det planlagte verneområdet. Det kan benyttes som reinbeite gjennom hele året, men brukes i hovedsak som vinterbeite. Området er avmerket som oppsamlingsområde i forbindelse med flytting fra vinterbeite til kalvingslandet. Det benyttes motorisert kjøretøy i området i forbindelse med reindrift.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 15 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Småkraft AS, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Riksantikvaren, Språkrådet og Kartverket har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statnett SF og Landbruksdirektoratet har gitt generelle uttalelser.

Fylkesutvalget i Trøndelag fylkeskommune skriver at de i prinsippet er imot ordningen om frivillig vern av skog, men støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Skogvernet legger begrensninger på virkestilgangen til skogindustrien. Det er derfor viktig at verneformålet og en bærekraftig produksjon av biomasse balanseres på en god måte. Dette i tråd med Stortingets forutsetning om at vernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkingen og skognæringas bidrag til det grønne skiftet. Trøndelag fylkeskommune vurderer det imidlertid slik at det ikke synes å være store konflikter til forslaget om frivillig skogvern i Trøndelag.

Nord-Trøndelag Orienteringskrets er i utgangspunktet positiv til skogvern, men at en utvidelse av vernet kan påvirke deres aktivitetsmuligheter. Skogen er orienteringsidrettens arena, og områder over hele fylket er kartlagt og benyttes til trening og konkurranser. Områdene blir jevnlig utvidet. Det er ikke mange av de foreslåtte verneområdene som brukes som o-terreng i dag, men noen er det. De ønsker fortsatt å kunne bruke de aktuelle områdene for postplassering i trening, enkel klubb- og kretskonkurranser, samt turorientering. Arena og startområder vil kunne bli lagt utenom verneområder.

Naturvernforbundet mener at mange verdifulle områder har blitt vernet gjennom frivillig vern, og at dette har vært med på å skape et bedre forhold mellom skogeiere og miljøforvaltning. Ordningen med frivillig vern bør derfor fortsette, men det er svært viktig med ordinære verneprosesser for å fange opp de mest verdifulle områdene. Spesielt må områder på statsgrunn og statsallmenning prioriteres.

Trøndelag Idrettskrets mener det er av stor betydning for folkehelsen at vernestatus ikke er til hinder for tradisjonell bruk sommer og vinter, både med hensyn til preparering av skiløyper med maskinutstyr og skånsom rydding av løyper på sommers tid. Videre i forhold til trimløyper/merkede stier og traseer for almen ferdsel og turgåing. Forutsetning er at all aktivitet og tilrettelegging skjer skånsomt og at ikke gjøres inngrep som er irreversible.

Overhalla kommune støtter forslaget om nye verneområder i kommunen, siden man her kan ta vare på viktige naturverdier uten at det på tvers av skogens rolle i nærings- og klimasammenheng. Den produktive skogen i områdene er forholdsvis utilgjengelig for hogst, ligger på lav bonitet, eller ser skog om sertifiserte kjøpere ikke kan ta imot pga. registrerte naturverdier. Dessuten har skogeierne selv tilbudt områdene for vern.

Statsforvalterens kommentarer:

Landbruksdirektoratets innspill er overveiende innarbeidet i de generelle forskriftene. Når det gjelder tillatelse til seterområder og andre tekniske tiltak som bidrar til landbruksmessig utnyttelse av områder, så er det forhold som vurderes konkret hvis det kommer konkrete innspill. Det er beiting som er mest aktuell landbruksmessig utnyttelse. For øvrig er området relativt lite, og setring synes som en lite aktuell tematikk.

Statsforvalteren merker seg at Fylkesutvalget prinsipielt er imot frivillig vern av skog, og at Fylkesutvalget samtidig støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Statsforvalteren påpeker norske og internasjonale (FN) bærekraftsmål, og at vern av skog er et vesentlig virkemiddel for ivaretagelse av arts mangfold. Vern av skog er i samsvar med FNs bærekraftsmål nr. 15, «*Livet på land*». Svært mange arter i skog (ca. 1840) og flere skogtyper står på Artsdatabankens rødliste over truede og nær truede arter og naturtyper. Vern av skog i naturtilstand er derfor en vesentlig og den sikreste metode for å ivareta naturmangfold, og ikke minst i et langsiktig perspektiv. Statsforvalteren bemerker at terskel for å takke ja til tilbud er høy med hensyn til miljøkvalitet, og Statsforvalteren takker nei hvis områder ikke er gode nok. Skogvern bidrar også til å sikre ressursgrunnlaget i forhold til samisk kultur og drift, både fordi vern hindrer annen utbygging og fordi gammel skog med lav er viktig reservebeite om vinter.

Med hensyn til innspillet fra Nord-Trøndelag orienteringskrets, så vil større arrangement falle inn under krav om søknad. Ulike områder har ulik egnethet og sårbarhet for ferdsel. Dette vil være et tema i forvaltningsplan. I områder av litt størrelse kan turorientering være lite problematisk. På den andre siden så finnes det kampanjeopplegg hvor enkelte turposter besøkes av flere tusen turer, noe som kan føre til betydelig slitasje. Vurdering av større arrangement blir derfor i forhold til arrangementets karakter og ikke benevnelse.

Når det gjelder Naturvernforbundets ønske om myndighetsstyrte verneprosesser for skog, så vises det til at ulike verneprosesser legges opp etter nasjonal politikk og strategi.

Med hensyn til reindrift, så henvises til generelle kommentarer.

Navn

Statsforvalteren foreslår navnet *Finntjønnin* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Finntjønnin:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Finntjønnin naturreservat.

25. Holmdalen og Langfjelldalen i Nærøysund og Høylandet kommuner – Utvidelse

Nytt verneareal 1 463 daa, hvor 603 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 16 453 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av eldre og lite påvirket gammel skog under naturlig dynamikk, med naturtypene høgstaudeskog, lågurtskog, kalkskog, rik edellauvskog i form av gråor-almeskog, bekkekløft, samt forekomster av flommarksskog og karakter av boreal regnskog. Videre er formålet å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtypene. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området er utvidelse av og sammenføring av Holmdalen naturreservat i Nærøysund kommune og Holmdalen-Langfjelldalen naturreservat i Høylandet kommune. Området består av en østvestgående dalgang nord for Reinbærlifjellet. Dalsidene er bratte og dalbotnet ganske flatt, hvor Holmdalselva meandrer før den renner ut i Holmtjønnna.

Sammenføyningsområdet har tilsvarende naturtyper som i de to eksisterende reservatene (A-verdi), hvor blant annet edellauvskog (gråor-almeskog) og rike skoger med svært rik lavflora er registrert og er verneformål. Området er også svært fuktig, ligger i det boreale regnskogsbeltet, og kan karakteriseres som/ligge nært opp til boreal regnskog. Masseforekomster av lobarion på gran indikerer dette, men definerende art gullprikklav er (foreløpig) ikke funnet. Langs Holmdalselva finnes flommarksskog, av noe glissen og halvgrov karakter. Rødlisteartene almekullsopp og huldrelav, begge med status nær truet (NT), er registrert i utvidelsesområdet.

Skogen er jevnt eldre, men partier med yngre skog finnes. Området i sin helhet er vurdert som regionalt viktig (**).

Naturtyper på rødlista i området og prioriteringer i skogvernet: Edellauvskog (NT), flommarksskog (VU), høgstaudeskog (NT) og muligens boreal regnskog, VU). I tillegg har området skog i relativt lågland (100 m.o.h. og oppover) samt at utvidelsen bidrar til å forsterke og øke robustheten til de eksisterende naturreservatene.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er to gamle seterområder med bygning innenfor utvidelsesområdet, i tillegg til at det går en gammel ferdselslei gjennom området.

Reindrift:

Årjel Njaarke sijte/ Vestre Namdal reinbeitedistrikt har rett til å drive reindrift innenfor det planlagte verneområdet. Det kan benyttes som reinbeite gjennom hele året, men brukes i hovedsak som vinter- og vår-/tidlig sommerbeite, samt høstbeite. Rein trekker gjennom området. Det benyttes motorisert kjøretøy i området i forbindelse med reindrift.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 14 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), Småkraft AS, Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statnett SF og Landbruksdirektoratet har gitt generelle uttalelser. Det vises til kapittel 7 for vurderinger av generelle merknader.

NVE påpeker at det er kartlagt digitalt småkraftpotensial knyttet til Holmdalen og Langfjelldalen, og ber i uttalelse til oppstartsmeldingen om at grunneier(e) orienteres om potensialene.

Småkraftpotensialet vurderes av NVE sin et lite lønnsomt prosjekt.

Kartverket og Språkrådet uttaler seg begge til navnsetting, med utgangspunkt i Sentralt stedsnavnregister (SSR). Holmdalen og Langfjelldalen bør bindes sammen med «og» i stedet for bindestrek.

Fylkesutvalget i Trøndelag fylkeskommune skriver at de i prinsippet er imot ordningen om frivillig vern av skog, men støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Skogvernet legger begrensninger på virkestilgangen til skogindustrien. Det er derfor viktig at verneformålet og en bærekraftig produksjon av biomasse balanseres på en god måte. Dette i tråd med Stortingets forutsetning om at vernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkningen og skognæringas bidrag til det grønne skiftet. Trøndelag fylkeskommune vurderer det imidlertid slik at det ikke synes å være store konflikter til forslaget om frivillig skogvern i Trøndelag.

Nord-Trøndelag Orienteringskrets er i utgangspunktet positiv til skogvern, men at en utvidelse av vernet kan påvirke deres aktivitetsmuligheter. Skogen er orienteringsidrettens arena, og områder over hele fylket er kartlagt og benyttes til trening og konkurranser. Områdene blir jevnlig utvidet. Det er ikke mange av de foreslåtte verneområdene som brukes som o-terreng i dag, men noen er det. De ønsker fortsatt å kunne bruke de aktuelle områdene for postplassering i trening, enkel klubb- og kretskonkurranser, samt turorientering. Arena og startområder vil kunne bli lagt utenom verneområder.

Naturvernforbundet mener at mange verdifulle områder har blitt vernet gjennom frivillig vern, og at dette har vært med på å skape et bedre forhold mellom skogeiere og miljøforvaltning. Ordningen

med frivillig vern bør derfor fortsette, men det er svært viktig med ordinære verneprosesser for å fange opp de mest verdifulle områdene. Spesielt må områder på statsgrunn og statsallmenning prioriteres.

Trøndelag Idrettskrets mener det er av stor betydning for folkehelsen at vernestatus ikke er til hinder for tradisjonell bruk sommer og vinter, både med hensyn til preparering av skiløyper med maskinutstyr og skånsom rydding av løyper på sommers tid. Videre i forhold til trimløyper/merkede stier og traseer for almen ferdsel og turgåing. Forutsetning er at all aktivitet og tilrettelegging skjer skånsomt og at ikke gjøres inngrep som er irreversible.

Statsforvalterens kommentarer:

Landbruksdirektoratets innspill er overveiende innarbeidet i de generelle forskriftene. Når det gjelder tillatelse til seterområder og andre tekniske tiltak som bidrar til landbruksmessig utnyttelse av områder, så er det forhold som vurderes konkret hvis det kommer konkrete innspill. Det er beiting som er mest aktuell landbruksmessig utnyttelse. For øvrig er området relativt lite, og setring synes som en lite aktuell tematikk.

Med hensyn til kommentar fra NVE om kraftpotensial, så er utvidelsen et mellomliggende areal mellom to naturreservat, og utgjør derfor ingen faktisk endring i forhold til kraftpotensialet.

Statsforvalteren merker seg at Fylkesutvalget prinsipielt er imot frivillig vern av skog, og at Fylkesutvalget samtidig støtter målsetting om å redusere risikoen for tap av biologisk mangfold. Statsforvalteren påpeker norske og internasjonale (FN) bærekraftsmål, og at vern av skog er et vesentlig virkemiddel for ivaretagelse av artsmangfold. Vern av skog er i samsvar med FNs bærekraftsmål nr. 15, «*Livet på land*». Svært mange arter i skog (ca. 1840) og flere skogtyper står på Artsdatabankens rødliste over truede og nær truede arter og naturtyper. Vern av skog i naturtilstand er derfor en vesentlig og den sikreste metode for å ivareta naturmangfold, og ikke minst i et langsiktig perspektiv. Statsforvalteren bemerker at terskel for å takke ja til tilbud er høy med hensyn til miljøkvalitet, og Statsforvalteren takker nei hvis områder ikke er gode nok. Skogvern bidrar også til å sikre ressursgrunnlaget i forhold til samisk kultur og drift, både fordi vern hindrer annen utbygging og fordi gammel skog med lav er viktig reservebeite om vinter.

Med hensyn til innspillet fra Nord-Trøndelag orienteringskrets, så vil større arrangement falle inn under krav om søknad. Ulike områder har ulik egnethet og sårbarhet for ferdsel. Dette vil være et tema i forvaltningsplan. I områder av litt størrelse kan turorientering være lite problematisk. På den andre siden så finnes det kampanjeopplegg hvor enkelte turposter besøkes av flere tusen turer, noe som kan føre til betydelig slitasje. Vurdering av større arrangement blir derfor i forhold til arrangementets karakter og ikke benevnelse.

Når det gjelder Naturvernforbundets ønske om myndighetsstyrte verneprosesser for skog, så vises det til at ulike verneprosesser legges opp etter nasjonal politikk og strategi.

Med hensyn til reindrift, så henvises til generelle kommentarer.

Etter høringsprosessen fikk Statsforvalteren innspill fra Allskog på vegne av grunneier på gnr. 147 bnr. 1 om å ta inn et nytt punkt i §7 for frakt av materialer og utstyr til hytte i fjellet sør for tilrådd område. Den klart korteste og logiske traseen for tilkomst, er den som går gjennom tilleggsarealet i foreslått verneområde. På bakgrunn av dette tilrår Statsforvalteren å ta inn et tilleggspunkt.

Navn

Statsforvalteren tar innspill til navn fra henholdsvis Språkrådet og Kartverket til etterretning og tilrår navnet *Holmdalen og Langfjelldalen*.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår et nytt punkt

§7 o. Nødvendig motorferdsel på snødekt mark for transport av ved, materialer og utstyr til bakenforliggende hytte etter ferdselsvei vist i vernekartet

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med vernekart i samsvar med høringsforslaget og endring i verneforskrift som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt generelle spørsmål knyttet til forskriften i kap.7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår, etter dialog med Statsforvalteren, å ta inn den gamle ferdselsleia i § 4 h, og dermed kan Statsforvalterens opprinnelige forslag til § 4 n (om vedlikehold) utgå.

Miljødirektoratet tilrår å ta ut Statsforvalterens opprinnelige forslag i § 4 o om åpning for "*gruvedrift under mark med tunellinnslag utenfor naturreservatet*". Verneforskriften gjelder kun tiltak som skjer innenfor vernegrensen. Dersom tunellinnslag er utenfor naturreservatet, vil tiltaket ikke nødvendigvis innebære inngrep innenfor verneområdet. Underjordiske tiltak vil ikke rammes av verneforskriften dersom tiltaket skjer så langt ned i grunnen at det ikke "*kan endre naturmiljøet*", jf. verneforskriftens forbudsbestemmelse i § 3 andre ledd bokstav c. Miljødirektoratet forutsetter at eventuell underjordisk gruvedrift ikke vil innebære behov for tiltak i naturreservatet. Dersom behov skulle oppstå, må forvaltningsmyndigheten foreta en vurdering etter verneforskriftens § 8, jf. naturmangfoldloven § 48.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Holmdalen og Langfjelldalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Holmdalen og Langfjelldalen naturreservat.

9. MILJØDIREKTORATET TILRÅR

I. Forskrifter om vern for 25 skogområder i fylkene Vestland, Agder, Telemark, Buskerud, Østfold, Akershus, Innlandet og Trøndelag fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Følgende forskrifter oppheves i samsvar med vedlagte forslag:

1. Forskrift 14.02.2014 nr. 152 om vern av Gukilhøgda naturreservat, Trøgstad og Aurskog-Høland kommuner, Østfold og Akershus
2. Forskrift 16.12.2011 nr. 1291 om vern av Finntjønnin naturreservat, Overhalla kommune, Nord-Trøndelag
3. Forskrift 26.09.2008 nr. 1056 om verneplan for skog. Vedlegg 1. Holmdalen naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag
4. Forskrift 17.12.2010 nr 1620 om vern av Langfjelldalen-Holmdalen naturreservat, Høylandet kommune, Nord-Trøndelag

Følgende forskrifter endres i samsvar med vedlagte forslag:

1. Forskrift 25.11.2016 nr. 1399 om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Agder
2. Forskrift 20.06.2023 nr. 1040 om vern av Tårånli naturreservat, Kviteseid kommune, Vestfold og Telemark
3. Forskrift 04.09.1981 nr. 4777 om fredning for Høgsmåsan naturreservat, Gjerdrum og Skedsmo kommuner, Akershus